

Alexi Haka

AIKA LUOPUA IMPERIUMISTA

Intian ja Pakistanin itsenäistyminen Britannian parlamentin näkökulmasta
vuosina 1947 - 1949

Pro gradu –tutkielma
Historian ja etnologian laitos
Jyväskylän yliopisto
15.3.2021

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta – Faculty Humanistis-yhteiskuntatieteellinen tiedekunta	Laitos – Department Historian ja etnologian laitos
Tekijä – Author Aleksi Haka	
Työn nimi – Title AIKA LUOPUA IMPERIUMISTA Intian ja Pakistanin itsenäistyminen Britannian parlamentin näkökulmasta vuosina 1947 – 1949	
Oppiaine – Subject Yleinen historia	Työn laji – Level Pro gradu
Aika – Month and year Maaliskuu 2021	Sivumäärä – Number of pages 93
<p>Tiivistelmä – Abstract</p> <p>Tutkimuksessa tarkastellaan Intian ja Pakistanin itsenäistymistä Britannian siirtomaavallasta Britannian parlamentin näkökulmasta vuosien 1947 – 1949 välisenä aikana. Työn tavoitteena on selvittää, millaista keskustelua Intian itsenäistymisprosessista Britannian parlamentissa käytiin. Tutkimus on kiinnostunut siitä, mitkä kysymykset nousivat päällimmäisinä esille, ja miksi juuri ne kiinnostivat. Tavoitteena on myös selvittää, muuttuivatko keskustelu ja käsitykset ajanjakson aikana. Lisäksi tutkielmassa tarkastellaan, miten Britannian parlamentissa suhtauduttiin ongelmiin Intian ja Pakistanin alueilla ja onko eri puolueiden parlamentaarikkojen näkemyksissä ollut eroja. Työssä on otettu myös huomioon joidenkin parlamentin jäsenten henkilöhistoria, ja sen taustalta pohdittu, miksi juuri he ovat puhuneet tietyistä aiheista.</p> <p>Intian hallinto oli siirretty Britannian kauppakomppanialta Britannian kruunulle vuonna 1858. Lopullinen päätös antaa Intialle itsenäisyys tapahtui toisen maailmansodan jälkeen. Britannian ulkopolitiikka muuttui Intian itsenäisyyden kannalta paljon myönteisemmäksi, kun vuonna 1945 valtaan tuli Clement Attleen johtama työväenpuolue. Intian uudeksi varakuninkaaksi nimitettiin Louis Mountbatten, jonka tehtäväksi tuli toteuttaa vallansiirto. Itsenäistymisprosessissa maa jaettiin uskonnollisin perustein Radcliffe-linjan mukaisesti Intian ja Pakistanin valtioihin. Tilanne johti pian massasiirtolaisuuteen, levottomuuksiin ja Intian ja Pakistanin väliseen sotaan.</p> <p>Pääasiallisena alkuperäislähteenä tutkimuksessa käytetään Britannian parlamenttikeskusteluja. Ne ovat luettavissa sähköisesti Hansard-arkistointijärjestelmästä. Tutkielmassa analysoidaan poliitikkojen puhetta tarkastelemalla esiin nousseita aiheita sekä ottamalla huomioon kyseinen historiallinen ajanjakso ja sen olosuhteet.</p> <p>Tutkimuksen tuloksena voidaan havaita, että keskustelu on ollut hyvin Britannia-keskeistä ja ongelmia on lähestytty nimenomaan oman valtion näkökulmasta. Diskursseissa nousevat vahvasti esiin imperialistinen näkökulma sekä keskustelut kaupallisista suhteista. Keskustelujen kohteina olivat myös puolustuspoliittiset asiat. Intian alueen ongelmiin ja kärsimykseen liittyvää diskurssiakin esiintyi, mutta se oli usein sidoksissa alueella olevien Britannian kansalaisten tilanteeseen. Rauhanomaista vallanvaihtoa korostettiin erityisesti hallituksen taholta. Käydyissä parlamenttikeskusteluissa tulee esille myös, että itsenäistymisprosessin ongelmista huolimatta oikeana vaihtoehtona pidettiin sallia uusien valtioiden ottaa vastuuta, ja antaa alueen päättää omasta tulevaisuudestaan. Tällainen ajattelutapa hyväksyttiin parlamentissa varsinkin hallituksen taholta.</p>	
Asiasanat – Keywords Britannian parlamentti, imperialismi, dekolonisaatio, Intia, Pakistan, Radcliffen linja	
Säilytyspaikka – Depository Historian- ja etnologian laitos	
Muita tietoja – Additional information	

Abstract

This study focuses on the independence process of India and Pakistan from the perspective of the British Parliament between the years 1947 and 1949. The goal of this study is to find out what kinds of discussions were held in the British Parliament during this time period. The study aims to find out what questions related to India and Pakistan were the priority in the parliament and why politicians were interested in them. The goal is also to figure out if the conversation and understanding of the situation changed over this time period. The study will also research how problems in India and Pakistan were seen in the parliament and if there were any specific differences between political parties and individual politicians. The study also takes into consideration the personal history of parliament members and based on that figures out why specific politicians might have held certain views about the situation.

The governance of India had been transferred from the East India Company to the British crown in 1858. The final decision to give India independence happened after the Second World War. The foreign policy of Britain changed to become a lot more lenient after 1945 when Clement Attlee's Labour Party came into power. Louis Mountbatten was named the new Viceroy of India and his mission was to execute the transfer of power. In the independence process the country was divided along religious lines by using the Radcliffe Line which divided the area into the nations of India and Pakistan. This led to a mass immigration, unrest and a war between India and Pakistan.

The main sources for this study are the discussions held in the British Parliament. They can be found archived at Hansard. The study analyzes the speeches made by politicians by examining topics that stood out as well as taking into account the current historical period and circumstances.

As a result of the study it can be concluded that the debate had been very Britain-centered and problems had been approached mostly from the perspective of the United Kingdom. The imperialist perspective and the debate surrounding the financial relations strongly stand out from the discourses. Defense policy had also been a topic of discussion. A discourse surrounding the problems and suffering occurring in India at the time had also appeared, but it had often been tied to the situation of British citizens in the area. The government also highlighted how it wanted the transfer of power to be peaceful. What can also be seen in the debates is that despite the problems that the independence process was encountering, allowing the new nations to take responsibility and determine their own future was mostly seen as the right thing to do. This way of thinking was accepted especially by the government as the only realistic option.

Keywords: British Parliament, imperialism, decolonization, India, Pakistan, Radcliffe Line

Sisällys

1. Johdanto.....	1
1.1. Tutkielman aihe ja tutkimuskysymykset	1
1.2. Aineisto ja aiempi tutkimus	5
1.3. Tutkimusmenetelmät: Poliitikkojen näkökulmat ja suhtautuminen tapahtumiin.....	7
2. Intian ja Pakistanin siirtolaisuuden taustatekijät	16
2.1. Britannian historialliset näkökulmat itsenäisyyteen	16
2.2. Itsenäistymisprosessi ja sen ongelmat	20
2.3. Itsenäistymisen jälkeen	25
3. Intian irtautuminen Britanniasta ja uusien valtioiden muodostaminen parlamentin keskusteluissa	28
3.1. Reaktiot itsenäistymispäätökseen	28
3.1.1. Helmi-maaliskuu 1947	28
3.1.2. Huhti-toukokuu 1947.....	37
3.2. Kohti itsenäistymistä.....	39
3.3. Reaktiot levottomuuksiin.....	49
4. Intian ja Pakistanin välisen sodan aika parlamentin keskusteluissa	57
4.1. Alkuvuosi 1948.....	58
4.2. Loppuvuosi 1948	66
5. Intian ja Pakistanin välisen sodan päättymisen jälkeinen aika parlamentin keskusteluissa	72
5.1. Alkuvuosi 1949.....	73
5.2. Loppuvuosi 1949	80
6. Päätäntö	83
Lähteet	90

1. JOHDANTO

1.1. Tutkielman aihe ja tutkimuskysymykset

Tutkielmassani käsittelen 1940-luvun jälkimmäisen puoliskon aikana tapahtunutta Intian ja Pakistanin itsenäistymistä Britannian siirtomaavallasta Britannian parlamentin näkökulmasta. Tutkimus keskittyy vuosina 1947 – 1949 parlamentissa käytyihin keskusteluihin Intian itsenäistymisprosessista. Kyseisessä prosessissa alue jaettiin Intian ja Pakistanin valtioiksi, jotka perustettiin pääsääntöisesti eri uskontokuntia, eli tässä tapauksessa hinduja ja muslimeja varten. Osa hinduista ja muslimeista joutui siirtymään uudelleen määriteltyjen rajojen eri puolille. Tällainen massasiirtolaisuus aiheutti luonnollisesti myös jättimäisen pakolaiskriisin. On arvioitu että 10 - 12 miljoonaa ihmistä joutui lähtemään asuinseuduiltaan liikkeelle, minkä seurauksena surmansa sai eri arvioiden mukaan kahdestasadastuhannesta kahteen miljoonaan ihmistä.¹

Tutkimuskysymyksenä pohdin, millaista keskustelua Intian itsenäistymisprosessista Britannian parlamentissa käytiin. Tutkimus on kiinnostunut siitä, mitkä kysymykset nousivat päällimmäisinä esille ja miksi juuri ne kiinnostivat. Miten esimerkiksi Britannian parlamentissa suhtauduttiin ongelmiin Intian ja Pakistanin alueilla? Otan myös selvää, onko eri puolueiden parlamentaarikkojen näkemyksissä ollut eroja asian suhteen. Oletuksena on, että keskustelu on usein ainakin lähtökohtaisesti ollut suoraan sidoksissa kotimaahan. Britannian parlamentissa on todennäköisesti mietitty, miten jokin Intiaan liittyvä toiminta on vaikuttanut nimenomaan Britanniaan sekä sen kansalaisiin. Mahdollista on, että entisen siirtomaan alueella tapahtuneet ongelmat jäivät keskusteluissa toissijaisiksi, jos ne eivät vaikuttaneet Britanniaan itseensä. Britanniassa

¹ Collins & Lapierre 1975, 429.

päähuomio oli oletettavasti kiinnittynyt oman maan sodanjälkeiseen jälleenrakentamiseen. Ulkopoliittiset kriisit, kuten Israelin ja useiden Arabimaiden vuonna 1948 alkanut sota veivät myös osan hallituksen huomiosta.

Rajaan aiheen käsittelyn vuosiin 1947 - 1949, vaikka itsenäistymisprosessi sinänsä kesti toki kauemmin. Kyseisinä vuosina tapahtui kuitenkin paljon muun muassa itsenäistymisestä itsestään seuranneita vaikeuksia. Toinen tutkimuskysymys liittyykin siihen, muuttuivatko keskustelu ja käsitykset ajanjakson aikana parlamentissa. Mitkä tapahtumat tai kehityspiirteet vaikuttivat suhtautumisen muuttumiseen? Suhtautuminen tilanteeseen on voinut olla erilaista esimerkiksi lokakuun 1947 ja vuoden 1949 alun välisenä aikana, kun Intian ja Pakistanin välinen sota oli käynnissä. Kysymyksen perimmäisenä ajatuksena on selvittää, millä tavoin Britannian päätöksentekijät näkivät uudet vaikeudet maassa, joka oli aikaisemmin ollut yksi koko laajan imperiumin tärkeimmistä alueista. Analysoin muun muassa sitä, miten eri tavoin tämä näkyi poliitikkojen puheissa, ja mitä ehdotuksia tilanteen helpottamiseksi tehtiin. Tämä näkökulma on hyvin olennainen, koska parlamentti on kokonaisuudessaan selkeästi oma historiallinen osapuolensa. Onko esimerkiksi mahdollista, että sodan ja siitä seuranneiden massasiirtolaisuuden tuhoisat vaikutukset tulivat kunnolla parlamentin sekä median tietoon vasta muutaman vuoden kuluttua? Esimerkiksi kyseisen ajan lehtikirjoituksia tutkimalla on mahdollista selvittää, kuinka nopeasti eri tapahtumista on uutisoitu, mitä tapahtumia on pääasiassa korostettu ja mistä näkökulmasta niitä on käsitelty.

Britannian parlamentista puhuttaessa on myös kyse instituutiosta, joka pitkään oli yleisesti tukenut maailmanlaajuisen imperiumin ylläpitoa, joten prosessi oli sille monella tavalla tuossa vaiheessa historiaa uudenlainen. Tutkimuksen avulla on mahdollisuus saada kuva siitä, mitä ja miten toisella puolella maailmaa tapahtuvista, mutta poliittisesti kotimaahan sidoksissa olleista tapahtumista on keskusteltu. Kyseessä on ollut kuitenkin jo satoja vuosia Britanniaan kuuluneiden alueiden itsenäistymisprosessi. Oletuksena on, että esimerkiksi puhujien henkilöhistoriaa sekä yleistä ideologiaa tutkimalla on helpompi ymmärtää, miksi juuri he ovat puhuneet tietyistä asioista. Pyrin myös siten tarkastelemaan tutkielmassani yksittäisten

poliitikkojen mahdollisia motiiveja tai ideologisia syitä omiin näkemyksiinsä kyseiseen aiheeseen liittyen. Lisäksi parlamenttikeskusteluista saa paremman kuvan nimenomaan siitä, miksi Britannian päätöksentekijät ovat päättäneet toimia juuri tietyllä tavalla, vaikka se Intian perspektiivistä katsottuna ei olisi näyttänytkaan loogiselta.

Historialliset tapahtumat ovat harvoin niin sanotusti yksittäisiä, vaan ne ovat usein sidoksissa myös laajempiin globaaliin kokonaisuuksiin. Tämän pohjalta voi avata aiheesta esille uusia näkökulmia. Asiat ovat harvoin mustavalkoisia, mutta kun saa tietoonsa mahdollisimman paljon eri osapuolten näkemyksiä, on mahdollista saada varmasti entistä parempi kokonaiskuva tapahtumista.

Brittiläinen Intia koostui alueellisesti enimmäkseen tämän päivän Intiasta, Pakistanista ja Bangladeshista. Eurooppalaiset perustivat ensimmäiset siirtokuntansa alueelle jo 1500-luvulla. Siirtomaa-ajalle tyypillisesti eri Euroopan valtiot kilpailivat vaikutusvallastaan alueella. 1800-luvun puoliväliin mennessä Britannia oli kuitenkin saanut siirtomaasotien ja paikallisten kanssa tehtyjen sopimusten kautta melkein koko Intian haltuunsa. Intiassa vuonna 1857 tapahtuneen siirtomaavastaisen kapinan seurauksena Britannia siirsi alueen hallinnon sen kauppakomppanialta suoraan kruunulle.²

Nationalismi ja sen myötä vaatimukset laajemmasta itsehallinnosta ja jopa itsenäisyydestä alkoivat kasvaa Intiassa varsinkin 1900-luvun alusta lähtien. Tästä eteenpäin ja varsinkin ensimmäisen maailmansodan jälkeen Britannia alkoi viedä läpi lakeja, jotka antoivat Intialle asteittain enemmän päätösvaltaa.³ Lopullinen päätös antaa Intialle itsenäisyys tuli toisen maailmansodan jälkeen. Intialaisia joukkoja oli taistellut paljon Britannian joukoissa molemmissa maailmansodissa ja intialaiset kokivat, etteivät olleet saaneet siitä tarpeeksi vastinetta. Intian varakuningas Mountbattenin neuvonantaja

² Encyclopedia Britannica.

³ Keay 2000, 478.

V. P. Menon toteaa teoksessaan *Transfer of Power in India*, että päätös antaa alueelle itsenäisyys oli yksi Britannian hienoimmista hetkistä.⁴

Toisen maailmansodan jälkeen alue oli siis pitkälti edelleen Britannian hallussa, lukuun ottamatta muutamia Ranskalle ja Portugalille kuuluneita rannikkoalueita. Ranskan kanssa tehdyn sopimuksen mukaisesti ja Portugalin hallitsemille alueille suoritettujen lyhyiden sotilasoperaatioiden seurauksena Intia kuitenkin liitti myös nämä alueet itseensä pian itsenäistymisensä jälkeen. Näin Euroopan siirtomaavalta alueella tuli päätökseen. Intian alue ei ollut mikään yhtenäinen valtio, vaan se oli koostunut pitkälti muun muassa useista eri ruhtinaskunnista. Taistelu siirtomaavaltaa vastaan antoi kuitenkin alueille yhteisen tavoitteen.⁵

Toisen maailmansodan jälkeen usean siirtomaan itsenäistymisen ongelmaksi muodostui juuri se, että uudella valtiolla ei ollut toimivaa hallinnollista järjestelmää. Euroopan valtiot olivat vain lähteneet ja olettaneet, että valtio, jonka rajat ja joskus myös hallintojärjestelmä perustuivat pitkälti siirtomaa-ajalle, pysyisi toimivana. Varsinkin kolmannen osapuolen määrittelemät rajat saattoivat usein tuoda ongelmia, kuten kävi esimerkiksi myös 1950-luvulta lähtien Afrikassa siirtomaavallan purkamisen yhteydessä. Tilanteessa ei otettu huomioon paikallisia ihmisiä ja heidän kotiseutuaan. Tämä ongelma näkyi myös vahvasti Intian ja Pakistanin jaossa, kun valtava määrä ihmisiä joutui muuttamaan uusille asuinseuduille, jotka perustuivat pitkälti jakoon uskonnon mukaan. Rajojen tarkka määrittely oli myös hankalaa, mikä johti pian jaon jälkeen sotilaalliseen konfliktiin. Maat eivät myöskään olleet itsessään täysin yhtenäisiä. Pakistanin valtio muodostui esimerkiksi kahdesta toisistaan erillään olleesta alueesta, joita alettiin myöhemmin kutsua nimillä Länsi- ja Itä-Pakistan. Jälkimmäisestä muodostui sittemmin Bangladeshin valtio.

⁴ Menon 1959, 1.

⁵ Encyclopedia Britannica.

Työväenpuolue oli yllättäen voittanut Britanniassa vuoden 1945 vaalit, joten tilanne parlamentissa oli kääntynyt pääläelleen verrattuna toisen maailmansodan aikaan ja lähes koko 1930-lukuun. Edellinen työväenpuolueen vaalivoitto oli vuodelta 1929. Toisen maailmansodan ajan pääministerinä toiminut Winston Churchill toimi siis tutkimuksen keskeisenä ajanjaksona opposition johtajana ja haastoi puheenvuoroillaan hallituksen politiikkaa. Konservatiivit olivat olleet imperiumin säilyttämisen kannalla ja varsinkin Churchill oli ollut Intian itsenäistymistä vastaan. Hän piti muun muassa hindujen ja muslimien välistä konfliktia Britannian vallan turvana ja katsoi näiden erimielisyyksien varmistavan sen, että Britannian vallalle ei olisi varsinaista vastusta.⁶ Esimerkiksi 1930-luvulla osa konservatiiveista ja erityisesti Churchill olivat vastustaneet voimakkaasti Intiaa koskevia uudistuksia, joita Intian hallituksen lain säätäminen toi mukanaan vuonna 1935.⁷

1.2. Aineisto ja aiempi tutkimus

Tutkimukseni alkuperäislähteenä on Britannian parlamentin keskustelut vuosilta 1947 – 1949. Tutkimuksessa on otettu huomioon sekä ala- että ylähuoneen keskusteluja, mutta päätutkimuskohteenani ovat alahuoneen istunnot. Tämä johtuu siitä, että aihealueesta on keskusteltu alahuoneessa ylähuonetta enemmän. Varsinaisten debattien lisäksi tutkimukseen on otettu mukaan myös edustajien hallitukselta vaatimia kirjallisia vastauksia. Keskityn muun muassa siihen, millä tavoin puheenvuoroissa suhtauduttiin maiden jakautumisesta seuranneeseen massasiirtolaisuuteen, sekä siitä seuranneisiin ongelmiin, joita olivat esimerkiksi useat väkivaltaisuuudet. Tämän kautta voi vertailla esimerkiksi sitä, miten eri poliitikkojen tai eri puolueiden yleinen suhtautuminen tilanteeseen vaihteli ja millaisia ratkaisuja ilmenneisiin ongelmiin esitettiin.

⁶ Panigrahi 2004, 87.

⁷ Menon 1959, 51.

Parlamentin keskusteluista löytyy tutkimusaineistoa eri internet -sivuilta, joista voi etsiä useita eri puheenvuoroja ja niiden puhujia. Sivustoilla on myös hyvin laajasti materiaalia, joten oikeanlaisten ja tehokkaiden hakusanojen käyttäminen on tärkeää, jotta keskustelujen tekstiä voi hyödyntää tutkimuksessa mahdollisimman tehokkaasti. Tällainen sivusto on esimerkiksi Hansard 1803-2005. Alkuperäislähteenä on ollut myös V. P. Menonin *Transfer of Power in India* vuodelta 1957, joka on teos Intian jakautumisesta ja vallansierrosta. Vappala Pangunni Menon oli intialainen virkamies. Hän toimi Intian viimeisen varakuninkaan, Louis Mountbattenin neuvonantajana. Täydentävänä lähteenä käytän aikalaislehdistöaineistoa. The Timesin ja The Manchester Guardianin lehtikirjoitukset antavat tutkimukselle lisää julkista näkökulmaa. Lisäksi kaksi lehtikirjoitusta on peräisin sunnuntaisin ilmestyvästä The Observer-lehdestä. Tarkoitus ei ole ollut tehdä syvällistä lehdistöanalyysia. Lehdistöaineistoa on käytetty lähinnä monipuolistamaan taustoitusta.

Intian itsenäistymisestä ja sen jakautumisesta on tutkimusaineistoa paljon, ja siksi onkin tärkeää rajata aihe mahdollisimman hyvin. Intian itsenäistymisen ja siitä seuranneen siirtolaisuuden kuvailemiseksi tarkastelen taustatietoa tilanteesta. Taustatieto auttaa ymmärtämään myös sitä, mitä ongelmia alueella oli jo valmiiksi, ja miten menneet ongelmat eri tavoin kulminoituivat juuri kyseiseen päätökseen. Tämä laajentaa tutkimuksessa kontekstia, jonka mukaan alkuperäislähteitä on mahdollista tulkitella. Sen sijaan tutkimuksia, joissa aihetta lähestyttäisiin Britannian parlamentin keskustelujen näkökulmasta on ollut vaikeaa löytää, mistä johtuen tutkimuksen aihe on täysin perusteltu sekä uudenlaisen näkökulman tarjoava.

Taustatietoa varten tutkimuskirjallisuutta löytyy Brittiläisen Intian itsenäistymisestä kertovista teoksista. Näitä ovat muun muassa Piers Brendonin *The Decline And Fall Of The British Empire* ja Larry Collinsin sekä Dominique Lapierrin kirjoittama *Vapaus tulee keskiyöllä*. Muuta tutkimuksessa hyödynnettävää kirjallisuutta ovat esimerkiksi Yasmin Khanin *The Great Partition: The Making of India and Pakistan* sekä D. N. Panigrahin teos *India's Partition: The Story of Imperialism in Retreat*. Stanley Wolpert on kirjoittanut myös useita Intian ja Pakistanin historiaan liittyviä teoksia. Lisäksi olen löytänyt joitakin aihetta käsitteleviä sanomalehti- ja tieteellisiä artikkeleita, joita

hyödynnän tutkielmassani. Näitä ovat esimerkiksi Peter Edidinin teksti New York Timesissa sekä Gowher Rizvin artikkeli Third World Quarterly -lehden julkaisussa. Internetistä hyvänä taustatiedon lähteenä toimii myös Encyclopedia Britannica -sivusto, jossa on paljon tätä aihetta käsitteleviä osioita.

Parlamentin puheenvuoroja on tarvittaessa mahdollista verrata aiempiin ja myös sen hetken ajankohtaisiin tapahtumiin ja katsoa, miten ne vaikuttivat henkilöiden näkemyksiin. Tämä auttaa ymmärtämään paremmin puhujan perspektiiviä asiaan ja myös mahdollisesti argumentteja, joita puheenvuorossa esitetään. Hansard 1803 – 2005 -sivustolta näkee myös puheenvuoron pitäjän, joten on mahdollista ottaa selvää, ketkä ovat puhuneet aiheesta eniten ja minkälaisia näkökulmia asioihin on esitetty. Samalla on mahdollista tarkastella, onko kyseisen puhujan henkilöhistorialla myös osuutta esitettyihin näkökulmiin.

1.3. Tutkimusmenetelmät: Poliitikkojen näkökulmat ja suhtautuminen tapahtumiin

Pro gradu -työni käsittelee historiallisesti vuosina 1947 - 1949 tapahtunutta prosessia, jolloin yksi Britannian siirtomaista eli Brittiläinen Intia jaettiin Intian ja Pakistanin itsenäisiksi valtioiksi. Jakaminen tehtiin enimmäkseen uskonnollisten linjojen mukaisesti. Kyseessä oli monella tapaa historiallisesti merkittävä tapahtuma, koska se oli yksi ensimmäisistä toisen maailmansodan jälkeen tapahtuneista siirtomaiden itsenäistymisprosesseista ja tässä tapauksessa kyseessä oli myös yksi maailman väkiluvultaan rikkaimmista alueista. Odotetusti itsenäistymisprosessi ei sujunut ilman ongelmia. Valtioiden jakaminen uskontokuntien mukaan johti suuriin väestönsiirtoihin, minkä seurauksena syntyi suuri pakolaiskriisi, väkivaltaisuuksia ja lopulta myöhemmin tilanne kärjistyi sotaan. Kyseessä oli siis myös yksi ensimmäisistä ongelmista, jonka juuri itsenäistyneet valtiot kohtasivat.

Tutkielmassa keskitytään parlamentissa käytyihin keskusteluihin, jotka liittyivät kaukana Britanniasta ilmenneisiin tapahtumiin. Tämä tilanne sai aikaan sen, että keskustelua asiasta käytiin nimenomaan poliittisessa mielessä. Toisin sanoen

tapahtumia käsiteltiin pääasiassa Britannian perspektiivistä ja pohdittiin, miten tilanne Intiassa tai parlamentin johonkin aiheeseen liittyvä toiminta vaikuttaisi nimenomaan Britanniaan ja olisiko se oman maan etujen mukaista. Parlamentissa oli aiemmin vallinnut imperialistinen näkökulma, jossa Britannian asemaa maailmalla haluttiin pitää vahvana esimerkiksi ylläpitämällä siirtomaita. Tämä näkökulma oli kuitenkin muuttunut 1900-luvulla sekä nationalismin että kansainvälisyyden lisääntyessä. Varsinkin toisen maailmansodan jälkeen YK alkoi yleisesti vaatia siirtomaista luopumista. Siirtomaissa kasvanut nationalismi lisäsi vaatimuksia itsenäisyyteen. Nationalistinen ajattelu Britannian kannalta saattoi myös lisätä haluja luopua siirtomaista siinä vaiheessa, kun niiden hallussapidosta ei enää ollut hyötyä oman valtion kannalta.

Debattien poliittista merkitystä on tietysti mahdotonta yksiselitteisesti mitata tai punnita. Ainakin parlamentaarisen hallituksen oloissa debatilla on kuitenkin tietty itseisarvonsa ja sen tutkimusta kannattaa tehdä myös riippumatta siitä, kuinka merkittävää se lopputuloksen kannalta on.⁸ Keskustelut kertovat usein sen hetken poliittisen eliitin sekä myös suuren yleisön yleisiä mielipiteitä. Parlamentaarisen puheen kielenkäytön ja laadun tutkiminen ja sen vertaaminen ajankohtaiseen historialliseen tilanteeseen sekä ilmiöihin auttaa käsittämään tuon ajan ihmisten ajatuksia ja näkemyksiä. Historiantutkijan tulee tutkia menneisyyden tapahtumien lisäksi myös diskursiivisia prosesseja, joista erilaiset poliittiset mielipiteet ovat nousseet. Aineiston diskursiiviset jännitteet heijastavat henkilöiden poliittisia kamppailuja sekä käsityksiä politiikasta.⁹

Poliittiset jännitteet tulevat luonnollisesti esille parlamentin keskusteluja analysoitaessa. Tyypillinen hallitus-oppositio vastakkainasettelu käy puheenvuoroista selvästi ilmi. Näitä näkemyksiä on myös mahdollista tutkia muun muassa puoluerajojen perspektiivistä. Lisäksi sisäpolitiikkaan verrattuna ulkopoliitikassa on yleensä vallinnut

⁸ Palonen 2012, 94.

⁹ Ihalainen & Saarinen 2020, 27.

laajempi konsensus puolueiden keskuudessa, joten sen suhteen parlamentissa on myös ollut aina vähemmän väittelyä ja yleiset päätökset ovat olleet usein hyvin samankaltaisia riippumatta siitä, ketkä ovat olleet vallassa. Poliittinen konflikti ja väittely ovatkin selvästi keskittyneet enemmän yksityiskohtiin.

Parlamenttien rooli ulkopoliitikassa on ylipäätään nähty historiallisesti hyvin rajoitettuna. Ulkopoliitiikan katsotaan usein olevan koko valtion kannalta puoluerajoja isompi asia. Britannian parlamentista puhuttaessa parlamentin roolia on kuitenkin vähätelty. Parlamentit on usein nähty valtion sisäisen budjetin määrittelijöinä, eikä niinkään ulkopoliitiikan laatijoina tai valvojina.¹⁰ Usein on myös ajateltu ulkopoliittisten asioiden olevan niin sanotusti liian tärkeitä antaa parlamentille päätettäviksi, ja että ne tulisi jättää täysin alan asiantuntijoille. Parlamenttien roolin voidaan kuitenkin katsoa muuttuneen myös ulkopoliitiikan osalta yhä tärkeämmäksi, varsinkin ensimmäisen maailmansodan jälkeen.¹¹ Globaalin tilanteen vaarantuminen ja sodan uhka voidaan nähdä tekijöinä, joiden seurauksena myös ulkopoliittiset päätökset täytyi kytkeä suoraan maan hallintoon, varsinkin kun vaadittiin nopeita päätöksiä. Median osan kasvaessa politiikassa, myös parlamentissa tuli tärkeäksi vähintäänkin luoda ulkopoliitikassa kuva, että merkittäviä päätöksiä saadaan aikaan. Ulkopoliitiikan tuleminen osaksi parlamenttien toimintaa vasta myöhemmin on vaikuttanut siihen, että väittely siitä ei ole kehittynyt yhtä polarisoivaksi kuin debatti sisäpolitiikasta.¹²

Pasi Ihalainen ja Taina Saarinen toteavat artikkelissaan ”Integrating a Nexus: the History of Political Discourse and Language Policy Research”, että poliittisen keskustelun kulku on usein ollut yksinkertaisia tosiasioita ratkaisevampaa poliittisille asenteille ja niistä seuranneille fyysisille toiminnoille. Ihalainen ja Saarinen ehdottavat artikkelissaan, että parlamentaarisen keskustelun analyysit voisivat esimerkiksi yhdistää

¹⁰ Ihalainen & Matikainen 2016, 2.

¹¹ Ihalainen & Matikainen 2016, 3.

¹² Ihalainen & Matikainen 2016, 4.

toisaalta toimijoihin, tapahtumiin ja instituutioihin keskittyneen perinteisen poliittisen historian ja toisaalta poliittisen keskustelun kieleen suuntautuneen historian. Lisäksi he toteavat, että poikkitieteellistä lähestymistapaa parlamentaarisen politiikan tekstimuotoiseen analyysiin voidaan soveltaa aiempien ja nykyisten poliittisten keskustelujen analysointiin missä tahansa poliittisen keskustelun foorumissa.¹³ Poliittisen keskustelun analyysi on kehittynyt kielellisestä, retorisesta ja kommunikatiivisesta analyysistä kohti ajan, tilan ja liikkeen yhdistämistä.¹⁴ Tällainen analyysi on osa myös omaa aihettani. Analysoin poliitikkojen puhetta tarkastelemalla käytettyjä argumentteja, esiin nousseita aiheita sekä ottamalla huomioon kyseisen historiallisen ajanjakson ja sen luomat olosuhteet. Analysoin myös muun muassa poliitikkojen keskeistä vuorovaikutusta.

Diskurssia esiintyy paljon juuri politiikassa, sen lähiympäristössä ja lähes kaikkialla, minne ihmisten toiminta ulottuu. Poliittiset diskurssit sitoutuvat lisäksi myös itse vallankäyttöön kuin myös siihen liittyvään oppositioon tai muun kaltaiseen vastarintaan.¹⁵ Poliittisessa diskurssissa tärkeässä asemassa ovat kielellinen sekä sosiaalinen viestintä. Kielenkäyttö politiikassa on aina ollut tärkeä taito, jonka avulla on muun muassa hankittu huomiota tai saatu ihmisiä vakuuttumaan omista näkemyksistä. Kieliviestimisen perimmäisenä tarkoituksena onkin siis onnistua myymään mahdollisimman hyvin omaa politiikkaansa ja puheen tyyli ja laatu ovat tässä hyvin olennaisessa osassa.

Pasi Ihalainen toteaa Tieteessä tapahtuu -lehden artikkelissaan ”Vertaileva Euroopan historian tutkimus parlamenttihin historian näkökulmasta”, että historiantutkijan on oltava valmis analysoimaan rinnakkain hyvin erilaisia menneisyyden poliittisistä keskusteluista kertovia lähteitä. Menneisyyden politiikka näyttäytyy eri tasoilla

¹³ Ihalainen & Saarinen 2019, 2.

¹⁴ Ihalainen & Saarinen 2019, 7.

¹⁵ Pietikäinen & Mäntynen 2019, 71.

tapahtuneen kielenkäytön ja keskustelujen muovaamana diskursiivisena prosessina, joka on tiivistynyt erilaisten kiistakysymysten ympärille. Parlamenttikeskustelutkin tulee ymmärtää osaksi monipaikkaista, ajassa ja tilassa liikkuvaa poliittista keskustelua, jossa eri tasoilla ja foorumeilla tapahtuvat diskurssit linkittyvät toisiinsa monin tavoin.¹⁶

Parlamentin lisäksi poliittista diskurssia käydään myös muun muassa lehdistössä. Lehdissä julkaistaan uutisartikkeleita ym. kirjoituksia ja useilla lehdillä on selvästi oma poliittinen kantansa. Ideoita ja mielipiteisiin vaikuttamista tapahtuu siis myös tällä alalla. Tutkielmani painottuu Britannian parlamentin alahuoneessa Intian ja Pakistanin itsenäistymisprosessista käytyihin keskusteluihin vuosina 1947 - 1949. Aiheeseen sopiva, kiinnostava lähestymistapa on tarkastella myös sitä, mitä Britannian lehdistössä on tuohon aikaan kirjoitettu tilanteesta. Parlamentissa käytyjen debattien lisäksi täydennän tutkimuksessani aineistoa kyseisen ajanjakson sanomalehtikirjoituksilla. On tärkeää myös ottaa huomioon mahdollinen lehdistön vaikutus itse politiikkaan ja poliitikkojen mielipiteisiin. Lehdet ovat tuolloin saattaneet olla usealle tärkein lähde Intian tapahtumien seuraamiseen. Mielenkiintoinen tarkastelun kohde on se, mitä asioita on esimerkiksi painotettu, ja miten on pyritty vaikuttamaan lukijoiden mielipiteisiin.

Diskurssit ovat politisoituessaan myös monilaatuisia, mikä johtaa muun muassa siihen, että niistä puhuttaessa on mahdollista korostaa tiettyjä asioita, joita itse kokee tärkeiksi, ja tarvittaessa jättää muut asiat vähemmälle huomiolle. Tämä kaikki voidaan nähdä myös muun muassa politiikassa tehokkaina puhe- tai väittelytaitoina, joita toki voidaan samalla tavalla käyttää myös arkielämän tilanteissa. Voidaan hyvin ajatella, että poliittisissa väittelyissä puhutaan enemmänkin sitä katsovalle yleisölle kuin vastustajalle. Katsojat ovatkin ne, jotka tulee saada vakuuttuneiksi omista sanomisista. Vastustajista ei ole niinkään väliä, kunhan he eivät vain saa yleisöä vakuuttuneeksi omista ajatuksistaan. Yleisesti ottaen diskurssit ovat myös monimutkaisia prosesseja,

¹⁶ Ihalainen 2013, 31.

eivätkä ne suju yhtä suoraviivaisesti tai ongelmitta kuin niitä varsinkin jälkikäteen kuvaillaan.¹⁷

Parlamentissa on sen historian aikana pidetty myös niin sanottuja pohdintasessioita, joiden korostettiin pitävän huolen siitä, että päätökset tehtäisiin mahdollisimman huolellisesti. Niillä oli kuitenkin myös strateginen tarkoitus hidastaa päätösten tekoa tai väittelyiden pitämistä.¹⁸ Tutkielmassani kiinnitänkin huomiota esimerkiksi siihen, tuotiinko samaa asiaa parlamenttikeskusteluissa toistuvasti esille ja lykättiinkö tai välteltiinkö mahdollisesti joidenkin asioiden ratkaisua. Joidenkin päätösten läpivieminen on saattanut viedä hyvinkin kauan aikaa, vaikka jälkikäteen ihmisten mieleen on jäänyt vain itse lopullinen päätös.

Tarkastelen aihetta työssäni nimenomaan Britannian parlamentin näkökulmasta. Otan selvää juuri siitä, miten jakautumisprosessi ja siitä seuranneet ongelmat on parlamentissa nähty, miten niistä on keskusteltu ja mitä mahdollisia ratkaisuja on esitetty lähes maailman toisella puolella tapahtuneisiin, mutta kuitenkin poliittisesti läheisiin kysymyksiin. Poliittiset diskurssit ovat luonnollisesti näkyneet vahvasti Britannian parlamentissa tästä asiasta keskusteltaessa. Siirtomaiden itsenäistyminen ja se, miten se pitäisi järjestää, tai kuinka siihen tulisi suhtautua, jakoi mielipiteitä, ei vain Intian, vaan myöhemmin myös muiden maiden kohdalla. Kyseiset ongelmat eivät kuitenkaan olleet se kaikkein olennaisin parlamentissa keskusteltu asia, koska useat näistä prosesseista tapahtuivat hyvin kaukana, eikä niitä koettu sellaisiksi, joiden ratkaiseminen pitäisi olla ensimmäisenä prioriteeteissa. Tähän on varmasti myös vaikuttanut ymmärryksen puute sille, miten toisistaan poikkeavia tapahtumat sekä toimintatavat olivat eri ympäristöissä ja kulttuureissa.

¹⁷ Pietikäinen & Mäntynen 2019, 213.

¹⁸ Ihalainen, Ilie & Palonen 2016, 41.

Britannian parlamentin keskusteluissa yhtä päätöstä edeltää usein lukuisia puheita sekä väittelyitä asiaan liittyen, ja päätöstä saatetaan kyseenalaistaa myös jälkikäteen. Poliittinen kielenkäyttö ja strategia eivät myöskään koskaan lopu, vaan ne ovat käytännössä aina läsnä. Iso-Britannian parlamentti itsessään koostuu kolmesta erillisestä osasta, monarkista, ylähuoneesta ja alahuoneesta. Monarkin asema on käytännössä täysin muodollinen. Ylähuoneen asema on myös hyvin muodollinen. Parlamentista puhuttaessa tarkoitetaan yleensä sen alahuonetta. Britannian parlamentin alahuoneen paikkaluku on nykyisin 650, eli se on kooltaan suuri. Pääministeri voi hajottaa parlamentin.¹⁹ Parlamentti valitsee aina kauden alussa puhemiehen, joka yleisesti valvoo väittelyjä ja sovittuja sääntöjä. Puhemies ei itse osallistu väittelyihin ja äänestää vain tasatilanteessa.²⁰

Britannian parlamenttia pidetään yleisesti yhtenä vanhimmista edustuksellisista instituutioista historiassa. Parlamentti on kehittynyt kohti nykyistä muotoaan kaikkiaan jo yli tuhannen vuoden ajan. Viimeisten vuosisatojen aikana erilaisten reformien kautta järjestelmää on yritetty viedä yhä demokraattisempaan suuntaan. Muun muassa äänioikeutta on aina asteittain laajennettu. Toisen maailmansodan jälkeen vaaliprosessi muistutti jo suurelta osin nykypäivää. Äänioikeus ulottui kaikkiin täysi-ikäisiin ihmisiin ja eri alueilla, kuten Englannilla, Walesilla, Skotlannilla ja Pohjois-Irlannilla oli myös ennakkoon määritellyt kiintiöpaikat edustusta varten.²¹

Vuosien 1947 – 1949 aikana Britannian hallituksessa oli työväenpuolue. Se oli voittanut vuoden 1945 vaalit. Työväenpuolue oli saavuttanut vaaleissa ehdottoman enemmistön parlamenttiin saamalla 393 paikkaa alahuoneessa ja yhteensä 47,7 prosenttia äänistä. Konservatiivit olivat saaneet vain 210 paikkaa ja liberaalipuolue ainoastaan kaksitoista paikkaa. Pääministerinä hallitusta tuona aikana johti pitkäaikainen työväen puolueen

¹⁹ Parliament UK.

²⁰ Encyclopedia Britannica.

²¹ Parliament UK.

johtaja Clement Attlee, joka pääsi toteuttamaan työväenpuolueen useita sodan jälkeisen ajan yhteiskunnallisia uudistuksia. Hän oli tullut parlamenttiin vuonna 1922 ja toiminut aiemmin kahdessa ensimmäisessä työväenpuolueen johtamassa hallituksessa. Työväenpuolueen johtajaksi hän oli noussut vuonna 1935. Attleen luottohenkilöitä hallituksessa olivat muun muassa Ernest Bevin, Stafford Cripps ja Hugh Dalton.²²

Intian ja Pakistanin itsenäistymisprosessin aikana hallituksella oli runsaasti myös muita prioriteetteja sekä ulko- että sisäpolitiikassa. Toisen maailmansodan jälkeen sen oli keskityttävä maan uudelleenrakentamiseen. Taloudellisia vaikeuksia oli paljon ja haasteena oli saada herätettyä luottamusta Britannian teollisuutta ja kaupankäyntiä kohtaan.²³ Lisäksi Attleen hallituksen aikaan maassa tehtiin paljon sosiaali- ja terveysalan uudistuksia.²⁴ Myös ulkopoliitikassa oli 1940-luvun lopulla useita muita huomionkohteita. Arabien ja Israelin välinen konflikti oli käynnissä Palestiinan alueella. Britannia oli luopunut Palestiinan mandaatista 1947 ja vetänyt toukokuussa 1948 joukkonsa pois.²⁵ Kreikassa oli tuohon aikaan käynnissä sisällissota. Britannia oli tukenut Kreikan kuningaskuntaa varmistaakseen, ettei maasta tule kommunistista valtiota.²⁶ Myös esimerkiksi Britannian siirtomaa-alueeseen kuuluvassa Malajassa oli konflikti maan kommunistisen puolueen aseellista siipeä vastaan.²⁷

Parlamentaarinen puhe ei ole mitä tahansa puhetta, vaan debattia, vastakkaisten näkökulmien tai esitysten tarkastelua puolesta ja vastaan. Kun riittävästi puhutaan asiasta, poliittisille kysymyksille on tunnusomaista, että näkemykset selkeytyvät ja jäsentyvät. Parlamentarisessa politiikassa siis sanat ovat tekoja, puhe on yhtä lailla teko

²² The Guardian, 14.3.2001. 1945 – 51: Labour and the creation of the welfare state, Derek Brown.

²³ Lee 1996, 181.

²⁴ Lee 1996, 186.

²⁵ Vickers 2003, 166.

²⁶ Vickers 2003, 173.

²⁷ Heinlein 2002, 52.

kuin äänestyskin.²⁸ Poliittinen debatti näkyy eri tavoin Britannian parlamentin keskusteluissa, jotka liittyivät Brittiläisen Intian itsenäistymisprosessiin ja siitä seuranneisiin tapahtumiin. Parlamentissa pidetyistä puheista huomaa selkeästi, että ne on pidetty vahvasti poliittisessa mielessä ja niissä tulee esille myös puhujan omat poliittiset tavoitteet, kuten halu vedota omiin kannattajiin ja saada myös uusia ihmisiä vakuuttumaan omista näkemyksistään.

Poliitikot ovat esittäneet hallitukselle kysymyksiä Intian ja Pakistanin yleisistä tapahtumista ja niiden mahdollisista vaikutuksista muun muassa alueella oleviin siviileihin, sotilaisiin, maiden suhteisiin sekä kaupankäyntiin. Myös pakolaiskysymys on ollut esillä. Intiassa ja Pakistanissa olevien Britannian kansalaisten tilanne alueen levottomuuksien ja sodan keskellä on herättänyt keskustelua. Näistä tilanteista hallitusta on todennäköisesti haastettu ja vaadittu selvityksiä sille, mitä tilanteen ratkaisemiseksi aiottiin tehdä.

Poliittisia diskursseja analysoitaessa on kiinnitettävä paljon huomiota muun muassa retoriikkaan sekä siihen vaikuttaviin eri taustatekijöihin. Diskurssitutkimus sopii omaan aiheeseeni hyvin, koska alkuperäislähteet koostuvat hyvin pitkälti poliittisista puheista sekä keskusteluista. Britannian parlamentin keskusteluista koostuvaa aineistoa analysoidessa on mahdollista saada selville poliitikkojen tavoitteita sekä mahdollisia tapoja vaikuttaa yleisiin mielipiteisiin. Tutkielmassani pyrin siis analysoimaan aineistoa ja parlamentaarikkojen puheita saadakseni mahdollisimman hyvän käsityksen kyseisen ajan todellisuudesta sekä politiikan toteutuksesta.

²⁸ Palonen 2012, 20 – 21.

2. INTIAN JA PAKISTANIN SIIRTOLAISUUDEN TAUSTATEKIJÄT

2.1. Britannian historialliset näkökulmat itsenäisyyteen

Englannin Itä-Intian kauppakomppania, sittemmin Britannian kauppakomppania, oli perustettu jo vuonna 1600. Komppanian tehtävänä oli ollut vastata Euroopan ja Itä-Intian välisestä kaupasta.²⁹ Britannia oli perustanut ensimmäiset sotilas- ja kauppatukikohtansa Intiaan siten jo 1600-luvulla. Kauppakomppania alkoi laajentaa vaikutusvaltaansa perustamalla rannikolle useita kaupunkeja, kuten Bombayn ja Kalkutan.³⁰ Myös muut Euroopan valtiot perustivat Intiaan tukikohtia, mutta sotien sekä paikallisten hallitsijoiden kanssa tehtyjen sopimusten ansiosta Britannia nousi hallitsevimmaksi osapuoleksi alueella. Se hallitsi jo 1800-luvun puolivälissä lähes koko Intiaa muutamaa Ranskalle sekä Portugalille kuuluvaa rannikkoaluetta lukuun ottamatta.³¹ Koko Intian hallinto siirrettiin Britannian kauppakomppanialta suoraan Britannian kruunulle vuonna 1858.³²

Ajatus Intian itsenäistymisestä ei Britannian omasta perspektiivistä ollut koskaan mitenkään kovin suosittu. Siitä nähtiin olevan luonnollisesti vain vähän hyötyä. Viktoriaanisella aikakaudella uudenlaisten ideoiden, kuten liberalismin ja sosialismin lisääntyessä ajatusta myös siirtomaiden itsenäistymisestä oli esitetty muutamien valtiomiesten tai muiden korkea-arvoisten henkilöiden keskuudessa. Esimerkiksi jo vuonna 1878 julkaistussa kirjoituksessa, jonka brittiläinen poliitikko W.E Gladstone

²⁹ Metcalf & Metcalf 2012, 44.

³⁰ Metcalf & Metcalf 2012, 47.

³¹ Encyclopedia Britannica.

³² Brendon 2018, 136.

kirjoitti, kyseenalaistettiin sitä, kuinka väkiluvultaan paljon pienempi ja toisella puolella maailmaa oleva valtio sai niin vapaasti päättää toisen erillisen alueen asioista pitkälti omilla ehdoillaan. Artikkelissa verrattiin Intian kohtelua muun muassa samanlaiseksi kuin miten jokin lapsi kohtelisi omaa nukkeaan.³³

Useiden brittiläisten poliitikkojen oli varmasti vaikeaa ymmärtää toisella puolella maailmaa olevia ongelmia, ja asioihin suhtauduttiin usein hyvin yksinkertaisesti. Saatettiin ajatella, että Britannian hallinto piti Intian yhtenäisenä ja itsenäisyyden antaminen saattaisi vain pahentaa tilannetta. Tätä ajattelutapaa voi varmasti pitää välinpitämättömänä ja niin sanotusti vahvana uskona omaan paremmuuteen asioiden järjestämisessä.

Bengalin jako vuonna 1905 kasvatti radikaaleja mielipiteitä muun muassa hindujen keskuudessa. Siinä Brittiläisen Intian Bengalin alue jaettiin läntiseen ja itäiseen osaan. Tämä jako tehtiin pitkälti uskontojen mukaan. Paikallisten mielipidettä ei jakoa suoritettaessa kysytty, joten myös tämä aiheutti nationalismin nousua ja Britannian vastaisten protestien lisääntymistä. Britannian hallitus joutuikin kumoamaan Bengalin jaon muutama vuosi myöhemmin, mikä ei kuitenkaan pystynyt pysäyttämään nationalismin suosion kasvua.³⁴ Esimerkiksi 1900-luvun alkupuolella perustettiin Ghadr-niminen liike, jonka tavoitteena oli päättää Britannian valta Intiassa. Se oli nationalistinen järjestö, jonka tavoitteena oli Intian täysi itsenäisyys Britanniasta. Liike sai alkunsa Amerikassa asuvilta intialaisilta maahanmuuttajilta. Se levisi kuitenkin Intiaan pian paluumuuton mukana. Liikkeellä oli suuri vaikutus itsenäisyyden suosion kasvattamisessa, koska se oli ideologialtaan paljon radikaalimpi kuin yleinen mielipide Intian parlamentissa tuohon aikaan.³⁵ Ensimmäisen maailmansodan aikana liike myi

³³ Menon 1959, 2.

³⁴ Keay 2000, 463-465.

³⁵ Nair 2011, 39 – 41.

salaa aseita intialaisille tarkoituksenaan saada aikaan siirtomaavastainen kapina, mutta Britannian tiedustelupalvelu sai tietoa suunnitelmasta ja se onnistuttiin pysäyttämään.³⁶

Yli kaksi miljoonaa intialaista taistelijaa ja tukijoukkoihin kuuluvaa palveli Britannian armeijassa ensimmäisessä maailmansodassa.³⁷ Toiveena oli, että Intia saisi tästä hyvästä itsenäisyyden tai laajemman autonomian. Sodan jälkeen Britannian hallitus hyväksyi lait nimeltä Montague-Chelmsford-uudistukset, jotka antoivat Intialle lisää oikeuksia. Useiden nationalistien mielestä tämä ei ollut kuitenkaan riittävää, mikä lisäsi katkeruutta.³⁸ Tilanne johti edelleen uusiin protesteihin. Lisää uudistuksia tehtiin myös vaiheittain tulevana vuosina ja vuonna 1935 Britannian hallitus säätöi lain, joka antoi Intian eri provinseille autonomian.³⁹

Mohandas K. Gandhi oli noussut Intian itsenäisyysliikkeen keulakuvaksi ensimmäisen maailmansodan jälkeen. Intiassa oli tapahtunut useita kansannousuja siirtomaavaltaa vastaan. Ensimmäisen maailmansodan jälkeen Britannia ei ollut lupauksistaan huolimatta kasvattanut Intian itsehallintoa, vaan oli vuonna 1919 jopa vienyt läpi lain, joka antoi laajat oikeudet pidättää ”epäilyttäviä itsenäisyysaktivisteja”. Protestit tästä kulmineituivat vuonna 1919, kun Britannian sotilaat tappoivat arvioiden mukaan jopa 400 mielenosoittajaa. Gandhi tuli kuitenkin tunnetuksi väkivallattoman vastarinnan kannattajana. Hänen johdollaan siirtomaavaltaa vastaan protestoitiin muun muassa nälkälakoilla sekä brittiläisiä tuotteita boikotoimalla. Hänen katsotaan muuttaneen Intian itsenäisyysliikkeen laajaksi, mutta rauhalliseksi protestiliikkeeksi.⁴⁰ Amerikkalaisen historioitsijan ja indologin Stanley Wolpertin mukaan Gandhin ajatus oli, että sekä hindujen että muslimien tulisi oppia arvostamaan ja rakastamaan toisiaan. Gandhi vieraili usein muslimien tilaisuuksissa kertomassa tätä viestiä. Hänen mielestään

³⁶ Encyclopedia Britannica.

³⁷ Keay 2000, 470.

³⁸ Keay 2000, 473-474.

³⁹ Keay 2000, 490.

⁴⁰ New York Times 30.1.2006, 1947: The End of the Raj.

ilman hindujen ja muslimien yhtenäisyyttä Intian valtiota ei olisi mahdollista muodostaa.⁴¹

Bangladeshilainen toimittaja Gowher Rizwi on kirjoittanut vuonna 1983 *Third World Quarterly* -tiedelehteen artikkelin, jossa tarkasteltiin Intian jakoon liittyviä R.J. Mooren tutkimuksia ja teosta *Escape from Empire: The Attlee government and the Indian problem*.⁴² Hän korostaa sitä, että Moore on keskittynyt tekemään tutkimuksestaan mahdollisimman puolueettoman analyysin. Rizwi perustelee tätä kertomalla, kuinka Moore on pyrkinyt käyttämään kaikkea mahdollista saatavilla ollutta tietoa tutkimuksessaan. Tekstissä Rizwi toteaa, että Brittiläisen Intian viimeiset päivät ovat kokonaisuudessaan olleet asia, johon liittyen on esitetty useita eri mielipiteitä. Niistä ei ole tehty kovin useaa puolueetonta tutkimusta, ja aiheeseen on saattanut usein liittyä pelkoa olla liian puolueellinen esimerkiksi Intiaa tai Pakistania kohtaan.⁴³ Tämä on varmasti totta, kun on kyse näin polarisoivasta aiheesta.

Mooren mukaan jo toisen maailmansodan aikaan oli selvää, että Intian itsenäisyys olisi vain ajan kysymys, joten prosessiin valmistautumiseen oli etukäteen runsaasti aikaa. Mielipide imperiumin ylläpitämisestä oli myös Britanniassa muuttunut paljon kielteisemmäksi. Lisäksi Intian armeijan vahvistuminen sodan aikana toi osapuolet yhä lähemmäksi lopullista itsenäisyyspäätöstä. Intian pitäminen osana imperiumia ei olisi muutenkaan ollut enää taloudellisesti hyödyllistä. Siirtomaat olivat pitämisen arvoisia Britannialle vain niin kauan kuin niistä voitiin saada selvästi taloudellista hyötyä. Sodan jälkeen Britanniassa valtaan tullut työväenpuolueen hallitus keskittyi muun muassa lisäämään rahoitusta eri kotimaisiin ohjelmiin vähentääkseen köyhyyttä, mikä tarkoitti taas sitä, että rahaa siirtomaiden ylläpitoon olisi ollut yhä vähemmän.⁴⁴

⁴¹ Wolpert 2001, 103.

⁴² Rizvi 1983, 447 – 448.

⁴³ Rizvi 1983, 447 – 448.

⁴⁴ Rizvi 1983, 447 – 448.

Lopullinen päätös antaa Intialle itsenäisyys tuli toisen maailmansodan jälkeen. Intialaisia joukkoja oli taistellut paljon Britannian armeijassa molemmissa maailmansodissa ja intialaiset kokivat, etteivät olleet saaneet tarpeeksi vastinetta tästä. Britannian ulkopolitiikka muuttui Intian itsenäisyyden kannalta paljon myönteisemmäksi, kun vuonna 1945 pääministeriksi valittiin työväenpuolueen Clement Attlee, joka oli itsenäisyyden kannattaja. Tämä aiheutti muutoksen myös Britannian politiikassa asian suhteen.⁴⁵

2.2. Itsenäistymisprosessi ja sen ongelmat

Stanley Wolpert toteaa teoksessaan *India and Pakistan: Continued Conflict or Cooperation*, että Intian kongressipuolueen johtajat Gandhi ja Jawaharlal Nehru olivat aina kannattaneet yhtenäistä ja itsenäistä liittovaltiota. Vuodesta 1940 alkaen Muhammad Ali Jinnah ja hänen muslimiliittonsa olivat kuitenkin alkaneet vaatia itsenäistä Pakistania.⁴⁶ Pakistanin nimi tarkoittaa kirjaimellisesti “puhtauden maata” tai “puhtautta”. Tämän katsotaan usein viittaavan suoraan siihen, että ainoastaan muslimit ovat niin sanotusti “puhtaita” ja muut, kuten hindut ja heille kuuluva omaisuus on epäpuhdasta ja epäpyhää. Muslimiliiton valitseman nimen käyttäminen uudesta valtiosta katsottiin loukkaavan kaikkia ei-muslimeja ja lisäävän hindujen ja muslimien vihaa toisiaan kohtaan. Oli myös siis mahdollista, että kyseinen nimi avasi osittain tien ylimielisyyteen ja yhteiskunnalliseen jakautumiseen.⁴⁷

Britannian hallituksen lähetystö saapui maaliskuussa 1946 Intiaan tavoitteenaan neuvotella itsenäisyydestä ja säilyttää Intian yhtenäisyys. Huhtikuussa delegaatio tapasi Intian johtajia liittyen tulevan valtion hallintoon ja siihen, miten Britannia tulisi

⁴⁵ The Telegraph 15.8.2017, Indian independence day: Everything you need to know about Partition between India and Pakistan.

⁴⁶ Wolpert 2010, 7.

⁴⁷ Dixit 2002, 436.

noudattamaan sodan aikaisia lupauksiaan Intiaa kohtaan. Delegaatio keskusteli muun muassa sikhien kanssa kuunnellen heidän toivomuksiaan tulevasta valtiosta. Myös sikheille harkittiin tässä yhteydessä omaa valtiota.⁴⁸ Sikhit ovat uskonnollinen vähemmistö Intiassa. Kyseessä on 1500-luvulla alkunsa saanut yksijumalainen uskonto. Se korostaa muun muassa ihmisten tasa-arvoisuutta kansalaisuudesta tai yhteiskuntaluokasta riippumatta. Sen on katsottu saaneen vaikutteita sekä hindulaisuudesta että islamista. Uskonnon omaksuneet kehittivät myös vahvan identiteetin, mikä johti myös heidän vaikutusvaltansa kasvuun ryhmänä.⁴⁹

Lähetystö ilmoitti pääministeri Attleelle, että vaihtoehtoja oli käytännössä kaksi, joko Intian jakaminen eri valtioiksi tai eräänlainen liittovaltio, jossa keskushallinnolla olisi kuitenkin rajoitettu valta verrattuna alueelliseen autonomiaan. Attlee vastasi suosivansa nimenomaan ajatusta liittovaltiosta, mutta jos ajatus erillisistä valtioista olisi ainoa mahdollinen, josta voitaisiin päästä sopuun, hän ei vastustaisi myöskään sitä. Jo tuossa vaiheessa jakoa pidettiin realistisempänä vaihtoehtona. Varsinkin muslimiväestön johtajat vaativat omaa valtiota, mikä myös neuvotteluissa todettiin pian ainoaksi kestäväksi ratkaisuksi.⁵⁰ Farooq Ahmad Dar kirjoittaa artikkelissaan *British Policy and the Transfer of Power in India*, että Britannialle yhtenäisen Intian säilyttäminen oli erityisen tärkeää. Britit uskoivat, että se palvelisi heidän etujaan ja auttaisi pitämään Intian Kansainyhteisön sisällä.⁵¹

Pääministeri Clement Attlee ilmoitti 20.2.1947 Britannian parlamentille hallituksen aikomuksen siitä, että Intialle luovutettaisiin itsenäisyys viimeistään kesäkuussa 1948. Intian uudeksi varakuninkaaksi nimitettiin Lordi Louis Mountbatten. Hänen tehtäväkseen tuli toteuttaa Intian siirto intialaisille.⁵² Aikataulua nopeutettiin

⁴⁸ Wolpert 2009, 100-101.

⁴⁹ McLeod 2002, 56.

⁵⁰ Wolpert 2009, 100-101.

⁵¹ Dar 2014, 201.

⁵² Menon 1959, 338.

myöhemmin ja varsinaiseksi itsenäistymispäiväksi muodostui 15.8.1947.⁵³ Brittiläinen hallintojärjestelmä, jonka rakentamiseen oli kulunut kaksisataa vuotta, oli tarkoitus purkaa seitsemässäkymmenessä päivässä. Mountbatten oli sitä mieltä, että nopeus oli välttämätöntä Intian pelastamiseksi täydelliseltä hajoamiselta, mutta se saattoi itse asiassa valitettavasti vain nopeuttaa tulossa olevaa joukkotuhoa.⁵⁴

Darin mukaan Mountbatten oli puolueellinen neuvotteluissaan itsenäistymisprosessista. Hän suosi Nehrua keskustelemalla usein tämän kanssa ja ottamalla huomioon monet tämän vaatimukset. Jinnahille useat asiat sen sijaan tulivat yllätyksenä ja häneltä vaadittiin päätöksiä nopealla aikataululla.⁵⁵

Intian itsenäistymisen ongelmien taustalla oli kolmen sadan miljoonan hindun ja sadan miljoonan muslimin välinen vanha vihamielisyys.⁵⁶ Maa päätettiin lopulta jakaa hinduenemmistöiseen Intiaan ja Pakistaniin, jossa suurin osa väestöstä kuului muslimiuskontoon. Intian ja Pakistanin jakautumisen historia osoitti, että nykyaikaiset kansallisvaltiot oli muotoiltava kaoottisesta hajaantuneesta tilanteesta, jossa vaatimuksia ja vastaväitteitä esitettiin puolin ja toisin. Intia ja Pakistan olivat ensimmäiset Aasian maat, jotka voittivat vapautensa siirtomaavallasta. Vain valittettavan harvoja näkökohtia pystyttiin arvioimaan tai kartoittamaan etukäteen hyvin, ja siirtomaavallasta vapautumisesta aiheutuikin vuosien 1946 – 1948 ajan kaaos ja väkivalta.⁵⁷

Piers Brendonin mukaan väkivaltainen jako hajoitti myös toiveet siitä, että britit voisivat vahvistaa itäistä imperiumiaan Intian vapauttamisella, kuten Mountbattenin edeltäjä, varakuningas Wavell ja muut aiemmin olivat väittäneet. Ajatuksena oli ollut, että kumppanuus onnistuisi ja yhteistyötä tehtäisiin esimerkiksi kaupan, rahoituksen ja

⁵³ Menon 1959, 391.

⁵⁴ Brendon 2018, 408.

⁵⁵ Dar 2014, 204-205.

⁵⁶ Collins & LaPierre 1975, 17.

⁵⁷ Khan 2007, 206.

puolustuksen kaltaisissa asioissa. Mutta ajatus ei toteutunut käytännössä. Jako vieraannutti Pakistania ja Intiaa Iso-Britanniasta.⁵⁸

Yasmin Khanin mielestä Lontoon tavoitteena oli vähentää brittien menetyksiä jättämällä yhtenäisen Intia, jos mahdollista, ja jakautunut Intia, ellei yhtenäisyys olisi mahdollista. Tämä näkemys oli kaukana maanosan monimutkaisen yhteisön politiikasta. Ison-Britannian hallitus kiihdytti tapahtumien nopeutta ja Intian kansa hämmästytti pääministeri Attleen 20. helmikuuta 1947 antamaa lausuntoa, jonka mukaan britit aikoivat vetäytyä pois mantereelta viimeistään kesäkuussa 1948. Lontoossa Punjabin jokapäiväinen elämä levottomuuksineen oli kaukana päätöksentekijöiden mielestä. Siellä oltiin huolestuneita kylmän sodan kylmästä ilmastosta, brittiläisten kauppataseiden tilasta, brittiläisten siviilien turvallisuudesta Intiassa ja Ison-Britannian kansainvälisestä maineesta maailmanlaajuisessa lehdistössä. Huolena oli myös riski siitä, että britit osallistuisivat Palestiinan ja Kreikan kriiseihin, mikä saattaisi päättyä huonosti ja osoittautua ylivoimaiseksi Britannian armeijan kyvyille.⁵⁹ Faroq Ahmad Dar kirjoittaa artikkelissaan, että Intian tuleva asema oli briteille kuitenkin hyvin tärkeä vielä sen itsenäistymisen jälkeen. Britannian etujen mukaista oli vaalia maansa poliittisia, sosiaalisia ja taloudellisia intressejä alueella myös jatkossa.⁶⁰

Yksi tärkeä keskustelunaihe itsenäisyysprosessissa oli sikhien asema tulevassa valtiossa.⁶¹ Sikhit ovat uskonnollinen vähemmistö, joka oli kuitenkin keskimääräistä väestöä huomattavasti varakkaampaa sekä vastasi useiden paikallisten instituutioiden toiminnasta. Sikhit myös muodostivat suuren osan maan armeijasta. Suuri osa heistä oli haluton elämään Pakistanissa nähtyään alueella tapahtuneita levottomuuksia ja väkivaltaa.

⁵⁸ Brendon 2018, 415.

⁵⁹ Khan 2007, 83.

⁶⁰ Dar 2014, 200.

⁶¹ Panigrahi 2004, 321.

Pian Radcliffen rajalinjan⁶² julkaisemisen jälkeen 17.8.1947 alkoi hindujen ja sikhien häätäminen ja väkivaltaisuuDET Länsi-Punjabissa ja luoteisrajan seuduilla. Tätä seurasi väkivalta muslimeja kohtaan, minkä jälkeen alkoi massamuutto, kun ihmisten piti paeta kodeistaan henkensä kaupalla.⁶³ Intialaisen professori Panigrahin mukaan itsenäistymisprosessin yhtenä virheenä voidaan pitää aloittamispäivän aikaistamista. On esitetty, että osa väkivallasta olisi voitu välttää, jos itsenäisyys olisi tullut voimaan vasta kesällä 1948 ja sotilaita olisi jätetty alueella aluksi valvomaan, että kahden uuden valtion itsenäisyys lähtee toimivasti etenemään.⁶⁴

David Gilmartin toteaa artikkelissaan *The Historiography of India's Partition: Between Civilization and Modernity*, että Intian jako heijastuu nykypäivään saakka. Onkin yhä edelleen tärkeää pohtia, miksi Britannian hallinnon päättyminen tuotti uskontoon perustuvan rankan jaon. Hänen mielestään on kuitenkin tärkeää siirtyä eteenpäin selityksistä, jotka johtuvat vain hindujen ja muslimien kulttuurisista ja sivistyksellisistä eroista. Gilmartinin mukaan on tärkeää ottaa huomioon jaon taustalla ollut valtion rakentamisen pitkä historia. On pohdittava myös sitä, kuinka oikeutettu jako oli ja kuinka hyvin se palveli alueiden itsemääräämisoikeuksia. Useat tekijät, kuten uskonnon merkitys on myös olennaista ottaa huomioon. Samalla on kuitenkin tärkeää muistaa ero uskonnon identiteettinä käyttämisen ja koko yhteiskunnan ohjaajana toimimisen välillä. Nämä tekijät vaikuttivat vahvasti Intian ja Pakistanin välillä puhjenneissa väkivaltaisuuksissa. Hän toteaa, että jakamisen historiaa tutkittaessa on myös tärkeää nähdä se osana kyseisen ajanjakson maailmanlaajuisia suuntauksia.

Gilmartinin mielestä Intian historiaa tarkasteltaessa on syytä katsoa laajemmin myös koko Etelä-Aasian historiaa. Lisäksi jako tapahtui maailmanlaajuisesti aikana, jolloin

⁶² Radcliffe-linja oli virallinen raja vastaitsenäistyneiden Intian ja Pakistanin välillä Punjabin ja Bengalin provinseissa.

⁶³ Menon 1959, 418.

⁶⁴ Panigrahi 2004, 322.

käytiin tiivistä keskustelua siitä, mitä itsemääräämisoikeus merkitsi eri valtioille ja mitä edes käsite ”valtio” lopulta tarkoitti. Kyseessä oli myös vaihe, jolloin uusien valtioiden itsenäistymisaalto oli vasta syntymässä siirtomaavallan alkaessa purkautua. Intian ja Pakistanin jaon voidaan katsoa Gilmartin mukaan olleen siis merkittävä tapahtuma myös maailmanlaajuisesti, koska sillä oli tapahtumana pitkät historialliset juuret. Nämä juuret liittyivät vahvasti siihen epävarmuuteen, joka vallitsi useissa kansakunnissa, jotka tavoittelivat tuolloin itsenäisyyttä. Siksi kyseessä on myös tapahtuma joka herättää vahvasti tunteita ja mielipiteitä vielä nykypäivänäkin niin historioitsijoiden kuin poliitikkojen keskuudessa.⁶⁵

2.3. Itsenäistymisen jälkeen

Vielä heti itsenäisyyden koitettua Intian ensimmäinen pääministeri Jawaharlal Nehru ylisti kovasti maan sata vuotta pitkää ja laajasti väkivallatonta taistelua siirtomaavaltaa vastaan. Pian tämän jälkeen kuitenkin kävi ilmi, kuinka väkivaltaiseksi tilanne uusista rajoista sekä massasiirtolaisuudesta johtuen oli eskaloitunut. Seitsemänkymmentä vuotta myöhemmin tästä väkivallasta selvinneet kertovat, kuinka pienten kylien ihmiset ”juoksivat ympäriinsä veitsien, miekkojen ja aseiden kanssa.” Väkiältä eskaloitui myös erityisesti Kashmirissa, missä arviolta kymmeniätuhansia muslimeja kuoli aseellisten hinduryhmien ampumana ja satojatuhansia pakeni rajan yli Pakistaniin.⁶⁶

Britannian hallitus ei ollut kokonaan vastuussa Etelä-Aasiassa ilmenneestä nationalismista, joka johti ajoittain alueellisiin väkivaltaisuuksiin. Tulevat valtiot olivat jo keskeneräisessä prosessissa, ja 15. päivään elokuuta 1947 mennessä valtaa oli siirretty paljon enemmän kuin yleisesti tunnustetaan. Britannian epäonnistumisena

⁶⁵ Gilmartin 2015, 37-38.

⁶⁶The Telegraph 15.8.2017, Indian independence day: Everything you need to know about Partition between India and Pakistan.

voidaan kuitenkin pitää suunnitelman toteuttamisen surkeaa tapaa.⁶⁷ Intian ja Pakistanin jaossa yhteisöt pakotettiin muodostamaan valtiot väkivaltaisesti. Miljoonat ihmiset saivat surmansa, joutuivat kärsimään ja lähtemään kodeistaan.⁶⁸ Epäluulo ja vihamielisyydet vallitsivat. Tilanne johtikin Intian ja Pakistanin väliseen sotaan, joka käytiin 21.10.1947 – 31.12.1948.⁶⁹

Levottomuudet ja pakolaisvirta Intiassa keskittyivät pohjoisosaan, kun taas muu osa maasta säilyi verrattain rauhallisena. Hallituksella oli kuitenkin runsaasti haasteita pakolaisten turvallisuudesta huolehtimisessa ja heidän uudelleen asuttamisessaan. Lisäksi tämä kaikki tapahtui juuri siihen aikaan, kun hallintojärjestelmä oli maan jakautumisen vuoksi jo hajallaan.⁷⁰ Amrita Shodhan on tutkinut Intian jakoa muun muassa henkilökohtaisten tarinoiden ja kansanmuistojen kautta. Hän kirjoittaa artikkelissaan *Decolonising the Partition of British India, 1947*, ettei jaon tarina ole suinkaan sama Intian jokaisessa osassa. Jakoon liittyvät päätökset ja väkivalta tulivat eri paikkoihin eri aikoina ja eri tavoin. Hindujen ja muslimien välillä käytiin mellakoita eri aikoina ja eri puolilla Etelä-Aasiaa vuosien 1946 ja 1951 välisenä aikana. Kaikki eivät joutuneet muuttamaan väkivaltaisissa olosuhteissa. Monet hindut ja muslimit tekivät muuttojärjestelyt ja ylittivät rajan suhteellisen turvallisesti. Kaikesta huolimatta ratkaisuprosessi itsessään loi jakoja ja kiistoja myös jokaisessa osavaltiossa. Eri maahanmuuttajien tarinoissa tulee selvästi esiin, että vaikka väkivaltaisuudet antoivat ymmärtää hindujen ja muslimien olleen homogeenisiä kansallisia yhteisöjä, todellinen kokemus osoittaa, että ne olivat molemmat melko heterogeenisiä ryhmiä.⁷¹

Väkivaltaisuudet, jotka tapahtuivat massasiirtolaisuuden johdosta, tulivat useille yllätyksenä. Mahdollista kuitenkin on, että ne olisivat olleet vältettävissä. Yleinen

⁶⁷ Khan 2007, 208.

⁶⁸ Khan 2007, 210.

⁶⁹ Menon 1957, 440.

⁷⁰ Menon 1957, 434.

⁷¹ Shodhan 2017, 23.

mielipide on edelleen se, että kaikki tahot olivat vastuussa näistä jakamisen seuraamuksista, jotka vaikuttivat miljoonien ihmisten elämään. Negatiivisimpien näkemysten mukaan jakaminen jopa aiheutti enemmän ongelmia kuin ratkaisi niitä. Uskonnollinen fundamentalismi muun muassa lisääntyi Aasiassa yleisesti sekä tietyt alueet joutuivat pitkäksi aikaa eri ryhmien sekä valtioiden välisiksi taistelukentiksi. Jakaminen antoi kuitenkin Intialle pohjan luoda maallinen ja demokraattinen poliittinen järjestelmä, mikä korosti kaikkien maassa asuvien ihmisryhmien tasa-arvoisuutta.⁷²

Kaikkia alueen nykyisiä ongelmia ei voida asettaa Intian ja Pakistanin jaon syyksi. Tapahtumat ovat edenneet vuodesta 1947. Radcliffe-linjan aiheuttamat vaikeudet, kuten epäloogisten ja hankalien rajojen ylläpitäminen sen sijaan, että olisi käytetty diplomatiaa, ovat tulleet jatkuviksi kipupisteiksi. Tavassa, jolla Kashmir yleensä mainitaan näiden ongelmien syynä, ei kuitenkaan oteta huomioon sitä, että Intian ja Pakistanin ero jo itsessään oli alusta ja pohja niin monien Etelä-Aasiassa meneillään oleville konflikteille. Tämä johtuu etenkin siitä, että alue sisälsi epäluuloja ja kansallisia myyttejä, jotka olivat juurtuneet syvälle yhden valtion määritelmään toista vastaan.⁷³

⁷² Panigrahi 2004, 324.

⁷³ Khan 2007, 209.

3. INTIAN IRTAUTUMINEN BRITANNIASTA JA UUSIEN VALTIOIDEN MUODOSTAMINEN PARLAMENTIN KESKUSTELUISSA

3.1. Reaktiot itsenäistymispäätökseen

Intian ja Pakistanin itsenäistymisprosessin aikana työväenpuolue oli hallituksessa ja konservatiivit oppositiossa. Helmikuussa 1947 pääministeri Attlee oli päättänyt, että Intian johtajat kutsuttaisiin keskustelemaan vallan siirtämisen prosessista. Samassa yhteydessä ilmoitettiin Panigrahiin mukaan myös muslimienemmistöisen Pakistanin valtion muodostamisesta.⁷⁴ Pääministeri Attleen parlamentissa annetussa virallisessa ilmoituksessa ei kuitenkaan ollut vielä tuolloin mitään mainintaa Pakistanin valtiosta. Attlee ilmoitti, että päätöstä siitä, annetaanko kaikki valta yhdelle Intian keskushallinnolle, ei ollut vielä toistaiseksi tehty. Hän ei sulkenut pois sitä vaihtoehtoa, että esimerkiksi tietyille provinsseille annettaisiin joko enemmän tai vähemmän valtaa. Samassa yhteydessä ilmoitettiin, että Intian uudeksi varakuningaksi tulisi Louis Mountbatten.⁷⁵ Uusi varakuningas matkusti Intiaan maaliskuun 22. päivä ja ryhtyi neuvottelemaan Intian johtajien kanssa itsenäistymisprosessista.⁷⁶

3.1.1. Helmi-maaliskuu 1947

The Times-lehdessä vuoden 1947 helmikuussa julkaistussa artikkelissa kerrottiin, kuinka Intian tuleva pääministeri ja senhetkisen väliaikaisen hallituksen varapresidentti

⁷⁴ Panigrahi 2004, 320.

⁷⁵ Menon 1959, 506-509.

⁷⁶ Wolpert 2009, 134.

Jawaharlar Nehru ylisti Britannian päätöstä antaa päätösvalta intialaisille ja kutsui sitä ”viisaaksi sekä rohkeaksi”. Hän mainitsi, että vaikka Britannian pääministeri Attlee oli melko epäselvä puheessaan, pääasia oli kuitenkin lupaus antaa Intialle itsenäisyys vuoden 1948 heinäkuussa.⁷⁷ Nehru halusi siis todennäköisesti olla mahdollisimman neutraali. Britanniaa ei haluttu ylistää liikaa, mutta hyvän hengen ylläpidon kannalta arvostusta voitiin antaa siltä osin, mitä oli tehty oikein. Hän mainitsi myös, kuinka tämä julistus lopettaisi kaikki ”väärinymmärrykset ja epäilykset” liittyen Intian senhetkiseen tilanteeseen. Vasta nyt todellinen työ alkaisi ja lopputulos olisi riippuvainen jokaisen osapuolen panostuksesta. Hän totesi, että kaikki osapuolet ovat ystäviä, kunhan heillä on yhteinen päämäärä, mikä tässä tapauksessa olisi Intian kehittäminen toimivaksi valtioksi. Tässä kommentissaan hän jälleen korosti yhtenäisyyden tarpeellisuutta.

Helmikuussa 1947 parlamentissa esitettiin useita kirjallisia kysymyksiä Intian tulevasta itsenäistymisestä ja sen vaikutuksista Britanniaan. Konservatiivi ja prikaatinkenraali Toby Low tiedusteli esimerkiksi tarkkaa lukua sille, kuinka moni brittiläinen upseeri tulisi jättämään Intiassa paikkansa alkuvuoden aikana. Ministeri Arthur Henderson kertoi, että arviolta 1500 upseeria tulitisiin vapauttamaan palveluksesta tuona aikana sekä 150 tulisi jäämään eläkkeelle.⁷⁸ Tiedusteltiin myös tarkennusta siihen, minne Intian brittijoukot siirrettäisiin ja annettaisiinko heille luvattuja rahallisia korvauksia. Hallitus vastasi, että Intian armeija oli pyytänyt ainakin osaa joukoista työskentelemään myös tulevaisuudessa sen armeijassa ja korvauksien maksaminen olisi ainakin osittain siten Intian vastuulla. Useat korvausmaksut olisivat riippuvaisia lopullisista neuvotteluista, jotka tulisivat koskemaan sitä, miten maiden välinen yhteistyö jatkuisi tulevaisuudessa Intian itsenäistymisen jälkeen.⁷⁹ Konservatiivi David Gammans halusi tietää, mitä tulisi tapahtumaan Britannian armeijan Intian joukoille Intian itsenäistymisen jälkeen. Hallitus ilmoitti, että Britannian armeijan Intian joukot tulitisiin lakkauttamaan, mutta

⁷⁷ The Times 24.2.1947, Britain Praised By Mr. Nehru.

⁷⁸ HC Deb 03 Feb 1947 vol. 432 c273.

⁷⁹ HC Deb 03 Feb 1947 vol. 432 c273-4.

ne liitettäisiin tämän jälkeen osaksi muita Britannian armeijan yksiköitä.⁸⁰ Gammans oli aiempina vuosina muun muassa vierailut Intiassa sekä myös työskennellyt Aasiassa siirtomaahallinnossa.

Brittiläisten sotilaiden tilanteen lisäksi oltiin kiinnostuneita myös Gurkha-sotilaiden asemasta Intiassa itsenäisyyden jälkeen. Gurkhoilla tarkoitetaan nepalilaisista sotilaista koostuvaa eliittiyksikköä Britannian armeijassa, joka oli ollut isossa roolissa toisessa maailmansodassa muun muassa juuri Intiassa. Näihin tiedusteluihin hallitus yksinkertaisesti vastasi pystyvänään antamaan tarkempaa tietoa vasta asiaan liittyvien neuvottelujen alkaessa.⁸¹

Parlamentissa käytiin keskustelua Intian itsenäistymisprosessista 10. helmikuuta. Pääministeri Attlee antoi lausunnon Intian politiikasta. Hän kertoi, mitä kaikkea oli toistaiseksi Intian ja Britannian välillä neuvoteltu. Attlee kuvaili aikaisempia Intian itsehallintoa laajentaneita asetuksia ja korosti, kuinka lopullisena tavoitteena oli saada intialaiset ottamaan täysin itse vastuuta sekä tekemään päätöksiä omasta tulevaisuudestaan. Hän mainitsi Crippsin vuoden 1946 matkan Intiaan ja kuinka sen aikana ja myös yhä edelleen Britannia tekisi kaikkensa saadakseen Intian eri osapuolet sopimaan muun muassa tulevan valtion perustuslaista. Hän kertoi neuvottelujen olevan käynnissä, ja että erimielisyyksiä esiintyi vielä toistaiseksi hyvin paljon. Hän myös korosti, kuinka Intian viimeinen vuosisata osana brittiläistä imperiumia takaisi varmasti myös sen, että jatkuva poliittinen ja sotilaallinen yhteistyö maiden välillä johtaisi myös tulevaisuudessa tasapainoon ja menestykseen.⁸² Pääministerin puheessa nousi esille rauhanomaisuuden korostaminen. Siinä painotettiin Britannian ja Intian pitkää yhtenäistä historiaa ja sitä, kuinka jo kauan jatkunut yhteistyö takaisi myös tulevaisuudessa rauhalliset sekä toimivat suhteet maiden välille.

⁸⁰ HC Deb 03 Feb 1947 vol. 432 c274.

⁸¹ HC Deb 03 Feb 1947 vol. 432 c273.

⁸² HC Deb 10 February 1947 vol433cc1395-404.

Attlee rohkaisi puheenvuorossaan osapuolia yhteistyöhön korostaen, että vain sen avulla olisi mahdollista selvitä tulevan itsenäisyyden tuomista haasteista. Tuossa vaiheessa ajatuksena oli edelleen, että itsenäistyminen tapahtuisi vasta seuraavan vuoden puolella, viimeistään kesäkuussa 1948. Hän mainitsi myös, että mikäli perustuslaista ei onnistuttaisi sopimaan ajoissa, niin Britannian hallitus miettisi, minkälainen vallansiirto toimisi tuossa tilanteessa parhaiten Intian asukkaille. Tarvittaessa esimerkiksi vain osa vallasta voitaisiin antaa uudelle keskushallinnolle ja loput eri provinssien hallituksille. Attlee esitti koko Britannian puolesta kiitokset ja toivotti onnea intialaisille tulevaisuuden suhteen.⁸³

Pääministerin lausunnon jälkeen alahuoneen istunnossa heräsi keskustelu Intian eroprosessin tilanteesta. Parlamentille oli myös ilmoitettu, että Intian varakuningas Wavell oli erotettu virastaan ja vaihdettu Mountbatteniin. Tähän liittyen opposition johtaja Churchill kysyi pääministeriltä, mitä erimielisyyksiä oli noussut hallituksen ja Intian varakuninkaan välillä. Attlee ei kuitenkaan halunnut asiaa kommentoida. Churchill yritti vielä uudestaan saada vastausta kysymykseen, minkä jälkeen Attlee lopulta totesi lyhyesti, että Intian muuttuva tilanne sai hallituksen siihen tulokseen, että muutoksia tulisi tehdä myös Britannian harjoittamassa politiikassa. Pääministeri sanoi, ettei hän tämän enempää asiaa kommentoisi ja koki Churchillin mielenkiinnon aiheetta kohtaan erikoisena. Hän muistutti, että Churchill itse teki pääministerinä useita muutoksia sekä siviili- että sotilasnimityksissä, eikä kokenut, että pääministerillä olisi tuolloin ollut tarvetta kommentoida kaikkia niitä. Strategisesti Attlee siis yritti lopettaa keskustelun ottamalla esille sen, että hän ei itse Churchillin asemassa vaatisi jatkuvasti vastausta ja näyttäytyisi siten niin sanotusti moraalisesti paremmalta. Lopulta ehdotettiin, että aiheesta voitaisiin järjestää erillinen debatti.

⁸³ HC Deb 10 February 1947 vol433cc1395-404.

Varakuningas Wavell ei ollut saanut tuloksia aiemmissä neuvotteluissa yrittäessään ratkaista poliittisia ongelmia. Hän ei ollut myöskään Britannian työväenpuolueen suosiossa, ja ennen kaikkea Intian kongressipuolue oli tyytymätön hänen toimintaansa.⁸⁴

Myöhemmin helmikuussa konservatiivi Tom Driberg tiedusteli alahuoneen istunnossa tarkkaa tietoa siitä, miksi Britannian tiedustelupalvelu oli tutkinut kauttaaltaan brittiupseerin omaisuuden Intiassa. Syyksi annettiin se, että kyseisen henkilön epäiltiin vuotaneen salaista informaatiota paikalliselle kommunistilehdistölle.⁸⁵ Samana päivänä työväenpuolueen edustaja Thomas Reid kysyi myös Intian suurlähettilään ja muiden maassa oleskelevien brittiläisten virkamiesten senhetkisestä tilanteesta.⁸⁶ Tässä on helposti huomattavissa se, että brittiläisillä poliitikoilla on usein ollut mielessä vain Intiassa asuvien oman maan kansalaisten tilanne, eikä niinkään Intian sisäiset asiat.

Helmikuussa käytiin vielä lyhyt keskustelu, kun kysyttiin, aikoiko Britannia myös jatkossa taata Intian puolustuksen sen ulkoisia uhkia vastaan. Pääministeri totesi, että Intian itsenäisyyden jälkeen vastuu maan puolustuksesta siirtyisi luonnollisesti Intialle itselleen. Jos kuitenkin Intia päättäisi esimerkiksi liittyä Kansainyhteisöön, sen puolustussopimukset tulisivat pätemään Britannian osalta myös Intiaan. Vaikka Intia ei liittyisi, niin pääministeri ilmoitti Britannian olevan myös valmis erillisneuvotteluihin mahdollisesta puolustussopimuksesta. Keskustelussa hallitukselta toivottiin myös vakuutusta Intiassa oleville upseereille siitä, että heidän asemansa tulisi säilymään myös tulevaisuudessa.⁸⁷

Tässä debatissa tulee esille vahvasti puolustuspoliittisiin asioihin liittyvä diskurssi, jota parlamentissa käytiin itsenäisyysprosessiin liittyvissä keskusteluissa. Intian strateginen

⁸⁴ Dar 2014, 201.

⁸⁵ HC Deb 24 Feb 1947 vol 433 cc1687-8.

⁸⁶ HC Deb 24 Feb 1947 vol 433 cc1688.

⁸⁷ HC Deb 25 February 1947 vol 433 cc1879-80.

asema esimerkiksi kylmän sodan kannalta on oletettavasti ollut tämän kysymyksen taustalla. Tuleva Intian valtio olisi Kiinan jälkeen maailman toiseksi suurin väkiluvultaan. Lisäksi nämä valtiot sijaitsivat lähellä toisiaan, ja Kiinassa oli juuri tuolloin käynnissä sisällissota kommunistien ja nationalistien välillä. Väkiluvultaan näin suuren valtion ei luonnollisesti haluttu kääntyvän kommunistiseksi ja sitä kautta mahdollisesti päätyvän Neuvostoliiton vaikutuspiiriin alle. Neuvostoliittoa ei mainita debatissa suoraan, mutta maailmanpoliittinen tilanne on oletettavasti ollut vahvasti sen taustalla.

Ylähuoneessa keskusteltiin paljon sotilaiden mahdollisista rahallisista korvauksista. Helmikuussa 1947 käytiin muun muassa jo keskustelua siitä, millä tavalla hallitus aikoi varmistaa korvaukset Intiassa oleville brittisotilaille, mikäli heidän työnsä siellä tulisi päättymään maan tulevan itsenäistymisen jälkeen. Tuossa vaiheessa oli siis jo julkisesti ilmoitettu aikeista antaa Intialle täysi itsenäisyys. Myös kyseisestä päätöksestä ja muun muassa aikaisemmin säädetyistä asetuksista, jotka olivat kasvattaneet Intian itsehallintoa, puhuttiin aktiivisesti helmikuun aikana. Intian itsenäistymisprosessin etenemisestä tehtiin ylähuoneessa julkisesti virallinen päivitys 25. päivä helmikuuta. Tuolloin keskusteltiin myös siitä, oliko päätös antaa itsenäisyys ristiriidassa hallituksen aikaisemman linjan kanssa. Ylähuoneessa esimerkiksi kyseenalaistettiin se, pystyisikö hallitus aikaisempien lupauksiensa mukaisesti takaamaan vähemmistöjen oikeudet Intiassa sen itsenäistyttyä.⁸⁸

Tässä saattoi olla yleisesti kyse halusta varmistaa aikaisemmista lupauksista kiinni pitäminen, mutta toisaalta tarkoituksena on ainakin osittain myös voinut olla keksiä verukkeita viivyttää itsenäistymisprosessia, koska kaikki parlamentissa eivät tukeneet sen nopeaa etenemistä. Taustalla on voinut olla myös todellinen huoli nopean prosessin aiheuttamista vaikutuksista Intian vähemmistöryhmille. Keskustelu sotilaiden

⁸⁸ HL Deb 25 Feb 1947 vol 145.

mahdollisista korvauksista on taas esimerkki siitä, kuinka poliitikkojen päähuomio keskittyi usein oman maan ja sen kansalaisten etuihin.

Maaliskuun alussa alahuoneessa käydyssä istunnossa keskustelua herätti se, oliko tarkoituksena päättää ulkoministeriön toiminta Intiassa sen itsenäistymisen jälkeen. Työntekijöiden tulevista korvauksista sekä eläkkeistä tiedusteltiin myös. Kansainyhteisön suhteista vastaava ministeri Arthur Henderson muistutti, että Intian tulevasta itsenäisyydestä oli ilmoitettu virallisesti vasta kymmenen päivää aiemmin, joten tällaisista yksityiskohdista oli vielä liian aikaista antaa lopullisia lausuntoja.⁸⁹

Parlamentin alahuoneessa käytiin kahden päivän ajan keskustelua Intian tulevasta itsenäisyydestä pääministeri Attleen 20. helmikuuta antaman ilmoituksen pohjalta. Keskustelun ensimmäisenä päivänä oli enimmäkseen hallituksen puheenvuoroja aiheesta, ja suurimmaksi osaksi annettiin ministereiden puhua.⁹⁰ Äänessä oli paljon esimerkiksi kaupankäynnistä vastaava ministeri Stafford Cripps, joka oli toiminut toisen maailmansodan aikana hallituksen epävirallisena lähettiläänä. Hän oli ollut sodan aikana muun muassa Neuvostoliiton suurlähettiläs ja myöhemmin silloinen pääministeri Churchill oli lähettänyt hänet Intiaan tehtävään saada nationalistien tuki Britannialle sodassa. Intialle oli luvattu tuesta vastineeksi itsehallinto sodan jälkeen. Hän ei tehtävässä kuitenkaan onnistunut, mutta sai kokemusta tutustuttuaan paremmin Intian järjestelmään ja siellä vallitsevaan ilmapiiriin. Cripps kävi uudelleen Intiassa vuonna 1946 osana toista diplomaattista tehtävää. Tämäkään matka ei tuottanut toivottua tulosta, mutta hän pääsi myöhemmin Britannian hallitukseen johtamaan talousministeriötä. Kyseessä oli myös strateginen nimitys pääministeriltä, sillä Cripps oli aiemmin kannattanut Attleen tilalle ammattiyhdistysjohtaja Ernest Bevinia.⁹¹

⁸⁹ HC Deb 03 March 1947 vol 434 cc15-7.

⁹⁰ HC Deb 05 March 1947 vol 434 cc494-603.

⁹¹ Layborn 2002, 90.

Hallituksesta käsin Cripps pääsi hyödyntämään Intian matkoiltaan kerättyä asiantuntemusta tulevilla neuvotteluilla.

Esimerkiksi australialainen historioitsija R. J. Moore on korostanut sir Stafford Crippsin osuutta Britannian uudenlaisen Intia-politiikan kehittämisessä teoksessaan *Escape from Empire: The Attlee government and the Indian problem*. Moore katsoi Crippsin käyttäneen Intian tuntemustaan hyödyksi muun muassa hyvien suhteiden luomisessa sekä luottamuksen rakentamisessa. Stafford Cripps onnistui inhimillisyydellään ja nöyrällä asenteellaan nostamaan luottamusta Intian ja Britannian välille. Mooren mukaan oli pitkälti juuri Crippsin ansiota, että myös Intia päätti itsenäistymisensä jälkeen jatkaa Kansainyhteisön jäsenenä.⁹²

Sir Stafford Cripps kertoi istunnossa muun muassa oman matkansa yksityiskohdista ja siitä, miten intialaiset usein suhtautuivat maahansa liittyviin Britannian päätöksiin. Hän kuvasi myös Intian ja Britannian historiallista taustaa, jotta parlamentti saisi mahdollisimman hyvän kuvan senhetkisestä tilanteesta. Cripps ylisti Britannian päätöstä antaa Intialle itsenäisyys. Hän kertoi, kuinka Britannian ja Intian pitkään jatkunut kanssakäyminen oli kehittynyt vähitellen nykyiseen tilanteeseen, jolloin Intialle oli mahdollista antaa täysi itsehallinto. Toistuva teema kaikissa aiheeseen liittyvissä puheissa oli kiitollisuus ja ylistys Britanniaa kohtaan itsenäistymispäätökseen liittyen ja Britannian ja Intian suhteesta puhuminen enimmäkseen positiivisessa mielessä.⁹³

Puheenvuorossa voidaan huomata jo aiemmin esille tullut rauhanomaisuusdiskurssi. Samaan aikaan siitä välittyi kuitenkin imperialistinen sävy. Britannian imperiumista ei haluttu puhua liian kielteiseen sävyyn, mutta samalla myös pyrittiin välttämään menneisyyden ikävistä asioista muistuttamista, jotta maiden suhteet säilyisivät tulevaisuudessa mahdollisimman hyvinä.

⁹² Rizvi 1983, 448-449.

⁹³ HC Deb 05 March 1947 vol 434 cc494-603.

Tulevan valtion tilanteesta parlamentin istunnossa puhui muun muassa Yhdistettyjen Skotlannin yliopistojen edustaja John Anderson, joka oli entinen valtiovarainministeri sota-ajalta. Hänen puheenvuoroissaan korostuivat eri yksityiskohdat Intian itsehallinnossa. Hän toi esille esimerkiksi erilaisten vähemmistöjen aseman tulevassa valtiossa. Hän mainitsi olevansa huolissaan erityisesti dalien eli kastittomien asemasta, koska heitä olisi tulevassa maassa arviolta 60 miljoonaa. Hän mainitsi olevansa enemmän huolissaan heidän tilanteestaan kuin esimerkiksi sikhien, koska viimeksi mainittujen yleinen taloudellinen tilanne oli kuitenkin hyvä. Daleilta taas evättiin usein mahdollisuus kohtuulliseen elämään. Puheenvuorosta voi havaita, kuinka yksittäiset politiikat saattoivat ajoittain tuoda suoraan esille itsenäistymisprosessin mahdollisia negatiivisia vaikutuksia alueen väestölle.

Väittelyä käytiin siitä, kuinka hyvä suhde Britannialla ja Intialla tulisi lopulta olemaan ottaen huomioon maiden välisen menneisyyden. Konservatiivipoliitikko Godfrey Nicholson piti varsin pitkän puheenvuoron liittyen juuri tähän aiheeseen. Luonnollisesti puheessa korostettiin sitä, kuinka tuohon aikaan maiden suhteet olivat kuitenkin erityisesti itsenäisyyspäätöksen ansiosta hyvällä tasolla ja jälleen korostettiin, kuinka tasapuolisella yhteistyöllä olisi mahdollista ylläpitää hyviä suhteita myös tulevaisuudessa.⁹⁴ Brittihallituksen luottamus Intiaan tulevana valtiona vaikuttaa olleen optimistinen. Luottamusta ilmaistiin sekä Intian hallituksen kykyyn pitää valtio tasapainossa että Britannian ja Intian tulevan yhteistyön kestävyys. Maiden välisen yhteistyön tärkeys tuotiin esille myös tulevissa parlamentti-istunnoissa, sillä esimerkiksi kauppasuhteiden kehittyminen oli usein puheenaiheena Intiaan liittyvissä

⁹⁴ HC Deb 05 March 1947 vol 434 cc494-603.

keskusteluissa. Keskustelu alahuoneessa kesti useita tunteja, mistä johtuen erikoisilta välikohtauksiltakaan ei välttytty.⁹⁵

Pääministeri Attleen ilmoitukseen liittyvä debatti jatkui parlamentissa seuraavana päivänä. Oppositio oli edellistä päivää enemmän äänessä ja hallituksen edustajille esitettiin paljon kysymyksiä. Yksi tärkeimmistä keskustelun aiheista oli Intian itsenäistymisen aikataulu. Opposition johtaja Winston Churchill kritisoi pikaista aikataulua itsenäistymisen suhteen. Hänen mukaansa neljäntoista kuukauden aikaraja oli liian nopea aikataulu eikä johtaisi hyvin organisoituun prosessiin. Hallitus kuitenkin vakuutti, että nopea itsenäisyyden myöntäminen oli tässä tapauksessa oikea vaihtoehto niin moraalisesti kuin myös pidemmällä aikavälillä katsottuna, ja että asia tulisi etenemään mahdollisimman organisoidusti.⁹⁶

3.1.2. Huhti-toukokuu 1947

Intiassa varakuningas Mountbatten kävi kevään aikana neuvotteluja maan johtajien kanssa. Toukokuussa hän matkusti Lontooseen tiedottaakseen asioiden etenemisestä. Hän kertoi Intian tilanteesta ja esitteli uuden suunnitelmansa, joka sisälsi aikataulun nopeuttamisen ja Pakistanin valtion perustamisen.⁹⁷

Vuoden 1947 huhtikuussa Observer-lehdessä julkaistussa artikkelissa kerrottiin senaikaisesta tilanteesta Intiassa. Artikkelin mukaan kyseisessä vaiheessa maiden jakautuminen seuraavana vuonna vaikutti jo varmalta. Mountbattenin mainittiin myös todenneen, että tämä ratkaisu olisi ainoa vaihtoehto anarkialle. Neuvotteluissa myös Pakistanin edustaja sekä maan tuleva ensimmäinen presidentti Muhammad Ali Jinnah oli jatkuvasti pitänyt linjansa, jonka mukaan Pakistanin valtion perustaminen tilanteen

⁹⁵ Yksi edustajista kysyi kesken alahuoneen keskustelua, onko edustajalle sopivaa kuoria ja syödä appelsiini väittelyn aikana. Puhemies totesi tähän, ettei poliitikkojen ole parlamentissa sopivaa tupakoida, käyttää purukumia, syödä suklaata tai myöskään appelsiinia. Tämän jälkeen keskustelu jatkui normaalisti.

⁹⁶ HC Deb 06 March 1947 vol 434 cc663-776.

⁹⁷ Wolpert 2009, 146-148.

ratkaisemiseksi olisi välttämätöntä. Hänen kantansa oli, että muuten edessä olisi saattanut olla ”koko Aasian historian suurin sisällissota.”⁹⁸ Artikkeliksi keskittyi siis tuomaan esille argumentteja sille, miksi alueen itsenäistyminen olisi tuossa vaiheessa oikea ratkaisu.

Toukokuussa julkaistussa The Observer-lehden artikkelissa käsiteltiin myös Intian ja Pakistanin alueen itsenäistymisprosessia. Tuolloin kerrottiin jo siitä, kuinka kongressi oli todennut, että ajatus yhtenäisestä itsenäisestä Intiasta ei ollut enää realistinen. Riski sille, että eri alueille syntyisi separatistisia liikkeitä oli jo valmiiksi hyvin suuri, joten uskonnollisten enemmistöjen perusteella tehty jako tulisi olemaan se, joka vähintäänkin kyseisessä tapauksessa oli mahdollista tehdä turhien konfliktien välttämiseksi.⁹⁹

Sekä huhtikuussa että toukokuussa alahuoneen keskustelut liittyivät jälleen lähinnä Intiassa olevan brittiläisen henkilöstön raha-asioihin. Alahuoneessa tiedusteltiin ja keskusteltiin esimerkiksi Intiassa palvelleiden Britannian siviilien ja sotilaiden eläkkeistä. Haluttiin tietoa myös siitä, taattaisiinko eläkkeet myös niille Britannian upseereille, jotka aikoivat jäädä Intian itsenäistymisen jälkeen maan palvelukseen. Toukokuussa konservatiivi Waldron Smithers esitti kirjallisen kysymyksen Intian itsenäistymisprosessin tilanteesta ja siitä, millä tavalla Britannia aikoi suojata Intiaa ulkoisilta uhilta. Ministeri Henderson ei osannut antaa vielä tuossa vaiheessa tarkkaa vastausta. Hän totesi vain varakuninkaan olevan parhaillaan Lontoossa keskustelemassa hallituksen kanssa¹⁰⁰ Ulkoiset uhat nousevat tässä jälleen esille, mikä kertoo muun muassa tuon ajan kylmän sodan alun tuomista poliittisista jännitteistä. Lisäksi taustalla on saattanut vaikuttaa poliitikkojen imperialistinen ideologia. Toisin sanoen entisissä siirtomaissa haluttiin ylläpitää mahdollisimman paljon vaikutusvaltaa myös niiden

⁹⁸ The Observer 20.4.1947, India Partition Forecast: Viceroy’s Quest For Unity Has Failed.

⁹⁹ The Observer 4.5.1947, Congress View To-morrow on India Partition.

¹⁰⁰ HC Deb 19 May 1947 vol 437 c217.

itsenäistymisen jälkeen. Maiden välinen puolustussopimus olisi useiden mielestä varmasti ollut yksi ratkaisu tähän.

Rahalliset korvaukset Intiassa oleville siviilityöntekijöille sekä sotilaille puhuttivat myös ylähuoneessa huhtikuun puolella.¹⁰¹ Ylähuoneen keskusteluissa viitattiin yleisesti ottaen alahuonetta enemmän aikaisemmin säädettyihin asetuksiin ja siihen, miten Intian hallinnollinen asema oli muuttunut historian eri vaiheissa. Imperialistinen näkökulma tulee esiin tässäkin keskustelussa. Kyseessä on näkemys, joka vaikuttaa heijastuvan parlamentissa hyvin usein Intian itsenäistymisprosessiin liittyvien puheenaiheiden taustalla. Kaiken kaikkiaan vuoden 1947 alussa itsenäisyysneuvottelut kiinnostivat ylähuoneessa paljon ja niiden etenemisestä kyseltiin usein päivityksiä.

3.2. Kohti itsenäistymistä

Kesäkuun alussa varakuningas Mountbatten tapasi Intian johtajia ja sai uuteen suunnitelmaansa heidän hyväksyntänsä. Pääministeri Attlee ilmoitti asiasta alahuoneessa 3. kesäkuuta ja kertoi, että itsenäistyminen tulisi tapahtumaan jo kuluvan vuoden aikana, ja että Intian jako vaikutti olevan väistämätön tosiasia.¹⁰² Laki Intian itsenäisyydestä hyväksyttiin alahuoneessa 15. heinäkuuta ja ylähuoneessa seuraavana päivänä. Kuninkaallisen hyväksynnän laki sai 18.7.1947.¹⁰³

Kesällä 1947 Intiaa koskevat uutiset käsittelivät lähinnä itsenäistymisprosessin etenemistä. Lehtikirjoituksissa kerrottiin paljon Mountbattenin neuvotteluista ja vierailuista sekä parlamentin istuntojen keskusteluista. Esimerkiksi The Times-lehdessä julkaistiin päivitys itsenäisyysneuvotteluiden etenemisestä. Artikkelissa kerrottiin hyvin positiiviseen sävyyn, että varakuningas aikoi hyödyntää uuden suunnitelman

¹⁰¹ HL Deb 30 April 1947 vol 147 cc235-40.

¹⁰² Menon 1959, 377-378.

¹⁰³ Menon 1959, 393.

myönteistä vastaanottoa. Mountbattenin oli tarkoitus neuvotella kaikkien Intian aluejohtajien kanssa. Hän oli kuitenkin tehnyt johtajille selväksi, että minkään yksittäisen osavaltion olisi turha odottaa täyttä itsehallintoa. Neuvottelujen yhteydessä luotaisiin asiantuntijoista koostuva komitea, jolle tulotaisiin delegoimaan keskustelujen eri osa-alueita, kuten tuleva ulkopoliittikka ja puolustus.

Artikkelissa todettiin tuossa vaiheessa olleen välttämätöntä, että kaksi yhteiskuntaa jouduttaisiin jakamaan. Lehden mukaan tieto siitä, että jako tulisi tapahtumaan, oli laskenut jännitteitä Intiassa. Lisäksi todettiin, että myös Gandhi oli ilmaissut tukensa suunnitelmalle, johon liittyi maan jakaminen, vaikka hän olikin ollut aina Intian yhtenäisyyden kannattaja. Tekstissä kerrottiin myös, että prosessin tulevaisuus oli nyt avautumassa sellaisella varmuudella, jota ei vielä viikkoa aiemmin voinut kuvitellakaan. Edistystä oli siis kirjoittajan mukaan tapahtunut huomattavasti. Tosin artikkelissa mainittiin myös, että alueen poliittinen tulevaisuus oli vielä monilta osin arvailun varassa.¹⁰⁴

Alueen levottomuuksistakin oli lehdissä mainintoja kesän aikana jonkin verran. Esimerkiksi The Manchester Guardian uutisoi Punjabin verilöylyn jatkumisesta elokuussa. Lehtikirjoituksen mukaan 150 ihmistä oli saanut surmansa Punjabin paikallisessa mellakoinnissa viimeisen vuorokauden aikana. Artikkelissa selvennettiin, että Punjab oli yksi niistä provinseista, joka tulotaisiin jakamaan Intian ja Pakistanin kesken maiden itsenäistymisen yhteydessä. Lehden mukaan jakamisen ongelmakohdaksi oli muodostunut sikhien suuri osuus alueella. Surmansa saaneiden lisäksi monet ihmiset olivat loukkaantuneet levottomuuksissa. Lisäksi alueella oli poltettu taloja ja kauppoja maan tasalle. Kuolleiden ja loukkaantuneiden joukossa oli ollut niin sikhejä, muslimeja kuin hindujakin.¹⁰⁵

¹⁰⁴ The Times 9.6.1947, Initiative in India.

¹⁰⁵ The Manchester Guardian 13.8.1947, Punjab slaughter goes on: 150 Killed in a Day.

Kesäkuun alussa pääministeri Attlee piti puheen, jossa hän kertoi Intian itsenäisyysprosessin etenemisestä. Hän toisti puheessaan Britannian virallisen aikomuksen antaa Intialle täysi itsenäisyys heinäkuussa 1948. Hän kuitenkin totesi, että neuvotteluissa kaikkia osapuolia ei ollut toistaiseksi saatu mukaan. Tämä vaikeutti Attleen mukaan prosessia, varsinkin kun Britannian tavoitteena oli itsenäistymisprosessin aikana ollut, että vallan siirtäminen tapahtuisi täysin Intian kansalaisten tahdon mukaisesti. Muslimiliitto eli tulevan Pakistanin valtion edustajat eivät olleet suostuneet osallistumaan neuvotteluihin, ja näin kaikkia osapuolia ei ollut onnistuttu kuulemaan. Attlee kuitenkin korosti, että lopullinen uuden valtion perustuslaki tulisi olemaan Intian itsensä päätettävissä, eikä Britannia halunnut puuttua siihen.

Seuraavaksi Attlee ilmoitti, että Intian edustajat tulitisiin tapaamaan erikseen, joista toinen tapaaminen tulisi koskemaan muslimien edustajia. Molemmissa tapaamisissa oli tarkoitus äänestää, yhdistettäisiinkö molempien osapuolten vaatimukset yhteen perustuslakiin vai luotaisiinko täysin erilliset perustuslait. Attlee mainitsi, että jos jommankumman enemmistö äänestäisi jaon puolesta, niin se tulitisiin silloin myös toteuttamaan. Attleen mukaan olisi ihanteellista, jos jakoa ei tarvitsisi tehdä, mutta kyseisellä hetkellä realiteetit viittasivat vahvasti siihen, ettei muuta mahdollisuutta olisi. Lopuksi pääministeri totesi, että molemmat poliittiset tahot Intiassa olivat ilmaisseet halunsa nopeuttaa itsenäistymisprosessia ja Britannian hallitus oli tämän vuoksi valmis antamaan itsenäisyyden Intialle aikaisemmin kuin oli alun perin sovittu. Toteuttaakseen tämän hallitus aikoikin esittää asetuksen, joka aikaistaisi vallansiirron jo kuluvan vuoden puolelle.¹⁰⁶

Pääministerin puheen jälkeen alkoi parlamentissa keskustelu aiheesta. Opposition johtaja Churchill totesi, että kaksi ehtoa, jotka hänen hallituksensa oli Crippsin tehtävän

¹⁰⁶ HC Deb 03 June 1947 vol 438 cc35-46.

yhteydessä aiemmin sopinut itsenäisyydelle, vaikuttivat nyt olleen täytetty. Kyseessä olivat jonkinlainen sopimus osapuolten välillä sekä mahdollisuus päättää, jatkaako Intia Kansainliiton jäsenenä. Hän kuitenkin toivoi debattia aiheesta, koska koki pääministerin puheen osittain melko sekavana ja hankalasti ymmärrettävänä. Hallitukselta kysyttiin myös jälleen, antaisiko se tukensa itsenäisyysprosessin etenemiselle, mihin luonnollisesti annettiin myönteinen vastaus. Kysyttiin myös, oliko mahdollista, että tulevaisuudessa keskustelut yhteisestä perustuslaista voitaisiin aloittaa, jos osapuolet pääsisivät lähemmäksi sopua. Attlee totesi, että oli vielä liian aikaista ajatella niin pitkälle tulevaisuuteen. Yleinen konsensus tässä vaiheessa vaikutti olevan hyväksyvä hallituksen Intian politiikkaa kohtaan. Keskustelua aiheesta haluttiin kuitenkin lisää, jotta puheen yksityiskohdat tulisivat paremmin esille. Sekä Churchill että työväenpuolueen Willie Gallacher ilmoittivat toivovansa, että puhe olisi voitu esittää selkeämmällä tavalla.¹⁰⁷

Parlamentin yleinen asenne Intian itsenäistymisprosessin kehittymiselle näyttää muuttuneen alkuvuoteen verrattuna myönteisemmäksi. Tämä tuli esille varsinkin Churchillin puheissa, koska hän vaikuttaa tässä vaiheessa antaneen hyväksyntänsä itsenäistymisprosessin etenemiselle, vaikka oli aiemmin kritisoinut sitä. Kyseessä saattoi olla yleinen hyväksyntä sille, että itsenäisyys tulisi tapahtumaan sovitussa aikataulussa eikä sitä olisi enää mahdollista viivyttää.

Samana päivänä myös ylähuoneessa kuultiin virallisesti ilmoitus sovitusta asioista liittyen Britannian ja Intian väliseen tulevaisuuteen. Tiedotus oli tehty yhteistyössä Intian hallinnon kanssa.¹⁰⁸ Intian itsenäisyysasetus luettiin virallisesti ylähuoneessa 16. heinäkuuta 1947. Asiasta keskusteltaessa toivottiin kaikkea hyvää uusille valtioille. Yleisesti kuitenkin todettiin, että jännitteet alueella olivat erittäin suuria ja konfliktin puhkeamisen riski oli hyvin mahdollinen. Huolta kannettiin myös vähemmistöjen

¹⁰⁷ HC Deb 03 June 1947 vol 438 cc35-46.

¹⁰⁸ HL Deb 03 June 1947 vol 148 cc19-28

mahdollisuuksista säilyttää oikeutensa itsenäistymisprosessissa. Lisäksi yksittäiset edustajat nostivat esille keskustelua alueen nälänhädästä, väkivaltaisuuksista ja kuolonuhreista. Samoin kritisoitiin Britannian aikaista vetäytymistä alueelta, koska sen katsottiin osittain johtaneen mellakointiin ja sitä kautta väkivaltaisiin tapahtumiin. Esimerkiksi konservatiivi Roundell Palmer totesi puheenvuorossaan seuraavasti: ”On helpompi ohjata auto ojaan kuin saada se sieltä pois. Ottaen huomioon tämänhetkiset olosuhteet, en kritisoi Lordi Mountbattenin politiikkaa. Jos Britannia aikoo kävellä pois Intiasta, mitä nopeammin teemme sen, niin sen parempi, mutta uskon että tekemällä näin pesemme samalla kätemme luottamuksesta mitä meidän ei olisi koskaan pitänyt pettää”.¹⁰⁹

Tällaista ylähuoneessa käydyn kaltaista alueen ongelmia ja kärsimyksiä käsittelevää diskurssiakin parlamentissa käytiin jonkin verran. Eri puolueiden yksittäiset poliitikot nostivat toisinaan aiheen esille tiedustellessaan esimerkiksi väkivallan seurauksista alueella. Hallituksen yleinen näkemys näyttää kuitenkin laajalti olleen se, että Britannian mahdollisuudet vaikuttaa näihin asioihin ovat jo tuossa vaiheessa olleet melko rajalliset. Jonkinlaista avustusta on kuitenkin yritetty saada alueelle muun muassa järjestöjen välityksellä. Tähän ovat taustalla vaikuttaneet varmasti jossain määrin humanitaariset syyt sekä ajatus siitä, etteivät jatkuvat väkivaltaisuuudet alueella antaneet myöskään positiivista kuvaa Britanniasta maailmalla. Ylähuoneen keskusteluissa esitettiin myös usein kysymyksiä, jotka liittyivät esimerkiksi brittiläisten sotilaiden tuleviin eläkkeisiin ja korvauksiin. Samoja keskustelunaiheita kuin alahuoneessa käsiteltiin näin ollen myös runsaasti.

Kauppasuhteet koettiin tärkeiksi ja niitä käsittelevää diskurssia esiintyi jälleen kesäkuussa, kun alahuoneessa jätettiin kirjallinen kysymys muun muassa toisen maailmansodan aikana Intiaan viedyn sotakaluston kokonaisarvosta ja

¹⁰⁹ HL Deb 16 July 1947 vol 150.

kauppasopimuksesta tulevan valtion kanssa. Sotakaluston kokonaisarvoa ei ollut hallituksen mukaan laskettu missään vaiheessa, joten kysymykseen ei voitu tarkalleen vastata. Myös tulevista kauppasopimuksista voitaisiin ilmoittaa lisää vasta tulevaisuudessa. Toby Low tiedusteli myös, oliko mahdollista, että Intian hallitus oli yrittänyt estää maassa työskenteleviä brittejä matkustamasta takaisin Britanniaan työhaastatteluihin siirtyäkseen töihin kotimaassaan. Ministeri Henderson kertoi kirjallisessa vastauksessaan, että työhaastatteluja oli yritetty järjestää Intiasta käsin, mutta siinä ei ollut onnistuttu. Hän kuitenkin uskoi, että viivästyksestä huolimatta kaikki työntekijät saataisiin palautettua lopulta Britanniaan, eikä heidän mahdollisuutensa saada töitä olisi yhtään huonompi, vaikka haastattelut tapahtuisivatkin myöhässä.¹¹⁰

Myöhemmin kesäkuussa keskusteltiin Britannian Intiaan sijoitettujen merivoimien upseerien eläkkeistä. Henderson totesi, että heidän osaltaan eläkkeet oli onnistuttu takaamaan vuoden 1945 eläkekoodin mukaisesti.¹¹¹ Tämä oli yksi niistä keskusteluista eläkkeisiin liittyen, jossa hallitus ilmoitti ratkaisun eläkkeiden takaamiseen löytyneen. Konservatiivi Waldron Smithers tiedusteli myös, oliko selvinyt, miten itsenäisyyden jälkeen tulisi käymään niille työntekijöille, joilla oli jonkinlainen sopimus Britannian siirtomaahallituksen kanssa. Henderson kertoi, että siirtymävaiheessa tultaisiin varmasti ottamaan huomioon eri henkilöiden senhetkiset velvoitteet sekä muu yleinen omaisuus. Mahdolliset ongelmat selvitettäisiin neuvotteluissa tulevien vallanpitäjien kanssa. Hendersonin vastauksen jälkeen alkoi parlamentissa keskustelu aiheesta. Smithers esimerkiksi huomautti, että kaikesta huolimatta useat hallituksen työntekijät olivat huolissaan työpaikkansa tulevaisuudesta. Henderson vakuutti, että huolet olivat turhia.¹¹²

¹¹⁰ HCDeb 09 June 1947 vol 438 c65.

¹¹¹ HCDeb 23 June 1947 vol 439 cc15-6.

¹¹² HCDeb 23 June 1947 vol 439 cc15-6.

Tässä keskustelussa tuli esiin vallalla ollut epävarmuus siitä, miten itsenäisyys vaikuttaisi käytännössä sekä Intiaan että varsinkin muun muassa Britannian instituutioihin, kansalaisiin ja muihin olemassa oleviin sopimuksiin Intiassa. Toistuva debatti armeijan eläkkeistä heijastaa myös poliitikkojen halua ajaa oman äänestäjäkuntansa intressejä. Intialaiset eivät äänestäneet Britannian vaaleissa, joten se myös osittain selittää, miksi heidän asioitaan ei usein nostettu aktiivisesti esille. Tällaista imperialistista diskurssia käytiin runsaasti itsenäistymisprosessin aikana. Keskustelun aiheina olivat alueella olevien brittien aseman ja eläkkeiden lisäksi usein myös esimerkiksi korvausvaatimukset.

Heinäkuun alussa Waldron Smithers tiedusteli alahuoneen istunnossa ministeri Hendersonilta, oliko jo virallisesti päätetty päivästä, jolloin vallansiirto Intian kanssa tapahtuisi. Henderson ilmoitti, että vallansiirto tulisi tapahtumaan meneillään olevana vuonna 15. elokuuta.¹¹³ Samassa kuussa Intian itsenäisyysasetuksen lukemisen yhteydessä Britannian pääministeri Clement Attlee puhui selkeästi ja hyvin taitavasti myös poliittisesta näkökulmasta katsottuna. Attlee keskittyi korostamaan puheessaan Britannian ja Intian historian positiivisia elementtejä luodakseen todennäköisesti mahdollisimman myönteisen kuvan tulevaisuutta silmällä pitäen. Hän totesi muun muassa, että tuleva itsenäisyys päättäisi tietyn luvun Britannian ja Intian välisestä historiasta, mutta samalla myös aloittaisi uuden. Puheessaan pääministeri toi muun muassa esille, kuinka usein historian aikana itsenäistymiset olivat tapahtuneet väkivaltaisissa merkeissä, mutta tässä tapauksessa Britannia oli poikkeuksellisesti luopunut vallasta vapaaehtoisesti.¹¹⁴

Pääministerin puheenvuorossa korostui jälleen diplomatian merkitys sekä väkivallan välttäminen ja se, kuinka tämä oli poikkeuksellista verrattuna useaan aikaisempaan historialliseen tapahtumaan. Pääministeri saattoi myös yrittää inspiroida tulevia

¹¹³ HC Deb 07 July 1947 vol 439 c1769.

¹¹⁴ HC Deb 10 July 1947 vol 439 cc2441-550.

neuvotteluja pysymään mahdollisimman rauhallisina. VäkivaltaisuuDET alueella alkoivat tosin pian tämän puheen jälkeen vahvasti lisääntyä ja eskaloituivat pian sodaksi asti. Rauhan korostaminen ei siis onnistunut tässä puheessa parhaalla mahdollisella tavalla tulevaisuutta ajatellen.

Attlee mainitsi myös vastaavanlaisen esimerkin menneisyydestä viittaamalla itsehallinto-oikeuksiin, joita oli aiemmin myönnetty Etelä-Afrikan hallinnolle. Attlee mainitsi muun muassa, kuinka Henry Campbell Bannermanin liberaalihallitus toteutti vuonna 1906 yhden kyseisistä uudistuksista. Tässä hän toi esiin myös sen, kuinka silloin vallassa ollut hallitus oli lähellä hänen omaa uudistusmielistä ideologiaansa. Kertomisellaan pääministeri halusi todennäköisesti vakuuttaa, että tällaisia positiivisia päätöksiä tapahtuu silloin, kun kyseiset aatteet omaavat ihmiset ovat vallassa. Hän totesi seuraavasti: ”Muistan viimeksi samankaltaisen päätöksen tapahtuneen silloin, kun sir Henry Campbell Bannermanin liberaalihallitus antoi hollantilaisille Etelä-Afrikassa vapauden päättää omista oikeuksistaan, jotka he olivat aiemmin menettäneet Etelä-Afrikan sodassa.” Työväen poliitikko Robert Richard kiitti vielä myöhemmin pääministeriä Bannermanin muistamisesta.

Asiasta käytiin hyvin vilkasta keskustelua pääministerin puheenvuoron jälkeen. Yleinen mielipide parlamentissa vaikuttaisi olleen varsin myönteinen pääministerin puhetta kohtaan. Kysymyksiä esitettiin muun muassa liittyen siihen, tarvittaisiinko perustuslakiin jonkinlaista muutosta nykyisen lain läpi menemiseksi, johon Attlee vastasi kieltävästi. Kritisointi kohdistuikin siis enemmänkin siihen, oliko pääministerillä valtuuksia toteuttaa kyseistä toimenpidettä, kuin että kyseisestä poliittisesta toimesta oltaisiin oltu eri mieltä. Keskustelua käytiin myös itsenäisyyden mahdollisista käytännön vaikutuksista muun muassa eri lakipykäliin sekä Britannian kansalaisten asemaan Intiassa. Ministeri Henderson totesi lopuksi, että oli hienoa nähdä Britannian

parlamentissa vallitseva laaja konsensus liittyen kunnioitukseen Intiaa ja sen kansakuntaa kohtaan.¹¹⁵

Merkittävää on, että Henderson totesi tässä julkisesti Intian muodostavan itsenäisen kansakunnan. Tämä keskustelu on esimerkki parlamentissa käydyistä diskursseista, jotka korostivat rauhanomaisuutta ja hyvää tahtoa uusien valtioiden itsenäistymistä kohtaan. Lisäksi debatista voi huomata jälleen sen, kuinka merkittävä muutos esimerkiksi opposition yleisessä asenteessa itsenäisyysprosessiin oli tapahtunut. Tämä näkyy siinä, ettei pääministerin pitämää puhetta juurikaan suoraan kritisoitu ja hallituksen ministeri kiitti yleisesti koko parlamenttia siellä vallinneesta konsensuksesta.

Myöhemmin heinäkuussa parlamentin alahuoneessa keskusteltiin edelleen Intian itsenäistymisjulistuksesta. Keskusteluissa käytiin läpi julistuksen eri kohtia ja sitä, millä tavalla ne käytännössä tulisivat vaikuttamaan Britannian politiikassa. Debattia käytiin esimerkiksi alueen tulevasta kenraalikuvernöörin asemasta sekä jälleen siitä, mitä tulisi tapahtumaan Intiassa oleville Britannian alaisuudessa toimineille sotilaille.¹¹⁶ Tässäkään keskustelussa hallitus ei pystynyt vielä antamaan tarkkoja vastauksia. Tämä johtui siitä, että esimerkiksi useiden Britannian työntekijöiden tulevaisuus Intiassa riippui Intian tulevan hallituksen päätöksistä. Jonkin verran keskusteltiin myös tulevan Intian ja Pakistanin välisen rajan määrittämisestä. Rajaa ei ollut vielä tuolloin tarkalleen päätetty. Laki Intian itsenäistymisestä hyväksyttiin parlamentissa virallisesti seuraavana päivänä.¹¹⁷ Sitä edeltävässä keskustelussa lakia ylistettiin paljon ja useat poliitikot halusivat pitää pitkän puheenvuoron aiheesta.

Ylähuoneessa nostettiin toisinaan esiin myös alahuoneen keskusteluista poikkeavia kysymyksiä. Heinäkuussa tiedusteltiin esimerkiksi, pidettäisiinkö huoli siitä, että

¹¹⁵ HC Deb 10 July 1947 vol 439 cc2441-550.

¹¹⁶ HC Deb 14 July 1947 vol 440 cc39-177.

¹¹⁷ HC Deb 15 July 1947 vol 440 cc227-84.

Britannian arkistot liittyen sen ja Intian yhteiseen historiaan tultaisiin säilyttämään tuleville sukupolville. Hallitus vakuutti toimivansa näin, koska arkistot olivat tärkeitä julkisen hallinnon toiminnan historian kannalta ja sisälsivät myös tietoa useista Intiassa olleista brittiläisistä perheistä ja henkilöistä. Tarkoituksena oli antaa nämä lähteet myös julkiseen käyttöön.¹¹⁸

Elokuussa parlamentin alahuoneessa keskustelua käytiin Britannian armeijan sotilaiden yleisestä tilanteesta Intiassa. Tiedusteltiin muun muassa Hyderabadin osavaltion lähelle sijoitettujen joukkojen senhetkisestä tilanteesta ja siitä, milloin heidät oli suunnitelmassa vetää pois alueelta. Tiedusteluun vastattiin, että vetäytyminen tultaisiin tekemään Intian hallituksen kanssa maan itsenäisyysprosessin yhteydessä sovitun aikataulun mukaisesti.¹¹⁹ Intian itsenäisyys oli tuohon aikaan astumassa voimaan saman kuun aikana, mutta Hyderabadin osavaltio oli kieltäytynyt liittymästä siihen. Hyderabadiassa enemmistö väestöstä oli hinduja, mutta sitä hallitsi muslimi Osman Ali Khan. Jännitteet olivat tuolloin jo olemassa, ja riski konfliktille havaittavissa. Noin vuosi myöhemmin Intian armeija hyökkäsi Hyderabadiin.

Keskustelua oli myös Gurkha-joukkojen tulevaisuudesta Intian itsenäistymisen jälkeen. Hallituksen mukaan joukkojen tulevaisuus tulisi olemaan Britannian, Intian ja Nepaliläisten neuvotteluiden päätettävissä myöhempänä ajankohtana.¹²⁰ Skotlannin unionipuolueen Thomas Moore tiedusteli hallitukselta, oliko Intian eri osavaltioiden johtajille ennakkoon ilmoitettu Intian ja Pakistanin jakosuunnitelmasta, josta pääministeri oli aiemmin ilmoittanut puheessaan. Ministeri Henderson kertoi, että koska ilmoitus liittyi vain Brittiläiseen Intiaan eikä hallituksen politiikka Intian yksittäisiin osavaltioihin liityen ollut kokenut merkittäviä muutoksia osavaltioiden hallinnoille, ei asiasta ollut erikseen informoitu. Moore kysyi vielä, oliko jo tietoa niiden osavaltioiden

¹¹⁸ HL Deb 23 July 1947 vol 151 c179.

¹¹⁹ HC Deb 04 August 1947 vol 441 c969.

¹²⁰ HC Deb 04 August 1947 vol 441 cc969-71.

tulevaisuudesta, jotka olivat kieltäytyneet liittymästä tuleviin uusiin valtioihin. Hän sai kieltävän vastauksen tiedusteluunsa.¹²¹

Samassa kuussa pääministeri Attlee piti alahuoneessa puheen, jossa hän muisti Intiassa koko sen siirtomaahistorian ajan työskennelleitä brittejä ja ehdotti, että parlamentin pitäisi osoittaa heille jonkinlainen kunnianosoitus. Tämä sai keskustelussa hyväksyvän vastaanoton. Konservatiivi Clement Davis muistutti myös, että olisi kiitettävä myös niitä intialaisia, jotka olivat toimineet Britannian eri instituutioiden alaisuudessa.¹²² Samana päivänä myös ylähuoneessa muistettiin ja kiitettiin Intiassa palvelleita Britannian siviili- ja sotilasjoukkoja.¹²³ Tässä näkyy edelleen parlamentissa vahvasti voimassa ollut imperialistinen diskurssi, jossa imperiumin aikaisia tekoja sekä sen parissa toimineita henkilöitä haluttiin kunnioittaa ja myös mahdollisesti jollakin tavalla palkita.

3.3. Reaktiot levottomuuksiin

Uudet valtiot juhlivat itsenäistymistään elokuussa 1947, Pakistan 14. ja Intia 15. päivä.¹²⁴ The Times-lehti uutisoi runsaasti Intian ja Pakistanin itsenäistymispäivistä sekä niihin liittyvistä juhlallisuuksista. Muun muassa elokuussa Delhin erikoiskirjeenvaihtaja kirjoitti Intian ja Pakistanin tehneen maiden itsenäisyyden myötä virallisen debyyttinsä kansainvälisellä näyttämöllä. Hän korosti maiden merkitystä toteamalla Intian olevan ”suurempi kuin Venäjä”, ja Pakistanin maailman suurin islamilainen valtio. Kirjoittaja mainitsi uusien valtioiden itsenäisyyden merkitsevän uutta taivalta Britannian ja Intian välisessä pitkässä historiassa. Hän kehui vallansiirron tapahtuneen sujuvasti, ja vaikka monien unelma yhtenäisestä Intiasta ei käynytkään

¹²¹ HC Deb 04 August 1947 vol 441 cc975-6.

¹²² HC Deb 07 August 1947 vol 441 cc1650-3.

¹²³ HL Deb 07 August 1947 vol 151 cc1145-59.

¹²⁴ Wolpert 2009, 169.

toteen, hän uskoi nykyisen ratkaisun olevan paras mahdollinen sisällissodan välttämiseksi. Hän totesi, että sujuva vallanvaihto oli parantanut Intian ja Britannian suhteita ja näin ollen menneisyyden tapahtumista olisi helpompi päästä yli.¹²⁵

Kirjoittaja ylisti Mountbattenin lähestymistapaa neuvotteluissa, jotka mahdollistivat nykyisen ratkaisun. Hän kutsui sitä dynaamiseksi ja voimakkaaksi keskustelun diplomatiaksi, joka mahdollisti hänen mukaansa sopimusehtojen määrittelemisen ja erimielisyyksien ratkaisemisen. Hän kertoi, kuinka useat Intian itsenäisyyttä ajaneet olivat suostuneet sopimukseen, vaikka olivat aiemmin olleet jaon vahvoja vastustajia. Hän piti uutisointia alueella tapahtuneesta verenvuodatuksista yliliiioiteltuna ja viime aikoina alueella oli hänen mukaansa tapahtunut hyvin vähän väkivaltaisuuksia jännitteet huomioon ottaen. Tämä osoittaa sen, että väkivaltaisuuksista on uutisoitu myös Britanniassa ja niistä on oltu tietoisia.

Teksti kuvasti varovaista optimismia tietyin varauksin. Siinä todettiin, että jakaminen ei tulisi olemaan lopullinen ratkaisu osapuolten välillä, sillä uudet ongelmat saattaisivat nousta laajalti nykyisten taustalta. Sovinnon hyväksymisestä huolimatta useat tahot olivat kuitenkin katkeria ja olisi toiveajattelua ajatella, että pelkkä ajankulu parantaisi nämä haavat.

Intian mahdollisuuksia menestyä yhteiskuntana pidettiin parempina kuin Pakistanin. Tämä johtui siitä, että Intia oli lähtökohtaisesti edistyneempi poliittisesti sekä teollisesti. Ongelmia toisi kuitenkin maan parlamentissa vallinnut poliittinen jakautuminen teollisuusmiesten tukeman oikeistosiiven sekä sosialistien kanssa. Mukana oli myös muita vielä radikaalimpia poliittisia liikkeitä, kuten kommunistit ja äärinationalistinen Hindu Mahasabha. Tekstissä pohdittiin vielä, olisiko mahdollista ratkaista poliittiset kysymykset rauhanomaisesti ja pysyisikö hallinto yhtenäisenä. Vakaa Intia tulisi olemaan tärkeä myös muun Aasian vakauden vuoksi, joten useat valtiot tulisivat

¹²⁵ The Times 15.8.1947, Partition of India.

seuraamaan tilannetta tarkasti. Artikkelin lopussa todettiin vielä, että pallo oli kuitenkin Intialla ja Pakistanilla liittyen siihen, mihin suuntaan alueen tulevaisuus tulisi kehittymään.¹²⁶

Artikkelissa voi havaita samankaltaisuuksia parlamenttikeskustelujen kanssa. Siinä on korostettu yhteistyön merkitystä ja sitä, kuinka olennainen asia väkivallasta pidättäytyminen olisi tulevaisuudessa. Rauhanomaisuuden korostaminen oli siis tärkeää, vaikka samalla myös tunnustettiin olemassa olevat riskit sekä epävarmuus tulevaisuudesta.

Intiassa jaon alkuaikoina elo-syyskuussa tilanne alueella oli sekasortoinen. Oli paljon mellakoita, joissa hyökättiin toisia yhteisöjä vastaan, vaikka nämä olivat aikaisemmin eläneet sovussa keskenään. Radcliffen rajalinja jätti kaiken kaikkiaan noin viisi miljoonaa sikhiä ja hindua Pakistanin puolelle sekä yli viisi miljoonaa muslimia Intian puolelle. Molemminpuoleinen propaganda vahvisti ajattelua, etteivät nämä vähemmistöryhmät kuuluneet maahan ja näin heidät tulisi väkisin karkottaa hinnalla millä hyvänsä. Collinsin ja Lapierrin mukaan mahdollisuudet rauhanomaisiin neuvotteluihin ja sitä kautta jonkinlaisen kompromissin syntymiseen saatettiin menettää, koska ilmoitus Radcliffe-linjan muodostamisesta tuli paikallisille ihmisille hyvin äkillisenä järkytyksenä, mikä saattoi johtaa harkitsemattomiin reaktioihin.¹²⁷ Tämä mellakointi oli luonnollisesti myös yksi myöhemmin syksyllä alkaneen maiden välisen sodan laukaisutekijöistä.

Myös tieto Intian ja Pakistanin alueiden ongelmista on välittynyt Britannian kansalaisille lehtikirjoituksista. Lehdet kirjoittivat alueilla tapahtuneista levottomuuksista jo kesällä ja yhä enemmän syksyn edetessä. Uutiset välittivät tietoa maiden välisistä erimielisyyksistä, kahakoista ja väkivaltaisuuksista. Esimerkiksi

¹²⁶ The Times 15.8.1947, Partition of India.

¹²⁷ Collins & Lapierre 1975, 359-360.

syyskuun 18. päivä The Times raportoi intialaisiin kohdistuneista ryöstelyistä ja surmaamisista Länsi-Punjabissa. Pakistanin joukkojen arveltiin olleen vastuussa teoista.¹²⁸ Myöhemmin samassa kuussa taas uutisoitiin verilöylystä Armitsarissa. Tuolloin muslimipakolaisia kuljettaneeseen junaan oli hyökätty, minkä seurauksena suuri määrä ihmisiä sai surmansa tai haavoittui.¹²⁹

Nämä lehtiartikkelit kertovat siitä, että alueella tapahtuneiden levottomuuksien on täytynyt olla julkisessa tiedossa myös Britanniassa tuohon aikaan. Tämä saattoi olla esimerkiksi osasyynä siihen, että myös parlamentissa nämä asiat otettiin toisinaan esille. Alueen levottomuuksista uutisointi herätti brittiläisissä varmasti huolta erityisesti alueella olevien omien kansalaisten puolesta.

Levottomuuksista Kashmirin alueella keskusteltaessa parlamentissa esiin nousi muun muassa sodan aiheuttama pakolaiskriisi sekä seudulla olleiden Britannian kansalaisten tilanne. Kyseessä on yhä tähän päivään asti ulottuva kiistanalainen alue, joka johti Intian ja Pakistanin väliseen sotaan vuoden 1947 lokakuussa. Konservatiivien johtaja Winston Churchill pyysikin lokakuussa alahuoneen istunnossa hallitukselta päivitystä senhetkisestä tilanteesta Kashmirissa sekä Intian ja Britannian välisistä suhteista. Kansainyhteisön suhteiden valtiosihteeri Noel-Baker vastasi Churchillin tiedusteluun tuolloin seuraavasti: ”Arviolta kaksi tuhatta aseistettua henkilöä on hyökännyt Intian puolelle ja ottanut hallintaansa muun muassa paikallisia tieverkostoja. Alueen hallinto onkin pyytänyt Intian armeijalta apua tilanteen hallintaan saamiseksi ja alueen puolustukseen”. Noel-Baker mainitsi myös, että operaatio Britannian kansalaisten evakuoimiseksi alueelta oli aloitettu edellisenä päivänä ja hän uskoi, että se oli suoritettu onnistuneesti. Hän lisäsi vielä, että molempien maiden hallitukset päättivät, että konferenssi tultaisiin järjestämään lähitulevaisuudessa Lontoossa, jossa pidettäisiin rauhanneuvotteluja. Hän sanoi vastuun tästä asiasta olevan nyt Intialla ja Pakistanilla ja

¹²⁸ The Times 18.9.1947, Attacks On Indian Refugees.

¹²⁹ The Times 25.9.1947, Massacre In Muslim Train.

uskoi parlamentin tukevan hallitusta siinä, että näissä neuvotteluissa edettäisiin viisaudella ja asiantuntijoiden avulla.

Churchill totesi, ettei epäile ministerin sanoja, mutta tiedusteli, voisiko saada vakuutuksen siitä, ettei alueella olevia Britannian sotilaita joutuisi taistelemaan kummallakaan puolella tässä sodassa. Ministeri Noel-Baker vakuutti, ettei näin tulisi käymään.¹³⁰ Churchillille, kuten myös muillekin hänen puolueensa edustajille alueella olevien brittisotilaiden tilanne vaikuttaa olleen erityisen tärkeä asia. Sodan mahdollinen vaikutus Britannian diplomaattisiin suhteisiin olikin konfliktitilanteen käsittelyn suhteen yksi olennaisimmista ongelmista, mitä parlamentissa on nostettu esille.

Keskustelu Britannian kansalaisten tilanteesta Intian ja Pakistanin alueella ei rajoittunut pelkästään sotilaisiin. Vuoden 1947 marraskuussa muun muassa työväenpuolueen Peter Freeman kysyi, kuinka monta brittiläistä sairaanhoitajaa oli vielä alueella, ja mitä toimia oli tehty heidän kotiuttamiseksi. Ulkoministeri Ernest Bevin vastasi kertomalla hänen tiedossaan olleen lukumäärän armeijan palveluksessa olevista sairaanhoitajista ja sanoi, että heidät tultaisiin tuomaan kotiin tai siirtämään muualle heti, kun kuljetus ja liikenneyhteydet sen sallisivat. Ulkoministeri jatkoi: ”Tämänhetkinen oletamus on, että kaikki olisivat poistumassa Intiasta ja Pakistanista seuraavan vuoden maaliskuuhun mennessä. Pahoittelen sitä, ettei tällä hetkellä ole tarkkaa tietoa alueella siviililyössä toimivista sairaanhoitajista.” Freeman jatkoi kysymällä, annettaisiinko sairaanhoitajille tarpeellista suojelua sota-alueella ja olisiko evakuointi mahdollista tehdä heti silloin, kun nämä itse niin toivoisivat. Tähän ulkoministeri totesi, että sotilaat tulisivat luonnollisesti antamaan suojelua armeijan palveluksessa oleville työntekijöille. Lisäksi armeijan palveluksessa olevat sairaanhoitajat tultaisiin evakuoimaan samaan aikaan muiden sotajoukkojen mukana. Siviilissä työskentelevien tulisi itse päättää siitä,

¹³⁰ HC Deb 30 October 1947 vol 443 cc1086-7.

haluaisivatko he jäädä vai ei, ja että lähtiessään heidän tulisi ottaa yhteyttä laivaliikenteestä vastaaviin yrityksiin.¹³¹

Työväenpuolueen Hector Hughes tiedusteli tämän jälkeen vielä sitä, oliko sairaanhoitajien keskuudessa tietoa kuolemantapauksista alueella, ja kuinka moni siviilissä työskentelevistä oli päättänyt jäädä alueelle. Hän huomautti, että varsinkin Pakistanissa heidän palveluksiaan voitaisiin jopa kovasti tarvita. Ulkoministeri vastasi, ettei hänen tiedossaan ollut, että kukaan siviilissä työskentelevistä olisi ilmaissut halua lähteä, eikä sairaanhoitajien osalta ollut ilmoitettu yhdestäkään kuolemasta. Konservatiivipoliitikko, ilmavoimien komentaja Arthur Vere Harvey kysyi vielä lopuksi, olivatko sairaanhoitajat avustamassa nimenomaan pakolaisongelmassa ja jos ei, olisiko mahdollista saada heitä auttamaan alueen vaikeassa tilanteessa. Ulkoministeri lupasi ottaa asiasta selvää, mutta totesi, että hoitajien päätehtävä oli kuitenkin sotilaiden avustaminen, ei humanitaarisen avun antaminen. Punaisen ristin toiminnasta alueella kysyttiin vielä tarkennusta. Tiedusteluun vastattiin, että pääasiassa Intian ja Pakistanin organisaatiot huolehtivat asioista, mutta Britannian Punainen risti toimitti jatkuvasti avustusmateriaalia alueelta esitettyjen pyyntöjen mukaisesti.¹³²

Alueen ongelmiin ja ihmisten kärsimyksiin liittyvää diskurssia esiintyi ajoittain parlamentissa poliitikkojen kysymyksissä ja puheenvuoroissa, vaikka kovin laajaa keskustelua aiheista ei ollut. Keskustelut liittyivät myös yleensä alueella oleviin Britannian kansalaisiin. Tässäkin keskustelussa päähuomio kohdentui selvästi alueen brittiläisiin sotilaisiin sekä siviilityöntekijöihin.

Ministeri Noel-Baker esitti myöhemmin marraskuussa kirjallisen vastauksen konservatiivi Richard Law'n kysymykseen, joka koski Kashmirissa surmattua brittipariskuntaa. Ministeri pahoitteli tapahtunutta ja esitti osanottonsa koko parlamentin

¹³¹ HC Deb 06 November 1947 vol 443 cc1976-7.

¹³² HC Deb 06 November 1947 vol 443 cc1976-7.

alahuoneen puolesta. Hän kertoi myös kehottaneensa Britannian Intiassa ja Pakistanissa toimivia korkean komission jäseniä tiedustelemaan maiden hallituksilta, miten murhien tutkimus oli edennyt.¹³³

The Times-lehti oli uutisoinut kyseisestä tapauksesta aiemmin marraskuussa. Everstiluutnantti Dykes ja hänen puolisonsa olivat saaneet surmansa Kashmirin Baramulaan tehdyn hyökkäyksen yhteydessä. Lehtikirjoituksen mukaan Dykes menetti ilmeisesti henkensä yrittäessään pelastaa vaimonsa. Rouva Dykesin ruumis oli lehtitiedon mukaan löydetty kaivosta. Perheen kolme lasta oli saatu turvaan Pakistaniin.¹³⁴

Intian ja Pakistanin jakaminen pitkälti uskonnon perusteella aiheutti suuren pakolaiskriisin, kun useat hindut ja muslimit joutuivat lähtemään liikkeelle päästäkseen niin sanotusti ”omalle puolelleen”. Tästä tilanteesta keskusteltiin Britannian parlamentissa joulukuussa 1947. Aiheen nosti esille työväenpuolueen poliitikko Muriel Nichol, joka tiedusteli oman puolueensa Kansainyhteisön asioista vastaavalta ministeri Noel-Bakerilta hallituksen toiminnasta alueen pakolaistilanteen suhteen. Nichol kysyi, mitä toimia hallitus oli tehnyt auttaakseen Intian ja Pakistanin hallituksia koskien sairauksia ja muita ongelmia, joista alueen levottomuuksia paenneet pakolaiset sillä hetkellä kärsivät. Ministeri kertoi olleensa yhteyksissä Britannian Punaiseen Ristiin ja ottaneensa selvää, oliko hallituksella mahdollisuutta auttaa mitenkään tilanteeseen liittyen. Punaisesta Rististä oli kerrottu, että paikan päälle oli lähetetty lääketieteellisiä tarvikkeita ja myös tulevista toimituksista oli sovittu. Samoin oli sovittu myös sairaalan avaamisesta sekä työntekijöiden lähettämisestä alueelle toimimaan paikallisten järjestöjen kanssa. Organisaatio oli rahoittanut nämä toiminnot omasta budjetistaan. Ministeri kertoi vielä esittäneensä hallituksen puolesta kiitokset Punaiselle Ristille ja sen toimille alueella.

¹³³ HC Deb 20 November 1947 vol 444 cc214-5.

¹³⁴ The Times 5.11.1947, Major Clash in Kashmir.

Työväenpuolueen Hector Hughes esitti asiasta myös jatkokysymyksen, jossa hän tiedusteli, oliko hallituksella tietoa pakolaisten ja heitä auttavien organisaatioiden työntekijöiden senhetkisestä lukumäärästä sekä sijainnista. Ministeri Noel-Baker kertoi, ettei ollut varma tarkasta luvusta ja totesi seuraavaa: ”Tämän hetken arviot pakolaisista liikkuvat noin 8,5 miljoonan paikkeilla, ja heitä on uudelleen asutettu kaupunkeihin, kyliin ja maaseudulle. Tapahtumien yksityiskohdista ei kuitenkaan ole tietoa.”¹³⁵

Keskustelu kertoo jälleen siitä, että hallituksen toiminta humanitaarisiin vaikeuksiin liittyen on kiinnostanut parlamentissa lähinnä yksittäisiä poliitikkoja. Työväenpuolueen edustajat ovat kysyneet asiasta oman puolueensa ministereiltä, joten kyseessä oli selvästi asia, joka ylitti omalla tavallaan puoluerajat. Debatti viittaa myös siihen, että pakolaisten yleinen tilanne vaikuttaa olleen myös hallituksella tiedossa, vaikka kaikista yksityiskohdista ei välttämättä oltukaan perillä.

¹³⁵ HC Deb 18 December 1947 vol 445 cc1844-5.

4. INTIAN JA PAKISTANIN VÄLISEN SODAN AIKA PARLAMENTIN KESKUSTELUISSA

Hindunationalisti murhasi Mahatma Gandhin tammikuussa 1948.¹³⁶ Tuolloin Intia ja Pakistan olivat jo ajautuneet sotaan, joka oli alkanut lokakuussa 1947 ja jatkui vuoden 1948 loppuun saakka. Eri uskontojen lisäksi sodan syytymissyynä oli kiista Kashmirin alueesta. Elokuussa 1947 varakuningas Mountbatten oli ollut jo täysin valmis antamaan Kashmirin tulevan kohtalon aluetta tuolloin hallinneelle maharadja Hari Singhille. Hari oli kokenut kuitenkin päätöksen hankalaksi, koska hän ei halunnut liittyä muslimienemmistöiseen Pakistaniin eikä myöskään Intiaan, koska hän ei pitänyt maata hallitsevan Nehrun sosialismisista. Hän halusikin lopulta pitää Jammun ja Kashmirin alueen itsenäisenä. Sekä Intia että Pakistan kokivat kuitenkin alueen strategisesti liian arvokkaana, joten kyseinen ajatus oli lopulta mahdoton toteuttaa.¹³⁷

Britannian joukot olivat vetäytyneet alueelta, ja jo lokakuussa 1947 alueen muslimi- ja hinduväestön välillä ilmeni riitoja verotukseen liittyen. Muslimeja pakeni Pakistaniin ja valtio päätti aloittaa sotilasoperaation vapauttaakseen alueen hindulaisten maanomistajien vallasta. Intia vastasi pian hyökkäykseen lähettämällä alueelle omat joukkonsa. Alueelle oli jäänyt muun muassa brittiläisiä upseereja, jotka toimivat sodan aikana neuvonantajien rooleissa. Konfliktille yritettiin heti löytää ratkaisu YK:ssa ja molemmat osapuolet vaativat toistensa vetäytymistä alueelta. YK lähetti alueelle neutraaleja tarkkailjoita tavoitteenaan saada aikaan tulitauko, joka astui lopulta voimaan 1. tammikuuta 1949. Tulitauon perusteella Jammun ja Kashmirin alue jakautui

¹³⁶ Khan 2007, 180.

¹³⁷ Wolpert 2010, 21-22.

molempien maiden hallitsemiin osiin. Lopullista rauhansopimusta ei kuitenkaan saatu aikaan.¹³⁸

Alkuvuonna 1948 The Times-lehti uutisoi Intian ja Pakistanin tapahtumista runsaasti. Kirjoituksia oli levottomuuksista, pakolaistilanteesta sekä Gandhin murhasta. Erityisesti raportoitiin Kashmirin taisteluista ja tilanteesta. Esimerkiksi tammikuussa julkaistiin uutinen Intian ja Pakistanin pääministerien tapaamisesta. Mountbatten oli toiminut tapaamisen välittäjänä. Lehden mukaan osapuolet olivat keskustelleet muun muassa aseistuksen tulevasta jakamisesta. Mahdollisesta rauhansopimuksesta ei kuitenkaan ollut puhuttu, koska vastuu siitä oli edelleen turvallisuusneuvostolla. Pakistan oli myös syyttänyt Intiaa rajaa lähellä sijainneiden kylien pommittamisesta. Yleisesti ottaen lehti ei näytä suhtautuneen kovin positiivisesti rauhanneuvotteluiden etenemiseen. Artikkelissa todettiin muun muassa, että lopullisesta rauhansopimuksesta oltiin vielä kaukana.¹³⁹ Tämä on osoittautunut siten hyvinkin realistiseksi ennustukseksi, varsinkin näin jälkikäteen ajateltuna.

4.1. Alkuvuosi 1948

Intian tilanteen käsittely parlamentin alahuoneessa jatkui vuoden 1948 alkupuolella lähinnä lyhyinä tiedusteluina hallituksen ministereiltä. Tammikuussa konservatiivien edustaja Arthur Harvey esimerkiksi kysyi alahuoneen istunnossa valtiovarainministeri Stafford Crippsiltä, miten neuvottelut kauppasopimuksesta Intian ja Pakistanin kanssa olivat edenneet. Cripps kertoi, ettei hänellä ollut tuolla hetkellä uutta ilmoitettavaa asian suhteen. Harvey kehoitti pitämään kiirettä neuvotteluiden etenemisessä, koska kaupankäynti Britannian ja näiden kahden valtion välillä oli viime aikoina

¹³⁸ Wolpert 2010, 22-24.

¹³⁹ The Times 12.1.1948, India Accused By Pakistan.

vähentynyt.¹⁴⁰ Tällaista kaupallisiin suhteisiin liittyvää diskurssia oli käyty jo edellisen vuoden aikana. Sen merkitys vaikuttaa lisääntyneen maiden itsenäistymisen jälkeen ja aihe nostettiin toistuvasti esiin seuraavien vuosien parlamenttikeskusteluissa.

Samassa kuussa ministeri Hendersonille esitettiin kirjallisia kysymyksiä, jotka puolestaan liittyivät Kashmirin tilanteeseen sekä Britannian Intian armeijan omistaman asunnon tulevaisuuteen Intiassa. Kashmirin tilanteesta ministeri ei halunnut antaa lausuntoa, koska asia oli keskeneräinen. Konservatiivien edustaja Alan Lennox-Boyd kysyi, voitaisiinko kyseistä armeijan asuntoa käyttää tulevaisuudessa Britannian suurlähettilään asuinpaikkana, johon ministeri Henderson totesi, että Intian hallituksen tarkoituksena oli ottaa talo jatkossa omaan käyttöönsä.¹⁴¹

Helmikuussa konservatiivien edustaja Waldron Smithers esitti kirjallisen kysymyksen Hendersonille. Asia koski neljäkymmentä englantilaista tuomaria, jotka eivät voineet enää jatkaa työtään Intiassa ja Pakistanissa maiden itsenäistymisen jälkeen. Henderson vastasi, ettei vaikuttanut siltä, että kummankaan maan hallitus olisi luopumassa kyseisten tuomareiden palveluksista, mutta jos tilanne tulisi muuttumaan tulevaisuudessa, hän pitäisi huolen, että heille löytyisi myös jatkossa töitä.¹⁴²

Konservatiivien edustaja vara-amiraali Ernest Taylor esitti parlamentissa samana päivänä kysymyksen sotavaltiosihteeri Manny Shinwellille. Hän kysyi, kuinka moni brittiläinen upseeri oli mahdollisesti kuollut alueella tapahtuneissa konflikteissa 15. elokuuta 1947 alkaneen Intian itsenäisyyden tultua voimaan, ja olivatko nämä kuolonuhrit vapaaehtoisesti jääneet Intian palvelukseen. Shinwell vastasi tietävänsä seitsemästä kuolonuhrista, mutta hänen tietoonsa ei ollut tullut yhtäkään haavoittunutta tai kadonnutta. Kuolleista hän kertoi kahden olleen ainakin vapaaehtoisia, yksi ei ollut,

¹⁴⁰ HC Deb 27 January 1948 vol 446 cc824.

¹⁴¹ HC Deb 29 January 1948 vol 446 cc199.

¹⁴² HC Deb 03 February 1948 vol 446 cc270.

ja neljästä ei ollut sillä hetkellä tietoa. Taylor jatkoi vaatimalla selvitystä siitä, millä määrällä osa Britannian upseereista oli joutunut jäämään Intian armeijan palvelukseen myös sen itsenäisyyden jälkeen. Shinwell perusteli asiaa sillä, että kaikkien evakuoiminen heti kerralla oli ollut mahdotonta, eikä jokaisen yksittäisiä toivomuksia pystytty ottamaan huomioon. Käytännöllisin ratkaisu olisi siis asettaa heidät väliaikaisesti Intian armeijan palvelukseen, kunnes evakuointi pystyttäisiin järjestämään.¹⁴³

Taylor oli armeijataustan omaava henkilö ja halusi siten luonnollisesti tietoa Britannian armeijan mahdollisista tappioista. Shinwell vastasi myöntämällä tilanteen vaikeuden ja sen tuomat kuolemat ja hän selitti tilanteen hankaluuden vaikeuttavan toimia. Vastaavanlaista poliittista diskurssia kuvaavia keskusteluja käytiin paljon Intian tilanteeseen liittyen. Taylorin armeijatausta vaikutti selvästi hänen esittämäänsä kysymykseen ja siihen, kuinka intensiivisesti hän hallitusta haastoi.

Pari päivää myöhemmin konservatiivi David Gammans puolestaan esitti kirjallisen kysymyksen Hendersonille. Hän tiedusteli, oliko Intian ja Pakistanin kanssa sovittu maissa sijaitsevien Britannian sotilaiden sekä siviilien hautausmaiden ylläpidosta. Henderson kertoi Britannian pitävän yhteyttä asiaan liittyen, ja että imperiumin sotahautojen yhdistys (Imperial War Graves Commission) tulisi jatkossa tekemään myös parhaansa niiden hautausmaiden osalta, joista se oli ylläpitovastuussa.¹⁴⁴

Keskusteluista ja tiedusteluista nousee selvästi esiin huoli Britannian kansalaisten tilanteesta tai maan senhetkisestä suhteesta Intiaan ja Pakistaniin. On toki ymmärrettävää, että juuri kyseiset asiat kiinnostivat paljon kotimaassa työskenteleviä poliitikkoja. Ne ovat olleet varmasti myös asioita, joiden oletettiin kiinnostavan kansalaisia. Parlamentissa on vallinnut myös voimakas halu vaalia imperiumin perintöä

¹⁴³ HC Deb 03 February 1948 vol 446 cc1629-30.

¹⁴⁴ HC Deb 05 February 1948 vol 446 c319.

mahdollisimman hyvin. Imperialistinen diskurssi näkyy siis myös muun muassa haluna pitää yllä Intiassa sijaitsevia imperiumin aikaisia instituutioita. Aiheeseen liittyviä kysymyksiä tai keskustelua on myös usein ollut vain yksi päivässä, joten vuoden 1948 alussa Intian ja Pakistanin tilanne ei näytä olleen ulkopoliittinen prioriteetti.

Myöhemmin helmikuussa ulkoministeriltä kysyttiin kirjallisesti virallista kannanottoa liittyen Neuvostoliiton edustajan väitettyyn kieltäytymiseen sallia Pakistanin liittyminen Kaukoidän Komissioon. Kyseessä oli toisen maailmansodan jälkeen perustettu kansainvalinen järjestö, jonka tehtävänä oli valvoa liittoutuneiden miehittämän Japanin hallintoa. Ulkoministeri kertoi vastauksessaan, että lehtiartikkeli, jossa näin mainittiin, oli hänen tietääkseen perätön ja mitään tällaista kieltäytymistä ei ollut tapahtunut.¹⁴⁵ Keskustelusta voi jälleen havaita olemassa ollutta pelkoa siitä, että uudet valtiot ajautuisivat lähemmäksi Neuvostoliiton vaikutuspiiriä.

Helmikuun jälkimmäisellä puoliskolla yksittäisiä kysymyksiä on esitetty esimerkiksi liittyen Intiassa asuvan tai asuneen Britannian henkilöstön palkkojen, eläkkeiden tai korvausten maksamisesta. Muun muassa 19. helmikuuta aiheesta keskusteltiin, kun konservatiivi Simon Wingfield Digby kysyi, miksi brittiläiset Intian valtion rautatieyhtiön työntekijät eivät olleet saaneet korvausta siitä, kun he olivat jättäneet paikkansa rautateiden siirtyessä virallisesti uusien valtioiden omistukseen. Noel-Baker selitti tämän sillä, että kyseisten henkilöiden työsopimus oli tehty Intian hallituksen edustajien kanssa, eikä se ollut loppunut maan itsenäisyyden alettua, vaan työntekijät olivat itse päättäneet lopettaa työt. Heidän asemansa oli siis erilainen kuin niiden, jotka ulkoministeri oli suoraan nimittänyt. Keskustelussa todettiin, että kyseisessä tilanteessa brittien työura oli kuitenkin selvästi vaikeutunut, koska Intian viestintäministeri oli

¹⁴⁵ HC Deb 12 February 1948 vol 447 c121.

julkisesti ilmoittanut suosivansa intialaisia työntekijöitä brittiläisten sijaan. Noel-Baker myönsi sen olevan miettimisen arvoinen ongelma.¹⁴⁶

Kauppasuhteet olivat esillä helmikuun lopulla. Keskustelua syntyi neuvotteluista, joissa Britannian merivoimat suunnittelivat tulevia asekauppoja Intian ja Pakistanin kanssa. Debatissa painotettiin sitä, että sopimuksen tulisi olla Britannian etujen mukainen, mutta myös tasapuolinen sekä Intiaa että Pakistania kohtaan.¹⁴⁷ Oman maan etu ja ulkopoliittiset suhteet olivat jälleen toistuva olennainen tema keskustelussa. Siinä voidaan myös nähdä kauppapoliittisen ja puolustuspoliittisen diskurssin yhdistyminen. Intian ja Pakistanin haluttiin pystyvän puolustautumaan mahdollisia uhkia vastaan. Samalla oli myös tärkeää, että Britannia olisi se, joka toimittaisi maille tarvittavaa kalustoa ja sitä kautta voisi hyötyä taloudellisesti tilanteesta.

Maaliskuussa hallitukselta kysyttiin muun muassa kannanottoa Intian hallituksen ehdotukseen ottaa hallintaansa Britannian armeijan sotilaiden yksityisiä rakennuksia. Kansainyhteisön asioista vastaava ministeri Gordon-Walker ilmoitti olevansa yhteydessä Intian hallitukseen. Häntä kehoitettiin painottamaan, että sotilailla tulisi olla vähintäänkin oikeus myydä pois omat asuntonsa, ja että tulonsiirroista olisi luonnollisesti lopulta hyötyä myös Intialle itselleen.¹⁴⁸

Intiaan ja Pakistaniin liittyvistä asioista keskusteltiin maaliskuunkin aikana melko harvoin, ja aiheen käsittely keskittyi usein vain tietyille päiville. Debattien keskiössä oli Britannian kansalaisten tilanne Intiassa sekä armeijan jäsenten palkat ja se, miten eläkejärjestelmä tulisi toimimaan sotilailla, jos he esimerkiksi asuisivat toisessa maassa. Yksi harvinainen poikkeus tästä oli esimerkiksi 11. maaliskuuta, kun konservatiivi Patrick Donner otti esille Pakistanin alueellisen kiistan kirjallisessa kysymyksessään.

¹⁴⁶ HC Deb 19 February 1948 vol 447 cc1318-9.

¹⁴⁷ HC Deb 26 February 1948 vol 447 cc2094-5.

¹⁴⁸ HC Deb 04 March 1948 vol 448 cc498-9.

Donner kysyi, oliko Kansainyhteisön asioista vastaava ministeri huomionnut, että yksi Pakistanin provinseista oli alustavasti kieltäytynyt liittymästä uuteen valtioon. Ministeri Gordon-Walker vastasi, että kyseinen tapaus oli hallituksen tiedossa, mutta hänen käsityksensä mukaan asiaan liittyvät neuvottelut eivät olleet vielä päättyneet.¹⁴⁹ Donner oli aikaisemmin ollut aktiivinen Intiaan liittyvissä asioissa. Hän oli ollut muun muassa 1930-luvulla mukana Indian Defence Leaguessa, jonka tarkoituksena oli saada Intia pysymään osana brittiläistä imperiumia.

Huhtikuussa Intiaan ja Pakistaniin liittyvä keskustelu alahuoneessa keskittyi jo aiemmin mainittuihin aiheisiin, kuten brittiläisten sotilaiden hautausmaiden ylläpitoon sekä Intiassa työtä tekevien brittiläisten tulevaisuuteen. Huhtikuun lopussa oli myös jonkin verran keskustelua Intiassa asuneiden perheiden eläkejärjestelmästä. Haluttiin, että eläkkeet koskisivat myös työntekijöiden koko perhettä.

Intiassa palvelleiden eurooppalaisten työntekijöiden, joilla oli kotipaikka Britanniassa tai brittiläistä sukua, oikeus tulevaan eläkkeeseen on ollut ongelma, josta keskusteltiin paljon vuoden 1948 aikana. Aihetta tuotiin toistuvasti esille ja se kulminoitui vuoden lopussa hallituksen säätämään lakiin, joka takasi nämä kyseiset eläkemaksut. Ylähuoneessa aiheesta keskusteltiin runsaasti muun muassa huhtikuun alussa. Asian toi tuolloin laajasti esille Intian entinen varakuningas Wavell, joka piti aiheesta pitkän puheen, jossa hän kehoitti hallitusta ratkaisemaan ongelman. Hän ehdotti, että kyseisille henkilöille taattaisiin eläkkeet samalla tavalla kuin oli jo tehty esimerkiksi Intiassa palvelleille Britannian sotilaille.¹⁵⁰

Myöhemmin huhtikuussa alahuoneen istunnossa käytiin lyhyt keskustelu Britannian tiedustelupalvelun toiminnasta Intiassa, kun konservatiivi Boyd-Carpenter kysyi, oliko tiedustelupalvelun raportissa puhuttu muiden kuin Intian sosialistisen puolueen

¹⁴⁹ HC Deb 11 March 1948 vol 448 c182.

¹⁵⁰ HL Deb 07 April 1948 vol 154 cc1159-94.

kokouksista. Vastaus oli kielteinen, jolloin Boyd-Carpenter kehoitti, ettei tiedustelupalvelun tulisi näyttäytyä liian puolueellisena organisaationa. Vain yhteen puolueeseen keskittyminen saattaisi antaa tällaisen kuvan.¹⁵¹ Toukokuussa puolestaan hallitusta kehoitettiin jälleen auttamaan niiden Britannian kansalaisten kotiinpaluuta, jotka olivat menettäneet työpaikkansa Intiassa maan itsenäistymisen jälkeen.¹⁵²

Kesäkuussa käsiteltiin liberaalipuolueen Edgar Granvillen kirjallinen kysymys. Siinä tiedusteltiin, mitä keskusteluja oli käyty Intian ja Pakistanin välillä siitä, mikä näiden ”dominioiden” tilanne oli, ja miten Westminsterin säädöstä tultaisiin soveltamaan jatkossa. Ulkoministeri Bevin vastasi, ettei ymmärrä kysymystä, koska Intian itsenäisyyden yhteydessä määriteltiin, että maa sai itse päättää perustuslain mahdollisista muutoksista, joten Britannia ei siihen voinut enää vaikuttaa. Samana päivänä työväenpuolueen Thomas Reed kysyi, aikoiko Britannia millään tavalla auttaa Intian ja Pakistanin hallituksia maiden tulevissa ulkopoliittisissa suhteissa. Ulkoministeri vastasi, ettei taaskaan täysin ymmärtänyt kysymyksen tarkoitusta, koska kumpikaan valtio ei ollut virallisesti pyytänyt apua ulkopoliittisten suhteiden luomisessa. Ministeri lisäsi, että apuun suhtauduttaisiin kuitenkin tarvittaessa avoimin mielin, jos kyseiset maat sitä tiedustelisivat. Hän myös muistutti, että Britannian lähetystöt olisivat vapaasti käytettävissä mille tahansa Kansainyhteisöön kuuluvalla maalla.¹⁵³

Kyseiset keskustelut viittaavat siihen, että kaikki parlamentin jäsenet eivät olleet täysin perillä tilanteesta ja maiden uudesta poliittisesta asemasta. Varsinkin Granvillen kysymyksestä nousee esiin selkeästi hyvin imperialistinen näkökulma, jossa Intiaa ja Pakistania kutsuttiin dominioiksi. Kyseessä on siis termi, jota käytettiin yleisesti joidenkin Britannian merentakaisen alueiden asemasta. Esimerkiksi Kanadalla oli

¹⁵¹ HC Deb 15 April 1948 vol 449 cc1137-8.

¹⁵² HC Deb 13 May 1948 vol 450 cc1271-2.

¹⁵³ HC Deb 17 June 1948 vol 452 c83.

pitkään suhteessa Britanniaan dominion asema. Vuonna 1947 termi korvattiin käyttämällä yksinkertaisesti nimeä Kansainyhteisön jäsen. Parlamentin jäsenillä on saattanut olla hankaluuksia erottaa Intian ja Pakistanin asema esimerkiksi Kanadan tai Australian vastaavasta. Hallitus vaikuttaa ymmärtäneen oppositiota paremmin Britannian vaikutusvallan rajallisuuden. Moni imperialistisesti ajatteleva poliitikko on saattanut olettaa, että Britannia pystyisi myös jatkossa vaikuttamaan suuresti Intian ja Pakistanin asioihin maiden itsenäisyydestä huolimatta. Poliitikkojen näkökulmiin on tässä tapauksessa saattanut liittyä myös yksinkertaisesti ajatus siitä, että kun jokin asia on toiminut aiemmin tietyllä tavalla, niin siihen liittyviin muutoksiin sopeutuminen vie aikaa.

Parlamentissa käytiin keskustelua myös Intian ja Hyderabadin välisestä tilanteesta. Hyderabad on osavaltio, joka alunperin kieltäytyi liittymästä itsenäiseen Intiaan. Tämä aiheutti diplomaattisen kriisin, joka kulmineitui vuoden 1948 syyskuussa Intian sotilasoperaatioon, jonka seurauksena alue liitettiin osaksi Intiaa. Operaation yhteydessä kuoli kuitenkin vähintään kymmeniätuhansia siviilejä. Suurin osa siviiliuhreista oli saanut surmansa heti miehitysoperaation jälkeen, kun Intian sotilaat ja alueella asuvat hindut olivat käyneet väkivaltaisesti alueella asuvien muslimiyhteistöjen kimppuun.¹⁵⁴

Oppositiojohtaja Churchill esitti Britannian hallitukselle kysymyksen kesäkuussa siitä, aikoiko se millään tavalla toimia sovittelijana Intian ja Hyderabadin välisissä neuvotteluissa. Ulkoministeri vastasi tähän toteamalla, ettei uskonut Britannian diplomaattisen väliintulon auttavan tilannetta millään tavalla. Keskustelussa Churchill muistutti, että Britannia oli luvannut useille Intian osavaltioille, että heillä olisi vapaus päättää omasta tulevaisuudestaan. Noel-Baker kuitenkin totesi, että tosiasia oli, ettei Britannialla ollut enää valtavasti sananvaltaa näissä asioissa.¹⁵⁵ Keskustelu kertoo kuitenkin siitä, että kiinnostusta on ollut myös Intian sisäisiin ongelmiin ja niiden

¹⁵⁴ Encyclopedia Britannica.

¹⁵⁵ HC Deb 23 June 1948 vol 452 cc1360-2.

mahdollisiin ratkaisuihin, vaikka taustalla on mahdollisesti ollut myös Britannian oman vaikutusvallan ylläpitäminen alueella.

Intiaan ja Pakistaniin liittyvä keskustelu väheni tästä eteenpäin entistä enemmän. Kesän aikana alahuoneesta ei löydy juuri ollenkaan uusia valtioita käsitteleviä puheenvuoroja tai kysymyksiä. Muutamat aiheeseen löyhästi liittyvät kysymykset koskivat Britannian ja Intian valuutan tilannetta. Intian rupia oli vielä tuolloin sidottuna puntaan.

4.2. Loppuvuosi 1948

Syksyllä Intian ja Pakistanin tilanteen käsittely parlamentissa lisääntyi hieman. Esimerkiksi konservatiivien edustaja David Gammans esitti kirjallisen kysymyksen hallitukselle siitä, miten se suhtautuisi tulevaisuudessa Intian kansalaisiin, jotka olisivat jossain maassa ilman Intian diplomaattista läsnäoloa.¹⁵⁶ Tilanteen taustalla oli se, että Intian hallitus oli ilmoittanut, että sen kansalaisten passeissa heidät ilmoitettaisiin tästä eteenpäin virallisesti Intian kansalaisiksi, eikä Britanniasta olisi erikseen mainintaa. Hallitus kuitenkin muistutti, että kaikkien Kansainyhteisön maiden jäsenille tarjottaisiin Britannian suurlähetystöissä sekä konsulaateissa tarvittaessa suojelua tai muuta apua myös jatkossa. Kansainyhteisön voidaan siis nähdä perineen osan Britannian imperiumin toiminnoista. Kysymys liittyi kyseisellä kerralla suoraan intialaisiin eikä Britannian omiin kansalaisiin tai valtion suhteisiin Intiaan.

Hallitusta painostettiin edelleen Intiassa ja Pakistanissa työskennelleiden brittien eläkeasiassa. Hallitus totesi tämän asian olevan vieläkin hämärän peitossa, eikä tarkkaa arviota tulevaisuudesta pystytty esittämään. Mahdollinen rahallinen korvaus oli parhailtaan myös Intian ja Pakistanin hallitusten harkittavana.¹⁵⁷ Tiedusteltiin myös, mikä oli niiden Britannian sotilaiden tulevaisuus, jotka edelleen olivat osa Intian

¹⁵⁶ HC Deb 20 September 1948 vol 456 cc11-2.

¹⁵⁷ HC Deb 23 September 1948 vol 456 cc156-7.

armeijaa. Tähän todettiin, että suurin osa palveli tuohon aikaan erillisen sopimuksen alaisena, joka kattoi vuoden 1948.¹⁵⁸

Marraskuussa Intiaan ja Pakistaniin liittyviä asioita nostettiin esiin parlamentin keskusteluissa. Intiassa työskennelleiden eläkkeiden lisäksi aiheina olivat myös muun muassa jälleen sotilaiden hautausmaat. Esimerkiksi työväenpuolueen poliitikko Arthur Symonds tiedusteli alahuoneen istunnossa, mitä oli sovittu Intiassa ja Pakistanissa sijaitsevien Britannian sotilaiden hautausmaiden ylläpidosta. Ministeri Noel-Baker vastasi, että asiasta neuvoteltiin edelleen maiden hallitusten kanssa, mutta uutta ilmoitettavaa asiasta ei ollut. Skotlannin unionistipuolueen poliitikko ja Britannian armeijan entinen upseeri Alan Gomme-Duncan totesi tämän jälkeen kysyneensä saman kysymyksen vuosi sitten ja saaneensa silloin samanlaisen vastauksen. Noel-Baker antoi diplomaattisen vastauksen myöntämällä, että prosessi veisi aikaa, mutta olisi kuitenkin parempi tehdä hyvä päätös hitaammalla aikataululla kuin huono päätös liian nopeasti.¹⁵⁹

Konservatiivi Patrick Hannon tiedusteli samana päivänä myös, olisiko Britannian neuvoston koulutus- ja kulttuurityötä Intiassa ja Pakistanissa mahdollista jatkaa myös tulevaisuudessa. Noel-Baker kertoi, että tätä kehitystä varten oli jo perustettu joihinkin kaupunkeihin uusia neuvostoja ja henkilökuntaa yritettiin jatkuvasti rekrytoida lisää. Hän myös korosti tällä olevan tärkeä osa maiden kulttuuristen suhteiden ylläpitämisen kannalta.¹⁶⁰

Sotilaiden raha-asiat puhuttivat myös edelleen. Konservatiiviedustaja Wavell Wakefield kysyi, oliko Intian hallituksen kanssa keskusteltu mahdollisista korvauksista, joita sen vielä pitäisi maksaa niille Britannian sotilaille, jotka olivat kohdanneet hankaluuksia paluumatkallaan Britanniaan. Intian hallitus ei ollut kustantanut sotilaiden paluumatkaa,

¹⁵⁸ HC Deb 23 September 1948 vol 456 c156.

¹⁵⁹ HC Deb 11 November 1948 vol 457 c1713.

¹⁶⁰ HC Deb 11 November 1948 vol 457 cc1713-4.

vaikka Wakefieldin mukaan heidän olisi työsopimusten purkautumisten jälkeen näin pitänyt tehdä. Noel-Baker sanoi tietävänsä vain yhden tällaisen tapauksen, ja asiasta oli keskusteltu Intian hallituksen kanssa. Kyseisessä tapauksessa korvauksia oli luvattu maksaa. Wakefield kysyi myös, kuinka moni Britanniaasta osaksi Intian armeijaa rekrytoituista sotilaista jäisi lopulta ilman palkkiota Intian hallitukselta ja mitä oli mahdollista tehdä tämän asian suhteen. Noel-Baker kertoi, että hänen tietojensa mukaan Intian hallitus ei ollut erikseen luvannut minkäänlaista palkkiota sotilaille palveluksen päättymisen jälkeen, joten laillisesti asialle ei ollut juuri mitään tehtävissä. Hän lupasi kuitenkin silti keskustella asiasta.¹⁶¹

Myöhemmin samassa kuussa Wakefield kysyi verosäädöksistä, joita Pakistanissa palvelleet brittiläiset sotilaat olivat kohdanneet. Hän halusi tarkennusta siihen, miksi Pakistanissa palvelleet sotilaat olivat kuitenkin osa brittiläistä verotusjärjestelmää. Cripps totesi, että Pakistanissa palvelleet sotilaat olivat Britannian verotusjärjestelmän alaisia samaan tapaan kuin muutkin ulkomailla palvelleet joukot.¹⁶²

Intiassa palvelleiden brittien korvausasioita käsiteltiin parlamentissa edelleen. Aiheen nosti jälleen esille alahuoneen keskustelussa konservatiivien edustaja Toby Low. Hän kysyi Kansainyhteisön suhteiden valtiosihteeri Philip Noel-Bakerilta Intian ja Pakistanin hallitusten mahdollisesti tarjoamista eläkekorvauksista, joihin hän koki alueella palvelleiden Britannian sotilaiden olleen oikeutettuja. Hän vertasi tilannetta Burman itsenäisyyteen ja korvauksiin, jotka sen hallitus oli antanut Britannian sotilaille. Noel-Baker vastasi toteamalla, että hänen mielestään Burman itsenäisyyden kanssa sovittu tilanne ei vastannut tätä kyseistä tilannetta, eikä olisi moraalisesti oikein painostaa maiden hallituksia tähän. Hän sanoi lähettävänsä edustaja Lowlle viralliset dokumentit kyseisistä sopimuksista todistaakseen olevansa oikeassa. Hän myös tarkensi Britannian ja Intian aiemmin sopimia ilmauksia asiaan liittyen. ”Hänen majesteettinsa

¹⁶¹ HC Deb 11 November 1948 vol 457 cc1714-5.

¹⁶² HC Deb 16 November 1948 vol 458 cc203-4.

hallitus on päättänyt vastata niistä korvauksista, joista Intian pitäisi vastata näiden myönnytysten perusteella.”¹⁶³ Tässä vastauksessa opposition kysymys perusteltiin lähtökohdiltaan aiheettomaksi tuomalla esiin jo sovittuja asioita.

Saman päivän istunnossa tiedusteltiin myös, oliko Intiassa työskennelleiden eurooppalaisten tuomarien, jotka olivat epävakaa tilanteen takia eronneet tai tulisivat eroamaan, mahdollista saada työstään tulevaisuudessa jonkinlaista korvausta. Noel-Baker kertoi valtioministerin määrittelevän korvausten summan. Hän totesi, että korvaukset tultaisiin maksamaan Kansainyhteisön suhteista vastaavan toimiston taholta.¹⁶⁴

Seuraavana päivänä hallitus esitti virallisesti asetuksen, joka antoi sille luvan maksaa eläkettä Intiassa ja Pakistanissa työskennelleille eurooppalaisille tuomareille. Noel-Baker esitteli asetuksen puheessaan, minkä jälkeen keskustelu aiheesta alkoi. Asetuksesta oltiin melko yksimielisiä, mutta sopimuksen sisällön eri kohtia otettiin esiin. Esimerkiksi konservatiivi Gammansin mielestä tuomareille maksettava summa oli kovin pieni ja konservatiivi Low epäili, olivatko sopimuksen eri kohdat käännetty ja ymmärretty samoin sekä Intiassa että Britanniassa.¹⁶⁵ Kyseinen asetus seurasi useita keskusteluja, jotka olivat liittyneet juuri Intiassa työskennelleiden eläkemaksuihin. Keskustelu tosin jatkui vielä seuraavana vuonna liittyen muun muassa muiden alojen eläkkeisiin.

Eläkemaksuihin liittyvät neuvottelut kiinnostivat ylähuoneen edustajia, ja muun muassa niiden edistymisestä tiedusteltiin paljon. Esimerkiksi 24. marraskuuta aihe herätti keskustelua. Ylähuoneessa tiedusteltiin muun muassa, voisiko hallitus taata, että Intiassa palvelleet Britannian kansalaiset tulisivat saamaan heille oikeutetut eläkkeet.

¹⁶³ HC Deb 18 November 1948 vol 458 cc540-4.

¹⁶⁴ HC Deb 18 November 1948 vol 458 c544.

¹⁶⁵ HC Deb 19 November 1948 vol 458 cc731-48.

Kysymys liittyi Intian talousministerin lausuntoon, jossa hän totesi, että vastuu näiden eläkkeiden maksamisesta oli Intian hallituksella. Hän oli kuitenkin todennut, että asia tulisi pätemään vain, mikäli brittien uskollisuus Intialle jatkuisi. Tämä oli aiheuttanut epäilyksiä brittiläisten eläkkeitä saavien upseerien ja siviilien keskuudessa, joten asiaan haluttiin hallitukselta vahvistus. Hallitus vastasi tuttuun tapaan olevansa Intiaan yhteydessä eikä tuolla hetkellä ollut syytä epäillä, etteivätkö eläkkeet tulisi maksetuiksi.¹⁶⁶ Toinen myös ylähuoneessa esillä ollut toistuva keskustelun aihe oli brittiläisten sotilaiden hautojen ylläpito Intiassa ja Pakistanissa. Ylähuoneessa aihe kuitenkin rajoittui enemmän yksittäisiin tietotuksiin, kuin edustajien välisiin keskusteluihin.

Joulukuussa Intiasta ja Pakistanista ei paljon keskusteltu. Konservatiivien edustaja Wakefield halusi varmistuksen siihen, että myös Pakistanissa palvelleet sotilaat saisivat aikaisemmin säädetyin lain mukaan ansaitsemansa korvaukset. Hän sai tähän hallitukselta myönteisen vastauksen, koska kyseinen laki oli edelleen voimassa ja koski normaaliin tapaan myös Pakistaniin sijoitettuja sotilaita.¹⁶⁷ Kuten Intian kohdalla, niin myös Pakistanin ja Britannian väliset verotus- ja korvauskysymysten yksityiskohdat kiinnostivat poliitikkoja. Keskustelua käytiin jonkin verran myös kaupankäynnistä, kuten muun muassa asekaupoista.

Seuraavan päivän alahuoneen istunnossa puolustusministeri Albert Alexander antoi kirjallisen vastauksen konservatiivi David Gammansin kysymykseen. Gammans oli kysynyt, millä perusteella Intialle oli annettu etuoikeus Britannian tekemissä hävittäjäkaupoissa. Hän ihmetteli sitä, miksi samanlaista oikeutta ei annettu esimerkiksi Länsi-Euroopan maille tai muille Kansainyhteisön jäsenvaltioille. Puolustusministeri Alexander kertoi kyseessä olleen kolme hävittäjää, jotka Intia oli äskettäin ostanut

¹⁶⁶ HL Deb 24 November 1948 vol 159 cc539-43.

¹⁶⁷ HC Deb 14 December 1948 vol 459 cc998-9.

harjoituksiin. Tämä ei siten tarkoittanut etuoikeutta muihin maihin nähden.¹⁶⁸ Kaupan- ja sodankäynti yhdistyivät jälleen siis parlamentin esittämässä kysymyksissä.

¹⁶⁸ HC Deb 15 December 1948 vol 459 c142.

5. INTIAN JA PAKISTANIN VÄLISEN SODAN PÄÄTTYMISEN JÄLKEINEN AIKA PARLAMENTIN KESKUSTELUISSA

Intian ja Pakistanin sota päättyi vuoden 1949 alussa. Sodan loppuminen ei kuitenkaan heti johtanut levottomuuksien päättymiseen kummassakaan maassa. Sodan aikana tapahtuneet julmuudet vain kasvattivat molempien osapuolten katkeruutta, mikä vahvisti sen, ettei ystävällismielisten suhteiden solmiminen tulisi olemaan helppoa. Kesti useita vuosia ennen kuin tilanne alkoi rauhoittua, ja esimerkiksi maanviljely pystyttiin aloittamaan uudestaan, mikä lopulta auttoi maiden tilanteen kehittymistä parempaan suuntaan.¹⁶⁹

The Times-lehdessä kerrottiin uutisia Intian ja Pakistan välisistä vaikeuksista koko vuoden 1949 ajan. Esimerkiksi vielä 20. joulukuuta 1949 julkaistiin artikkeli, joka käsitteli Intian ja Pakistanin neuvotteluiden senhetkistä tilannetta. Artikkelissa mainittiin molempien osapuolten neuvotteluryhmien olleen paikalla. Turvallisuusneuvoston presidentin, kenraali McNaughtonin kerrottiin aloittavan lisäksi yksittäiset neuvottelut molempien maiden kanssa. Artikkelissa suhtauduttiin sovun löytämiseen kuitenkin hyvin skeptisesti. Intia katsoi Kashmirin kuuluvan laillisesti Intiaan alueen hallitsijan päätöksen perusteella. Pakistan puolestaan näki maansa väliintulon olleen välttämätön ottaen huomioon muslimiväestöön kohdistuneiden julmuuksien laajuudet alueella. Nämä julmuudet olivat Pakistanin mukaan nostaneet alueen todellista itsenäisyysliikettä Intian tukahduttamisyrityksistä huolimatta. Lisäksi sotilaallisella väliintulolla vältettiin katastrofaalinen pakolaiskriisi. Lehtikirjoituksessa todettiin myös, että neuvottelut olivat tuohon mennessä saavuttaneet vain vuoden

¹⁶⁹ Khan 2007, 185-186.

alussa sovitun tulitauon. Toistaiseksi oli epäonnistuttu muun muassa tulitauon muuttamisessa aselevoksi sekä yrityksissä saada molemmat maat vetämään joukkonsa Kashmirin alueelta. Kummatkin osapuolet pelkäsivät oman vetäytymisensä tarkoittavan alueen luovuttamista toisen vaikutusvallan alaiseksi, joten kyseessä oli jo niin sanotusti jäänyt konflikti. Artikkelissa todettiin ainoan ratkaisun tuossa vaiheessa olevan se, että kashmirilaiset pystyisivät itse YK:n avulla pääsemään sopuun alueen tulevaisuudesta. YK voisi siis yrittää suostutella molemmat valtiot vetäytymään, minkä jälkeen YK:n johdolla pidettäisiin vapaa kansanäänestys alueen tulevaisuudesta. Molemmat maat olivat ilmoittaneet suostuvansa kansanäänestykseen, mutta kirjoituksessa ei selvästikään osoitettu optimismia sen toteutumisesta käytännössä.¹⁷⁰

Kansainyhteisön pääministereiden konferenssi pidettiin huhtikuussa 1949 Lontoossa. Siellä hyväksyttiin Intian pyyntö jäädä Kansainyhteisön jäseneksi tasavaltana. Siitä lähtien Intialla ei ollut enää velvollisuutta Britannian kruunua kohtaan, vaan se ainoastaan tunnusti Britannian monarkin Kansainyhteisön, ei Intian johtajaksi.¹⁷¹ Britannian ulkopoliitikassa oli tuohon aikaan monenlaisia hankkeita ja huolenaiheita. Eurooppa oli esimerkiksi 1940-luvun lopulla jakautunut kahteen poliittiseen leiriin. Tämä oli johtanut siihen, että huhtikuussa 1949 Britannia allekirjoitti useiden muiden länsimaiden kanssa sopimuksen, mikä tarkoitti Pohjois-Atlantin liiton eli NATO:n perustamista.¹⁷² Kyseiset ulkopoliittiset tapahtumat veivät todennäköisesti omalta osaltaan Britannian parlamentin huomiota Intian ja Pakistanin tapahtumista muualle.

5.1. Alkuvuosi 1949

Tammikuussa 1949 alahuoneessa keskustelua käytiin edelleen Intiassa olevista Britannian kansalaisista. Kysymyksiä esitettiin muun muassa heidän määrästään,

¹⁷⁰ The Times 20.12.1949, Kashmir.

¹⁷¹ Heinlein 2002, 70.

¹⁷² Vickers 2003, 182-183.

palkoista sekä mahdollisuuksista palata tarvittaessa kotimaahan. Keskustelua oli myös siitä, miten joidenkin henkilöiden mahdollisen kansalaisuuden suhteen tultaisiin menettelemään. Esimerkiksi useille Britannian kruunun alla olleille eurooppalaistaustaisille henkilöille tarjottiin mahdollisuus Britannian kansalaisuuteen.

Hallitukselta kysyttiin myös Britannian armeijan sidoksista Intian armeijaan sekä Intiassa olleiden joukkojen asemasta kyseisellä hetkellä. Britannialla oli aiemmin ollut joukkoja sekä suoraan että epäsuorasti Intian armeijassa. Puheenvuoroista huomaa yleisesti sen, että monista uusista säädöksistä sekä lakipykälästä on ollut paljon epäselvyyttä Intian itsenäistymisen jälkeen, ja niistä pyydettiin toistuvasti hallitukselta tarkennusta tai selvitystä. Nämä tarkennukset liittyivät usein juuri armeijan tai siviilityöntekijöiden eläkkeisiin tai muihin korvauksiin.

Keskustelu armeijan eläkemaksuista tuotiin jälleen esille parlamentissa sekä tammi- että helmikuussa. Tässäkin vaikuttaisi kyseessä olleen halu varmistaa, että kaikilla armeijan jäsenillä oli oikeus saada eläkettä. Järjestelmän toimivuuden suhteen näyttäisi parlamentissa olleen paljon epätietoisuutta. Keskustelua herätti myös se, kuinka Intiassa työskenneiltä brittiläisiltä upseereilta sekä aliupseereilta perittäisiin osittain tai kokonaan palkkiot takaisin, jos he ottaisivat siviilityötä vastaan myöhemmin.¹⁷³ Järjestelmän toiminnasta kysyttiin tarkennusta vielä helmikuussa. Konservatiivi Toby Low teki kirjallisen kysymyksen valtiovarainministerille siitä, millä perusteella Intiassa ja Pakistanissa olevat Britannian korkean komission jäsenet vähensivät tuloveroa palkoista sekä eläkkeistä, joita he maksoivat Britanniassa asuville työntekijöilleen. Valtiovarainministeri vastasi tämän olevan mahdollista aiemmin 1940-luvulla säädetyn lain vuoksi.¹⁷⁴

¹⁷³ HC Deb 27 January 1949 vol 460 cc1080-1.

¹⁷⁴ HC Deb 11 February 1949 vol 461 c103.

Myöhemmin samassa kuussa konservatiivien edustaja Charles Mott-Radclyffe esitti myös kirjallisen kysymyksen Kansainyhteisön asioista vastaavalle ministerille siitä, kuinka monta brittiupseerien korvauspyyntöä Intiassa menetetyistä omaisuudesta oli tuohon mennessä tutkittu ja ratkaistu. Ministeri Gordon-Walker kertoi, ettei näitä pyyntöjä ollut vielä valitettavasti selvitetty, mutta asiaa yritettäisiin jatkuvasti ratkaista.¹⁷⁵ Myöhemmin vuonna 1949 kysyttiin myös muun muassa yksittäisten henkilöiden ongelmista liittyen palkkoihin ja korvauksiin.

Maaliskuun alussa alahuoneen istunnossa keskusteltiin Intiassa helmikuussa sattuneesta hyökkäyksestä. Konservatiiviedustaja David Gammans kysyi, oliko hallitus virallisesti otattanut kantaa kommunistien suorittamaan kolmen Britannian kansalaisen murhaan Kalkutan lähistöllä. Lisäksi James Hutchison kysyi, oliko Intian hallitukselle esitetty vielä vastalauseita asiaan liittyen. Ulkoministeri Noel-Baker kertoi hyökkäyksen yksityiskohdat ja esitti osanottoensa uhrien omaisille. Hän myös vakuutti, että Britannia tulisi olemaan vahvasti yhteydessä Intiaan tapausta tutkittaessa. Myöhemmin kysyttiin myös mahdollisista korvauksista uhrien perheille, mihin Noel-Baker ilmoitti, että oli vielä liian aikaista sanoa mitään varmaa tietoa asiaan liittyen.¹⁷⁶ Tämänkaltaisen debatti oli harvinainen, koska keskustelua Intiassa tuohon aikaan tapahtuvista väkivaltaisuuksista ei parlamentissa paljon käyty. Asiaan vaikutti todennäköisesti, että tässä oli kyse Britannian kansalaisten kuolemasta.

Esimerkiksi The Times-lehdessä oli ollut helmikuun lopulla kyseisestä tapauksesta uutinen, jossa kerrottiin kolmen britin kuolleen aseistautuneessa hyökkäyksessä Kalkutan lähellä. Lehden kirjeenvaihtajan mukaan rikollisjoukot olivat hyökänneet useampaan paikkaan. Yksi hyökkäyksen kohteista oli ollut brittiläinen yritys. Yritykseen kohdistuneen iskun jälkeen viisi työntekijää oli ilmoitettu kadonneiksi, joista kolme oli Britannian kansalaisia. Brittien hiiltyneet jäännökset oli löydetty myöhemmin

¹⁷⁵ HC Deb 15 February 1949 vol 461 c156.

¹⁷⁶ HC Deb 03 March 1949 vol 462 cc523-5.

tehtaan uunista. Hyökkäyksissä oli kuollut ja loukkaantunut brittien lisäksi myös muita henkilöitä. Iskujen tekijöiden kerrottiin olleen kommunistipuolueen jäseniä. Lehden mukaan kaksi heistä oli saatu kiinni ja pidätetty.¹⁷⁷

Ministeri Noel-Baker antoi maaliskuun puolivälissä kirjallisen vastauksen työväenpuolueen edustaja Arthur Symonds kysymykseen brittiläisten hautausmaiden tulevasta ylläpidosta Intiassa sekä Pakistanissa. Hän ilmoitti, että asiaan liittyvät järjestelyt oli nyt lopulta saatu tehdyiksi ja esitti asiasta pitkän selvityksen. Hautausmaiden ylläpito tulisi jatkossa olemaan Britannian hallituksen vastuulla. Britannia oli tuosta ajasta eteenpäin sitoutunut lähettämään tarvittavan summan ylläpidon jatkamiseksi.¹⁷⁸ Imperialistisessa diskurssissa usein toistuva aihe oli hautausmaiden ylläpito. Tällä kertaa saatiin myös selvitys siitä, miten asia oli päätetty järjestää.

Maaliskuussa 1949 kysymykset liittyivät myös brittiläisten yritysten mahdolliseen toimintaan Pakistanin alueella. Työväenpuolueen Thomas Burden tiedusteli tulevien kauppasuhteiden kehittämistä Pakistanin kanssa ja muistutti siitä, kuinka tärkeää niiden ylläpito tulisi olemaan. Kauppaneuvoston puheenjohtaja John Edwards kertoi kirjallisessa vastauksessaan olevansa tietoinen suhteiden tärkeydestä sekä Britannialle että Pakistanin vastakehittyvälle taloudelle ja kertoi kaupankäynnin lisääntyvän jatkuvasti.¹⁷⁹

Lisää muun muassa diplomaattisiin suhteisiin liittyviä puheenvuoroja pidettiin huhtikuussa. Silloin raportoitiin ja keskusteltiin juuri käydystä Kansainyhteisön kokouksesta. Raportissa ilmoitettiin Intian päätöksestä jatkaa Kansainyhteisön jäsenenä myös tulevaisuudessa, mikä nähtiin myönteisenä kehityksenä parlamentin

¹⁷⁷ The Times 28.2.1949, Armed Attacks Near Calcutta.

¹⁷⁸ HC Deb 15 March 1949 vol 462 cc175-9.

¹⁷⁹ HC Deb 29 March 1949 vol 463 cc96-7.

keskuudessa.¹⁸⁰ Rauhanomaisuuden diskurssi heijastuu tässä jälleen haluna ylläpitää hyviä suhteita uusiin valtioihin myös tulevaisuudessa.

Intia oli harkinnut perustuslakiinsa muutosta, joka olisi tarkoittanut maan vetäytymistä Kansainyhteisöstä ja siten myös muodollisten hallinnollisten yhteyksien loppumista Britannian monarkiaan. Intian Kansainyhteisöön liittymisen myötä luotiinkin uusi järjestelmä kuvaamaan kuninkaan sekä Intian välistä suhdetta. Tässä järjestelmässä kuningas toimi yhteisöllisyyden symbolina, mutta hänellä ei ollut käytännössä mitään valtaa Kansainyhteisön maiden asioissa. Intian tasavalta siis tunnusti kuitenkin Britannian kuninkaan Kansainyhteisön johtajaksi. Suurin osa Kansainyhteisön maista oli tuolloin monarkioita ja kuningas toimi muodollisesti näiden valtioiden päämiehenä.¹⁸¹

Toukokuun alussa puhuttiin Intiassa kuolleiden upseereiden leskien eläkkeistä. Noel-Bakerilta kysyttiin, oliko tämä vastannut kirjeeseen, jossa tiedusteltiin kyseisten eläkkeiden mahdollisesta vähennyksestä. Hän vastasi kirjeen valitettavasti kadonneen, mutta jos mahdollista hän haluaisi kopion siitä mahdollisimman pian.¹⁸² Konservatiivi Reginald Manningham-Buller puolestaan tiedusteli muutamaa päivää myöhemmin, miksi Intialta oli pyydyttävä erikseen lupa moottoriauton toimittamisesta vammautuneelle brittiläiselle sotilaille Intiassa. Noel-Baker totesi, että koska kyseessä oli tuolla hetkellä Intian valtion joukoissa taistellut henkilö, päättäisi Intian valtio myös pääasiassa hänen korvauksistaan sekä muista etuisuuksistaan. Intian hallitus joutuisi myös pääosin vastaamaan autoon liittyvistä kustannuksista. Jonkin verran keskusteltiin myös ongelmista, joita Intiassa aikaisemmin työskennelleet, mutta nyt työttömiksi jääneet britit tulisivat kohtaamaan tulevaisuudessa.¹⁸³

¹⁸⁰ HC Deb 28 April 1949 vol 464 cc369-75.

¹⁸¹ Te Velde 2011, 35.

¹⁸² HC Deb 05 May 1949 vol 464 c1186.

¹⁸³ HC Deb 10 May 1949 vol 464 cc1662-3.

Työväenpuolueen Philips Price tiedusteli, oliko hallitus ottanut huomioon Pakistanin pääministerin ilmoituksen siitä, että Pakistaniin siihen mennessä lähetetty taloudellinen apu ei ollut riittävä rahoittamaan ennakkoon valmisteltua kehityssuunnittelemaa maan olojen parantamiseksi. John Edwards selitti kirjallisessa vastauksessaan, että taloudellisista kysymyksistä tultaisiin keskustelemaan maiden välillä Lontoossa lähiaikoina alkavien neuvotteluiden yhteydessä. Hän totesi myös, että Pakistanin edustajat voisivat halutessaan ottaa neuvotteluissa asian esille.¹⁸⁴ Tämä on yksi esimerkki uusien valtioiden ongelmiin keskittyvistä kysymyksistä, joita parlamentin keskusteluissa tuli esille aina tietyin väliajoin. Tiedustelu voidaan myös nähdä osana laajaa kysymystä tuesta alueiden talouskehitykselle. Annettiinko sitä tarpeeksi, oliko se oikein kohdistettua vai paransiko se ollenkaan merkittävästi oloja?

Kesäkuussa keskusteltiin muun muassa maiden välisten taloudellisten neuvottelujen etenemisestä. Valtiovarainministeri Cripps kertoi kauppasopimusneuvotteluiden edenneen hyvää vauhtia ja niitä tultaisiin jatkamaan Lontoossa.¹⁸⁵ Istuntojen keskusteluissa on selvästi havaittavissa myös yhteyksiä aiempiin kysymyksiin. Manningham-Buller tiedusteli esimerkiksi 23. kesäkuuta aikaisempaan kysymykseensä liittyen, milloin ulkoministeri odotti päätöksen moottoriautojen toimittamisesta tulevan. Noel-Baker sanoi lähettäneensä Intian hallitukselle viestin ja odottavansa vastausta mahdollisimman pian.¹⁸⁶ Kauppasuhteiden diskurssi on näkynyt selvästi parlamentissa erityisesti vuonna 1949. Tämä johtuu oletettavasti Intian ja Pakistanin välisen sodan loppumisesta, jolloin uudet valtiot pystyivät myös keskittymään muihin asioihin, kuten juuri kauppasuhteisiin eri valtioiden kanssa. Britannialle tämä oli varmasti otollinen tilaisuus hyötyä taloudellisesti sekä muodostaa vahvoja suhteita uusien valtioiden kanssa.

¹⁸⁴ HC Deb 12 May 1949 vol 464 cc115-6.

¹⁸⁵ HC Deb 21 June 1949 vol 466 cc26-726.

¹⁸⁶ HC Deb 23 June 1949 vol 466 cc425-6.

Useat Pakistaniin liittyvät keskustelut ovat olleet hyvin identtisiä Intian vastaavien kanssa. Esimerkiksi konservatiivi David Gammans toi alahuoneen keskusteluun meneillään olevat asekaupat Pakistanin kanssa.¹⁸⁷ Kesäkuussa keskustelua herätti Afganistanin provosoiva käytös Pakistania kohtaan. Työväenpuolueen Morgan Price tiedusteli hallitukselta, aikoiko se osoittaa tukeaan Pakistanille, jonka luoteisosassa senhetkiset jännitteet olivat suuria. Noel-Baker ilmoitti Britannian tukevan kansainvälisen lain mukaisesti Pakistanin oikeutta alueelliseen koskemattomuuteensa.¹⁸⁸

Heinäkuussa taas konservatiivi Oliver Crosthwaite-Eyre kysyi hallitukselta, aikoiko se tehdä mitään sille, että Pakistan oli joutunut ostamaan terästä punta-alueen ulkopuolelta korkeiden hintojen johdosta. Cripps sanoi näiden asioiden tulevan esiin kauppaneuvotteluiden yhteydessä. Hän ei toistaiseksi pystynyt kommentoimaan asiaa, sillä maiden hallitusten välillä oli vaitiolosopimus neuvottelujen ajan.¹⁸⁹ Sitoutumaton edustaja Ernest Graham-Little puolestaan tiedusteli Pakistaniin sijoitettujen brittisotilaiden mahdollisista matkustuskuluista sekä muista palvelukseen liittyvistä korvauksista, joista oli Pakistanin kanssa sovittu.¹⁹⁰

Myöhemmin samassa kuussa alahuoneen istunnossa keskusteltiin Britannian velasta Intialle. Työväenpuolueen edustaja Thomas Reid kysyi muun muassa, oliko velka Intian käymän sodan aikana mahdollisesti kutistunut. Valtiovarainministeri vastasi yksinkertaisesti taloudellisten neuvotteluiden olevan käynnissä ja tarkempaa tietoa asiasta tulisi myöhemmin niiden päätyttyä.¹⁹¹ Keskustelua herätti myös konservatiivi David Gammansin kysymys myöhemmin heinäkuussa, joka koski punnan senhetkisiä maksutaseita (sterling balances) Intiaan ja Pakistaniin nähden. Gammans halusi vielä tietää samat luvut verrattuna siihen, kun maat jaettiin ja niiden välinen sota päättyi. Hän

¹⁸⁷ HC Deb 18 May 1949 vol 465 cc426-7.

¹⁸⁸ HC Deb 30 June 1949 vol 466 cc1491-3.

¹⁸⁹ HC Deb 05 July 1949 vol 466 cc1965-6.

¹⁹⁰ HC Deb 05 July 1949 vol 466 cc152-4.

¹⁹¹ HC Deb 19 July 1949 vol 467 cc1152-4.

huomautti, että maksutaseet olivat olleet laskussa jo pitkän aikaa.¹⁹² Kyseessä on käytäntö, joka sai alkunsa toisen maailmansodan aikana.

Tähän punta-alueeseen (sterling area) kuului Britannian lisäksi sen siirtomaita ja Britannia toimi järjestelmän pankkiirina. Kun Britannia osti sodan aikana Intialta tarvikkeita sekä muita palveluita, maa maksoi samalla Intialle tietyn määrän puntia takaisin.¹⁹³ Hallituksella ei ollut tähänkään kysymykseen esittää täysin uusinta tietoa. Viimeisimmät luvut olivat elokuulta 1947. Taloudelliset kysymykset näyttävät kiinnostaneen usein oppositiota. Ne saattoivat olla esimerkiksi ainoastaan pyyntö selvittää, miten jokin lakipykälä toimi tai kuinka kauppaneuvottelut etenivät.¹⁹⁴

5.2. Loppuvuosi 1949

Lokakuussa keskusteltiin raha-asioista, muun muassa sotilaiden eläkkeistä. Työväen puolueen William John Brown halusi esimerkiksi tietoa aikaisempien eläkkeiden rahoitusten määrästä.¹⁹⁵ Marraskuun alussa otettiin puolestaan kansalaisuuslaki vielä esille alahuoneen istunnossa. Konservatiivi Gifford Fox kysyi hallitukselta, oliko kukaan Intiassa syntynyt menettänyt Britannian kansalaisuuttaan edellisenä vuonna voimaan tulleen kansalaislain vuoksi. Ministeri Gordon-Walker kuitenkin ilmoitti, ettei hänen tiedossaan ollut yhtään tällaista tapausta.¹⁹⁶ Epävarmuus uusien lakien vaikutuksista näkyi siis myös tässä keskustelussa. Imperialistista diskurssia on huomattavissa siten myös vuoden 1949 keskusteluista, kun aiheet liittyivät muun muassa hautausmaihin ja korvauksiin.

¹⁹² HC Deb 26 July 1949 vol 467 cc2248-9.

¹⁹³ Heinlein 2002, 75.

¹⁹⁴ HC Deb 26 July 1949 vol 467 cc2248-9.

¹⁹⁵ HC Deb 20 October 1949 vol 468 cc734-5.

¹⁹⁶ HC Deb 03 November 1949 vol 469 cc565.

Päivitysten vaatiminen eri neuvotteluiden edistymisistä vaikuttaa olleen myös toistuva teema kysymyksissä. Konservatiivi Toby Low esitti kirjallisen kysymyksen myöhemmin marraskuussa. Hän tiedusteli, oliko hallitus onnistunut sopimaan Intian hallituksen kanssa, että brittiläiset upseerit, jotka kuitenkin oli lähetetty takaisin Intiaan avustamaan sodan ajaksi, saisivat samanlaiset korvaukset eläkkeeseensä kuin normaalistikin armeijan palveluksessa olevat tulisivat saamaan samanlaisessa tilanteessa. Noel-Baker kertoi neuvotteluiden etenevän, mutta tuolla hetkellä uutta tietoa tilanteen edistymisestä ei ollut.¹⁹⁷ Asioiden hidas edistyminen heijastui usein ministeriön vastauksissa, mikä on tosin melko yleistä politiikassa yleensäkin.

Joulukuussa Intia-aihe nousi toistuvasti esille istunnoissa. Parlamentissa tuotiin keskusteluun myös laajempia maailmalla tapahtuvia ongelmia suhteessa Intiaan. Esimerkiksi joulukuun alussa konservatiivi David Gammans tiedusteli, oltiinko Intiaan ja Pakistaniin oltu yhteydessä Kiinan kommunistien mahdollisesta hyökkäyksestä Tiibetiin ja siitä, miten tämä vaikuttaisi näiden maiden turvallisuuteen. Noel-Baker kertoi Britannian pitävän jatkuvasti yhteyttä molempiin valtioihin kyseiseen riskiin liittyen.¹⁹⁸ Joulukuun alussa luettiin parlamentissa myös laki liittyen siihen, miten Intiaa tulevaisuudessa käsiteltäisiin sen itsenäistyttyä tasavaltana, mutta pysyessä edelleen Kansainyhteisön jäsenenä.¹⁹⁹ Tämä on ollut vahvasti yhteyksissä muun muassa juuri kaikkiin epäselvyyksiin, joita oli tuotu esille liittyen esimerkiksi Intiassa asuviin Britannian kansalaisiin tai kauppasuhteisiin. Myös puolustuspoliittista diskurssia käytiin vuoden 1949 aikana. Varsinkin Intian ja Pakistanin välisen sodan päättyminen oli kääntänyt huomion maiden muihin mahdollisiin ulkoisiin uhkiin.

Ylähuoneessa oli hyvin vähän Intiaan ja Pakistaniin liittyviä keskusteluja vuoden 1949 aikana. Joitakin lyhyitä debatteja oli Intiassa olevien brittien hautausmaiden hoitoon ja

¹⁹⁷ HC Deb 17 November 1949 vol 469 c231.

¹⁹⁸ HC Deb 01 December 1949 vol 470 cc1306-7.

¹⁹⁹ HC Deb 05 December 1949 vol 470 cc1541-70.

brittisotilaiden eläkkeisiin liittyvistä asioista. Joulukuun 13. päivä käytiin kuitenkin myötämielistä keskustelua aiheesta, kun istunnossa luettiin Intian tulevaisuuteen liityvä laki, joka liittyi Intian asemaan sen tullessa Kansainliiton jäseneksi.²⁰⁰

Muut joulukuun keskustelut liittyivät muun muassa Intiassa työskennelleiden verotukseen sekä Intiasta tuotaviin elintarvikkeisiin. Kyseessä oli Intiassa toimineen brittiläisen yrityksen Britanniaan jakamat tuotteet. Siirtomaa-statuksen lakattua pakettien toimittaminen tuli luonnollisesti aiempaa monimutkaisemmaksi prosessiksi. Muun muassa konservatiivi Archel Baldwin, joka oli itse ammatiltaan maanviljelijä, pyysi hallitusta tekemään enemmän töitä, jotta Intiasta saadut pakkaukset menisivät entistä tasaisemmin jakoon ympäri maata. Hän ehdotti, että elintarvikeministeriö voisi ostaa nämä ruokapaketit ja jakaa ne tämän jälkeen tasaisesti ympäri maata. Lopulta sovittiin, että aiheeseen voitaisiin mahdollisesti palata myöhemmin²⁰¹ Talous ja kaupankäynti olivat siis jälleen selvästi näkyvillä Intia-aiheeseen liittyvissä keskusteluissa parlamentissa. Intiasta saatujen taloudellisten hyötyjen ylläpitäminen on ollut tässä tilanteessa esillä, mikä korostaa jälleen imperiumin perinnön ja siitä saatujen hyötyjen jatkamisen halukkuutta.

²⁰⁰ HL Deb 13 December vol 165 cc1449-59.

²⁰¹ HC Deb 14 December vol 470 cc2665-6.

6. PÄÄTÄNTÖ

Brittiläisen Intian itsenäistymisprosessi oli erittäin merkityksellinen, koska se oli yksi ensimmäisistä Britannian siirtomaiden itsenäistymisprosesseista, jotka alkoivat laajasti toisen maailmansodan jälkeen. Atleen kaudella entisistä siirtomaista itsenäistyivät myös Burma, Jordania ja Ceylon (nykyinen Sri Lanka). Tämä siirtomaiden itsenäistymisaalto levisi myöhemmin myös muun muassa Afrikkaan ja Karibian saaristoon.

Keskustelun aktiivisuus Intian itsenäistymisprosessista vaihteli Britannian parlamentissa paljon, eikä useinkaan ollut säännöllistä. Tämä on luonnollisesti ymmärrettävää, kun ottaa huomioon parlamentissa keskusteltavien asioiden laajuuden. Sisäpolitiikka oli usein koettu ulkopoliittikkaa tärkeämmäksi keskustelun aiheeksi ja ulkopoliittisesti kyseisenä ajanjaksona oli myös esillä muita päivänpolttavia aiheita. Näitä olivat esimerkiksi Kreikan sisällissota ja Lähi-idän jännitteet Brittiläisen Palestiinan jakamisen ja Israelin valtion perustamisen myötä. Keskusteluista kuitenkin huomaa, että ulkopoliittikan tärkeyden rooli näyttää selvästi vahvistuneen parlamentissa maailmansotien jälkeen ja imperiumin hitaan hajoamisen myötä.

Tarkastelun kohteena olleen ajanjakson ensimmäisen vuoden 1947 aikana keskustelua oli runsaasti, erityisesti ennen uusien valtioiden itsenäistymistä. Parlamentissa haluttiin tiedustella neuvottelujen tilanteesta ja siitä, millainen mahdollisesti tulevien valtioiden asema tulisi olemaan suhteessa Britanniaan. Itsenäisyysneuvottelut kiinnostivat tuolloin myös ylähuoneessa. Aiheesta keskusteltiin ja neuvottelujen etenemisestä tiedusteltiin usein päivityksiä.

Konservatiiveja kiinnosti erityisesti itsenäistymisprosessin aikataulu ja hallitusta kritisoitiinkin sen verkkaisuudesta. Tuossa vaiheessa oli siis jo hyväksytty, että itsenäisyys tulisi tapahtumaan, mutta sen valmisteluprosessia haluttiin mahdollisuuksien mukaan pitkittää. Aineistosta voidaan kuitenkin havaita, että jo kesällä 1947 myös useiden konservatiivien asenne itsenäistymisprosessin hidastamiseen vaikuttaa muuttuneen. Tuolloin parlamentissa vallitsi jo laaja yksimielisyys siitä, että itsenäisyys

tapahtuisi sovittuun aikaan, ja katseet tulisi suunnata siihen, miten sen jälkeen toimittaisiin.

Kesän 1947 jälkeen ja maiden itsenäistyttyä keskustelun aktiivisuus parlamentissa hieman laski. Tämä johtunee osittain siitä, että Britannialla ei enää ollut paljon suoraa vaikutusvaltaa Intiaan, joten asian merkitys oli siten vähentynyt myös maan politiikassa. Hallituksen näkemys vaikuttaa olleen se, että ongelmista huolimatta ainoa oikea vaihtoehto tuossa vaiheessa oli antaa Intian ja Pakistanin ottaa vastuuta ja sallia maiden päättää jatkossa omasta tulevaisuudestaan.

Selkeänä huomiona voidaan todeta, että vuonna 1947 keskustelu oli vilkkainta ja aiheiltaan monipuolisinta. Kahden seuraavan vuoden aikana Intiaan tai Pakistaniin liittyvät debatit harvenivat ja keskittyivät enimmäkseen Britannian kansalaisten senhetkiseen tilanteeseen alueella sekä kauppasuhteiden muodostamiseen uusien valtioiden kanssa. Kysymyksiä esitettiin myös Intian ja Pakistanin alueella olevien brittiläisten hautausmaiden ylläpidosta sekä sotilaiden eläkkeistä ja korvauksista.

Parlamenttikeskustelujen pituus vaihteli jonkin verran. Osa aiheeseen liittyvistä debateista oli lyhyitä. Puheenvuorot rajoituivat toisinaan vain yksittäisiin kysymyksiin, jotka saattoivat myös olla tarkennuksen vaatimista jonkin tilanteen tai lakipykälän suhteen. Hallituksen ministerit vastasivat usein, ettei heillä toistaiseksi ollut asiasta tietoa, tai että neuvottelut olivat edelleen käynnissä, eikä kyseisellä hetkellä ollut kommentoitavaa. Näitä voi pitää toki tyypillisinä ”poliitikkojen vastauksina”. Hallituksella oli varmasti myös ajoittain hankaluuksia eri neuvotteluiden etenemisessä sekä alueen tapahtumien tiedottamisessa johtuen puutteellisesta informaatiosta ja sen hitaasta liikkuvuudesta. Toisinaan kunnollisten vastausten puute näytti turhauttavan osaa edustajista. Kysymyksen esittäjä saattoi esimerkiksi valittaa, että oli saanut vuotta aiemmin saman vastauksen, eikä prosessissa ollut nähtävästi edistytty. Vastausten

kiertely ja päätösten etenemisen hitaus politiikan stereotyyppinä ovat siis ainakin pinnallisesti olleet näkyvillä useissa keskusteluissa. Tällainen käytös ei ole kuitenkaan poikkeavaa. Parlamentin historiassa päätösten hidastaminen on ollut yleistä ja se on usein nähty strategisena toimintona.²⁰²

Parlamenttikeskustelu Intian ja Pakistanin itsenäistymisprosessista oli hyvin Britannia-keskeistä ja ongelmia lähestyttiin nimenomaan oman valtion näkökulmasta. Intiassa olevien brittiläisten sotilaiden ja siviilien tilanteesta keskusteltiin paljon. Esimerkiksi Britannian sotilaiden asema, eläkkeet ja korvaukset olivat puheenaiheina koko tarkasteltavan ajanjakson ajan. Näiden asioiden oletettiin varmasti kiinnostavan nimenomaan ihmisiä kotimaassa. Monet muutkin puheenaiheet olivat usein vahvasti suhteessa itse Britanniaan ja sen tulevaisuuteen, kuten tulevat kauppasuhteet uusiin valtioihin. Tutkielman alussa esitetty oletus siitä, että parlamenttikeskustelut Intian itsenäistymisprosessista olisivat usein sidoksissa Britanniaan sekä sen kansalaisiin, osoittautui näin ollen oikeaksi.

Debattien aiheet pysyivät osittain samoina tarkasteltavien kolmen vuoden ajan. Tosin keskustelut alueella olevista ongelmista, kuten pakolaisten asemasta painottuivat esimerkiksi vuoteen 1947. Toistuvasti keskustelua herättivät Britannian Intiassa palvelleiden sotilaiden eläkkeet ja korvaukset sekä maiden väliset kauppasuhteet. Tämä kertoo siitä, että debatit varsinkin Intian ja Pakistanin itsenäisyyden jälkeen keskittyivät siihen, miten Britannian tulisi käsitellä Intian siirtomaa-ajalta jääviä asioita. Alueella olleiden sotilaiden tilanteesta ja mahdollisista kuolemantapauksista kysyttiin varsinkin Intian ja Pakistanin välisen sodan aikana. Erityisesti armeijataustan omaavat poliitikot tiedustelivat sotilaiden tilanteesta sekä heille mahdollisesti maksettavista korvauksista. Tutkimuksen alussa esitetty oletus puhujan henkilöhistorian vaikutuksesta pitää ainakin tältä osin paikkansa.

²⁰² Ihalainen, Ilie & Palonen 2016, 41.

Keskusteluista nousevat esiin tietyt diskurssit, jotka kuvaavat parlamentin näkemyksiä ja suhtautumista Intian itsenäistymisprosessiin. Nämä diskurssimuodot ovat imperialistinen, kauppapoliittinen, puolustuspoliittinen, rauhanomaisuuden sekä alueen ongelmiin ja kärsimyksiin liittyvä diskurssi. Yhtenä keskeisimmistä ja toistuvasti esiintyneistä diskursseista voidaan nähdä imperialistinen diskurssi. Vaikutusvallan säilyttäminen Intian ja Pakistanin alueilla oli selvästi useille poliitikoille tärkeää, koska kauppasuhteiden muodostaminen ja Britannian perinnön vaaliminen olivat keskusteluissa mukana koko tutkimuksen kohteena olleen ajanjakson ajan. Aineistosta voidaan myös havaita, että imperialistisen perinnön näkökulma nousee usein esille muidenkin diskurssien taustalta. Esimerkiksi kauppasuhteet voidaan myös yhdistää tavoitteeseen ylläpitää Britannian vaikutusvaltaa alueella. Intiasta saatavien taloudellisten hyötyjen ylläpitäminen oli myös esillä, mikä korostaa imperiumin perinnön ja siitä saatavan hyödyn jatkamisen halukkuutta.

Useat poliitikot halusivat vaalia imperiumin perintöä alueella myös sen itsenäistymisen jälkeen eri tavoin. Tämä näkyy esimerkiksi puhuttaessa armeijan henkilöstön korvauksista sekä instituutioiden, kuten hautausmaiden ylläpidosta. Intiassa palvelleiden brittiläisten upseerien eläkkeet ja korvaukset olivatkin kokonaisuudessaan paljon, ellei jopa toistuvien keskustelun aihe. Tämä kertoo puolestaan siitä, että imperiumia palvelleiden henkilöiden tulevaisuuden takaaminen koettiin erittäin tärkeänä. Imperialistista diskurssia ilmeni laajalti parlamentin keskusteluissa. Sitä voi havaita sekä konservatiivien että työväenpuolueen jäsenten puheenvuoroissa.

Imperiumin perinnön vaaliminen näkyy myös ylähuoneen, esimerkiksi kesällä 1947 käydystä keskustelusta, jossa tiedusteltiin hallitukselta, aikoiko se pitää huolta Intian ja Britannian välisen historian virallisten arkistojen säilytyksestä myös tulevaisuudessa. Hallitukselta kysyttiin usein myös tarkennuksia, miten eri säädetyt lakipykälät toimisivat käytännössä itsenäistymisen jälkeen. Intiassa palvelleiden joukkojen eläkkeet ja korvaukset herättivät paljon keskustelua myös parlamentin ylähuoneessa.

Mielenkiintoista on myös havaita, että kaikki poliitikot eivät nähtävästi täysin ymmärtäneet maiden itsenäistymisen tuomia muutoksia. Intiasta ja Pakistanista puhuttiin vielä vuoden 1947 jälkeenkin toisinaan kuin ne olisivat edelleen olleet

siirtomaita. Tällöin hallituksen täytyi huomauttaa, etteivät Intian ja Pakistanin asiat olleet enää Britannian päätettävissä.

Kauppapoliittista diskurssia käytiin parlamentissa jo itsenäistymiskeskustelujen alkuvaiheessa, mutta se vahvistui vuonna 1948 ja varsinkin vuoden 1949 aikana. Intian ja Pakistanin välisen sodan päättyminen todennäköisesti mahdollisti viimein laajat neuvottelut kaupankäynnistä Britannian kanssa. Kauppapoliittisessa diskurssissa tulee esiin myös tavoite säilyttää hyvät suhteet uusiin valtioihin sekä ylläpitää edes jonkin verran vaikutusvaltaa. Samalla kuitenkin on havaittavissa halu kehittää kaupallisten suhteiden kautta uusien maiden taloutta, jotta niistä tulisi myös toimivat kauppakumppanit.

Enimmäkseen konservatiiveista koostuva oppositio esitti erityisesti kysymyksiä kauppasuhteista. Se osoitti huolestumistaan kaupankäynnin vähenemisestä ja hallitukselta vaadittiin toimia kauppasuhteiden kehittämiseksi. Keskustelua käytiin myös Britannian tulevista kauppasopimuksista, kuten asekaupoista Intian ja Pakistanin kanssa sekä rahayksikköjen suhteista. Kaupankäynti ja talouskasvu olivat tärkeä prioriteetti varsinkin konservatiiveille, joten kyseisten tiedustelujen voidaan katsoa olleen ennakkoon oletettavissa.

Parlamentin istunnoissa käytiin puolustuspoliittista diskurssia koko tarkasteltavana olevan ajanjakson ajan. Keskusteluissa tuotiin esille esimerkiksi halu taata Intian ja Pakistanin puolustus myös maiden itsenäistymisen jälkeen. Tämä liittyy osittain myös imperialistiseen diskurssiin, koska esimerkiksi puolustussopimusten avulla Britannian vaikutusvalta oli mahdollisesti säilytettävissä alueella ainakin jossain määrin. Ilmeisen tärkeänä pidettiin myös sitä, että uudet valtiot pystyisivät kuitenkin tulevaisuudessa vastaamaan pitkälti itse puolustuksestaan sekä taloudestaan. Britannialle haluttiin siis myös vahvoja liittolaisia johtuen muun muassa uusien valtioiden strategisesta sijainnista.

Kylmän sodan nousevat jännitteet olivat myös näkyvillä. Keskusteluissa on mainittu Kiinan tuoma mahdollinen kommunismin vaara. Kiinan kommunistisen puolueen valtaannousu nähtiin selvänä uhkana molemmille uusille valtioille ja keskustelua käytiin

Intian ja Pakistanin puolustamisen takuista. Toki tähänkin oli todennäköisesti jälleen osasyynä halu säilyttää Britannian vaikutuspiiri, mutta varmasti vahvasti myös yleinen kylmän sodan ajan pelko kommunismin leviämisestä. Parlamentissa on myös ilmennyt huoli Intian omaa kommunistista liikettä kohtaan. Intia oli ollut koko imperiumin yksi tärkeimmistä alueista, mikä korosti alueen merkistystä myös verrattuna muihin siirtomaihin.

Rauhanomaisuusdiskurssi nousi esiin erityisesti hallituksen puheenvuoroissa. Itsenäistymisprosessista keskusteltaessa korostettiin vallan siirron rauhanomaisuutta ja yhteistyötä neuvotteluissa Intian aluejohtajien kanssa. Pääministeri Attlee painotti muun muassa sitä, kuinka poikkeuksellista historiassa oli, että Britannia luopui vallasta täysin rauhanomaisesti. Diskurssissa tuotiin esille nimenomaan Britannian ja Intian pitkä yhteinen historia. Tämän perusteella haluttiin korostaa sitä, että tästä johtuen oli myös molemmille maille hyödyksi, että suhteet pysyisivät myös tulevaisuudessa positiivisina. Rauhanomaisuusdiskurssi keskittyi eniten vuoteen 1947. Voidaan kuitenkin havaita, että hyvät diplomaattiset suhteet uusiin valtioihin koettiin tärkeiksi yli puoluerajojen ja ne tulivat esille keskusteluissa aika ajoin koko tutkittavan ajanjakson ajan.

Alueen ongelmia ja kärsimyksiä käsittelevää diskurssia käytiin jonkin verran, pääasiassa vuoden 1947 aikana. Alkuvuonna, ennen maiden itsenäistymistä keskusteluissa nousi esiin alueen vähemmistöjen asema. Ylähuoneen puheenvuoroissa kannettiin huolta myös alueen nälänhädästä, levottomuuksista ja kuolonuhreista. Itsenäistymisen jälkeen yksittäiset edustajat esittivät kysymyksiä esimerkiksi Intian ja Pakistanin sodan seurauksena syntyneiden pakolaisten tilanteesta sekä heidän avustamisestaan. Esimerkiksi työväenpuolueen poliitikot tiedustelivat alueen pakolaisten tilanteesta, mutta asia on kiinnostanut myös konservatiivipoliitikkoja. Kyseessä vaikuttaakin olleen puoluerajat ylittävä kysymys.

Alueen ongelmia ja kärsimyksiä käsittelevässä diskurssissa päähuomio oli kuitenkin selkeästi Britannian kansalaisten tilanteessa. Keskusteluissa nousi esiin huoli nimenomaan alueelta pois haluavien Brittien evakuintiprosessin edistymisestä, sekä oman maan kuolonuhreista. Parlamentissa pidettiin selkeästi tärkeänä, ettei Britannian armeijan jäseniä joutunut taistelemaan Intian joukoissa.

Aikalaislehtien uutisoinnista voi päätellä, että Intian ja Pakistanin alueen väkivalta ja pakolaisongelma olivat tiedossa myös Britanniassa. Tätä taustaa vasten ajateltuna keskustelu aiheesta oli vähäistä ja se hiipui ajanjakson kahden viimeisen vuoden aikana lähes kokonaan. Taustalla saattoi vaikuttaa ajatus siitä, että Intian ja Pakistanin tuli itsenäisinä valtioina ottaa itse vastuu sisäisistä asioistaan.

Intian ja Pakistanin itsenäistymisprosessissa kolmas osapuoli vastasi pitkälti maiden rajojen määrittelemisestä. Tällaiset tapaukset aiheuttavat helposti vaikeuksia, mikä tuli esille myöhemmin myös muun muassa joidenkin Afrikan valtioiden itsenäistymisprosesseissa. Tuolloinkaan rajoja määriteltäessä ei otettu riittävästi huomioon paikallisia asukkaita. Tämä ongelma näkyi vahvasti jo Intian ja Pakistanin jaossa, kun useita ihmisiä joutui muuttamaan muualle uudelleen määritellyn, pitkälti uskontoa perustuvan jaon mukaisesti.

Intian ja Pakistanin raja-alueella on esiintynyt levottomuuksia näihin päiviin asti. Uskonnollisten rajojen mukaan muodostetut valtiot ovat kärsineet sekä sisäisistä levottomuuksista että konflikteista toistensa välillä. Varsinkin kiistanalaisen Kashmirin alueella ongelmia on ilmennyt molemmin puolin, ja maat ovat käyneet alueesta kaikkiaan kolme eri sotaa itsenäistymisensä jälkeen. Maiden sisäiset ongelmat johtivat myös myöhemmin väkivaltaisuuksiin. Esimerkkinä tästä on 1970-luvulla käyty Bangladeshin itsenäisyysota, jossa Pakistanin valtion itäinen osa nousi kapinaan. Tämä sisällissota johtui ainakin osittain siitä, millaisena Pakistanin valtio päätettiin alun perin muodostaa. Pakistan oli aluksi jaettu läntiseen ja itäiseen osaan. Valtaa siirtyi kuitenkin asteittain yhä enemmän läntisen osan eliitille, ja Itä-Pakistanin vaatimukset itsehallinnosta aiheuttivat väkivaltaisen yhteenoton. Sisällissota johti lopulta Bangladeshin valtion muodostamiseen Intian tuella.

LÄHTEET

Alkuperäislähteet

HANSARD 1803-2005 UK Parliament Commons Sitings. (HC).

HANSARD 1803-2005 UK Parliament Lords Sitings. (HL).

<https://api.parliament.uk/historic-hansard/index.html>.

Menon V. P. (1959) *Transfer of Power in India*. Princeton University Press.

The Guardian and The Observer 1947 - 1949. ProQuest Historical Newspapers.

The Times 1947 – 1949. The Times Digital Archive.

Tutkimuskirjallisuus

Brendon, Piers (2008), *The Decline and Fall of the British Empire 1781 – 1997*. London: Vintage Books.

Collins, Larry & Lapierre, Dominique (1975), *Vapaus tulee keskiyöllä*. Keuruu: Kustannusosakeyhtiö Otavan painolaitokset 1976.

Dar, Farooq Ahmad (2014), *British Policy and the Transfer of Power in India*. *Journal of Political Studies* Summer 2014, Vol.21(1), pp.199-213.

Dixit, Jyotindra Nath (2002), *India-Pakistan in War & Peace*. London Routledge.

Heinlein, Frank (2002), *British Government Policy and decolonization 1945 – 63*.

Ihalainen, Pasi (2013), *Vertaileva Euroopan historian tutkimus parlamenttihin historian näkökulmasta, Tieteessä tapahtuu, Volume 31, Nro 4 2013*.

Ihalainen, Pasi, Ilie, Cornelia & Palonen, Kari (2016), *Parliament and Parliamentarism: A Comparative History of a European Concept*. Berghahn Books 2016.

Ihalainen, Pasi & Matikainen, Satu (2016), The British Parliament and Foreign Policy in the 20th Century : Towards Increasing Parliamentarisation?. *Parliamentary History*, 35 (1), 1-14. doi:10.1111/1750-0206.12180.

Ihalainen, Pasi & Saarinen, Taina (2019), Integrating a Nexus: the History of Political Discourse and Language Policy Research, *Rethinking History*, 4/2019.

Ihalainen, Pasi & Saarinen, Taina (2020), Teksti- ja diskurssianalyttiset näkökulmat poliittisen keskustelun historian tutkimuksessa. Talviseminaari 2020.

Key, John (2000), *India A History*. Atlantic Monthly Press New York.

Khan, Yasmin (2007), *The Great Partition: The Making of India and Pakistan*, New Edition. Yale University Press, New Haven and London.

Layborn, Keith (2002), *Fifty Key Figures in Twentieth Century British Politics*. Routledge 2002. Taylor & Francis Group.

Lee, Stephen J. (1996), *Aspects of British Political History, 1914 – 1995*. London: Routledge 2005. Taylor & Francis.

McLeod. John (2002), *The History of India*. (2002). Westport CT: Greenwood Press. 2002.

Metcalf, Barbara D. & Metcalf, Thomas R. (2012), *A Concise History of Modern India*. Third Edition. Cambridge University Press.

Nair, Neeti (2011), *Changing homelands: Hindu politics and the partition of India*. Harvard University Press 2011.

Palonen, Kari (2012), *Parlamentarismi retorisenä politiikkana*. Osuuskunta Vastapaino. Tampere.

Panigrahi, D. N. (2004), *India's Partition : The Story of Imperialism in Retreat*. Routledge, an imprint of Taylor & Francis 2 Park Square, Milton Park, Abingdon, Oxon, OX14 4RN.

Pietikäinen, Sari & Mäntynen Anne (2019), *Uusi kurssi kohti diskurssia*. Kustannusosakeyhtiö Vastapaine, Tampere.

Rizvi, Gowher (1985), Reviewed Work(s): *Escape from Empire: The Attlee Government and the Indian Problem* by R. J. Moore. *Third World Quarterly* , Apr., 1985, Vol. 7, No. 2 (Apr., 1985), pp. 447-449 Published by: Taylor & Francis, Ltd.

Shodhan, Amrita (2017), *Decolonising the Partition of British India, 1947*. *Historian*; London Iss. 134, (Summer 2017): 20-25.

Te Velde, Victoria (2011), *The Commonwealth Brand: Global Voice, Local Action*. Burlington VT: Routledge. 2011.

Vickers, Rhiannon (2003), *The Labour Party and the World*. Manchester University Press.

Wolpert, Stanley (2001), *Gandhi's Passion : The Life and Legacy of Mahatma Gandhi*. Oxford University Press. 2001.

Wolpert, Stanley (2009), *Shameful Flight: The Last Years of the British Empire in India*. Oxford University Press. 2009.

Wolpert, Stanley (2010), *India and Pakistan: Continued Conflict or Cooperation?* University of California Press. 2010.

Muu lähdeaineisto

Encyclopedia Britannica <https://www.britannica.com>.

The Guardian, 14.3.2001. 1945 – 51: Labour and the creation of the welfare state, Derek Brown, <https://www.theguardian.com/politics/2001/mar/14/past.education>.

New York Times, 30.1.2006, 1947: The End of the Raj, Peter Edidin, <https://search-proquest-com.ezproxy.jyu.fi/docview/207595316/9BC07473FB6C4C12PQ/1?accountid=11774>.

Parliament UK <https://www.parliament.uk/about/living-heritage/>.

The Telegraph 15.8.2017. Indian Independence Day: Everything need to know Partition India, <https://www.telegraph.co.uk/news/2017/08/15/indian-independence-day-everything-need-know-partition-india/>.